Conselleria d'Educació i Universitats
Direcció General de Formació Professional i Ordenació Educativa

FORMACIÓ PROFESSIONAL FP ILLES BALEARS

ies llompart

PROGRAMACIÓ DEL DEPARTAMENT DE FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

CURS 2026-2027

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

V0. Darrera actualització 30/09/2026

1. Introducció.

L'IES Josep Maria Llompart és un centre educatiu situat a la ciutat de Palma, dins un entorn urbà caracteritzat per una gran diversitat socioeducativa i cultural. El nostre alumnat d'ESO procedeix majoritàriament dels centres adscrits de la zona, així com d'altres municipis que busquen al nostre institut una oferta educativa variada i de qualitat. No obstant, la procedència de l'alumnat de batxillerat i FP és, majoritàriament, de fora de la zona.

En els darrers anys hem adaptat i ampliat recursos per donar resposta a l'augment de la diversitat i a les necessitats educatives específiques detectades. Aquest increment s'ha vist influït pels moviments migratoris i per la mobilitat interna dins la ciutat, que han contribuït a configurar un alumnat multicultural i multilingüe, amb més de 20 nacionalitats representades i una notable heterogeneïtat lingüística i socioeconòmica.

Aquesta realitat es manifesta amb la presència d'alumnat procedent de famílies amb perfils socioeconòmics molt variats: des de famílies amb una implicació activa en l'educació dels seus fills fins a famílies amb dificultats per acompanyar-los acadèmicament a causa de la seva situació laboral o social. També acollim alumnat que viu en llars d'acollida o que presenta situacions de risc social o familiar que poden afectar el seu procés educatiu.

El nostre entorn, tot i disposar d'una àmplia xarxa de serveis socials i educatius, presenta algunes mancances de recursos específics per a l'atenció individualitzada i per a la inclusió social de l'alumnat més vulnerable. Aquesta realitat ens ha dut a treballar de manera coordinada amb l'Ajuntament, Serveis Socials, entitats comunitàries i altres institucions per tal de millorar l'acollida i el suport a l'alumnat i les famílies.

En aquest context, el centre aposta per una escola inclusiva, equitativa i integradora, impulsant valors com la igualtat d'oportunitats, el respecte a la diversitat i la convivència. Tot plegat es tradueix en una estructura organitzativa i en un seguit de mesures d'atenció a la diversitat que pretenen donar resposta a les necessitats educatives de tot l'alumnat, amb especial atenció als alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE).

El coneixement de les característiques del centre i del seu entorn ens permet detectar de manera proactiva les necessitats educatives de l'alumnat i establir les mesures adients per garantir la seva plena inclusió i participació en la vida escolar.

2. Organització del departament:

a) Professorat i càrrecs per cicle.

CICLES FORMATIUS	MÒDULS	PROFESSORAT
CFGS Imatge per al diagnòstic i medicina nuclear SAN35 (LOE)	IPO I	Paula Vegas
	IPO II	M. Teresa Rodríguez
CFGM Emergències Sanitàries SAN21 (LOE)	IPO I	Paula Vegas
	IPO II	Paula Vegas
CFGM Cures Auxiliar Infermeria SAN23 (LOGSE)	FOL (matí A)	Carolina Sánchez
	FOL (tarda B)	Paula Vegas
	RET (matí A)	Carolina Sánchez
	RET (tarda B)	Paula Vegas
CFGM Farmàcia i parafarmàcia SAN22 (LOE)	IPO I	Carolina Sánchez
	IPO II	Paula Vegas
CFGS Laboratori d'anàlisi i control de qualitat QUI31 (LOE)	IPO I	M. Teresa Rodríguez
	IPO II	
CFGS Disseny i edició de publicacions impreses i multimèdia ARG32 (LOE)	IPO I	M. Teresa Rodríguez
	IPO II	
CFGM Preimpressió Digital ARG21 (LOE)	IPO I	Carolina Sánchez
	IPO II	
CFGM Impressió Gràfica ARG22 (LOE)	IPO I	Paula Vegas
	IPO II	
CFGM Seguretat i medi ambient SEA23(LOE)	IPO I	Carolina Sánchez
CFGB Bàsic en arts gràfiques ARG11 (LOE)	IPO	Carolina Sánchez
CERTIFICATS DE PROFESSIONALITAT	**MÒDULS**	**PROFESSORAT**
ARG_C_001_5B	Nivell bàsic de prevenció de riscos laborals	Carolina Sánchez

SECUNDÀRIA	ASSIGNATURES	PROFESSORAT
4t ESO (LOMLOE)	FOPP	Edith Pla
4t ESO (LOMLOE)	Economia i Emprenedoria	

b) Reunions.

D'acord amb l'horari, hi ha reunió de departament els dijous de 14:00 a 15:00h i una altra els dilluns de 14:00 a 15:00 h. degut a que no estem presents tots els cinc membres del departament FOL-ECO el mateix dia. No obstant l'anterior, es poden convocar altres reunions segons horari i necessitats dels membres del departament en dimecres de 14:00 a 15:00 hores, quan no hi hagi Claustre per poder estar presents tots els membres del departament de FOL-ECO.

c) Avaluacions.

AVALUACIONS	SETMANES
1ª Avaluació	**1r i 2n FP:** del 14 al 18 de desembre.
2ª Avaluació	**1r FP:** del 17 al 18 de març .
1ª convocatòria centre	**2n FP:** durant el mes de març/abril (abans accés a FEMPO) **1r FP:** del 7 al 11 de juny.
2ª convocatòria	Durant el mes de juny.

Els certificats professionals s'avaluaran en els períodes següents:

ARG_C_001_5B	Abans del 30 de juny de 2026.

d) Normes generals

Les normes generals que s'apliquen al departament són aquelles establertes en les NOFIC aprovades per Claustre el 27 de juny de 2025, i per Consell Escolar el 14 de juliol de 2025.

3. Objectius del departament

El nostre departament té com a objectiu impulsar el desenvolupament professional i personal de l'alumnat mitjançant l'adquisició de competències claus per a la inserció laboral. Treballem per fomentar l'autonomia en la presa de decisions, la capacitat d'adaptació als entorns productius i el coneixement del mercat de treball actual. Així mateix, promovem la igualtat d'oportunitats, la cultura preventiva en l'àmbit laboral i l'apoderament de l'alumnat per dissenyar itineraris formatius i professionals realistes i sostenibles.

4. Espais, equipaments i materials:

a) Espais i equipaments del departament i de l'alumnat.

Com a espai principal, disposam de l'Aula d'Emprenedoria per dur a terme sessions lectives, així com els diferents tipus de tallers emmarcats en el seu programa. A més, disposam de 15 chromebooks d'ús exclusiu per al nostre alumnat. També s'utilitzen les aules d'informàtica i aules-classe ordinàries.

b) Organització d'espais i equipaments

Es fa un ús responsable tant de l'aula d'emprenedoria com la resta d'aules que s'utilitzen. En acabar les sessions lectives del matí i horabaixa, es pugen les cadires sobre les taules per facilitar la neteja i es tanquen ordinadors, pissarres digitals i finestres.

c) Ocupació d'aules.

S'ocupen les aules assignades a l'horari de cada un dels docents.

d) Inventari.

No tenim material fungible propi del departament, per tant, no es fa inventari. Respecte al material no fungible, des de Secretaria es realitza aquest.

e) Compromís, gestió i impacte ambiental

El Departament de FOL es compromet a fer un ús responsable del paper, emprant els mitjans digitals ja sigui de tasques com ús del llibre.

5. Assistència:

Tal i com estableix la normativa de l'FP, l'assistència és obligatòria i es procedirà a l'anul·lació d'ofici de la matrícula del mòdul si l'alumnat s'absenta:

- Durant un període superior al 10% de la càrrega horària del mòdul, de forma continuada i sense justificar.
- Durant un període superior al 15% de la càrrega horària del mòdul, de forma discontinua i sense justificar.

No obstant l'anterior, **en cas que l'alumnat tingui un 25% de faltes d'assistència, justificades i injustificades**, suposarà la **pèrdua de l'avaluació contínua** i realitzarà una prova objectiva global al final del curs.

En cas d'absència, l'alumnat ha de presentar la justificació mitjançant document oficial dins dels 5 dies posteriors a la incorporació a la classe. L'acceptació de la justificació de les absències correspon al tutor. Al mateix temps, pel bon funcionament del grup, és convenient que sigui notificat al professor/a via correu electrònic.

Totes les proves i tasques avaluatives es duran a terme el dia i hora acordats, les quals seran publicades en el Gestib (Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs) i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves i tasques si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquesta i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

6. Avaluació i qualificació

a) Normes generals

D'acord amb la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional a les Illes Balears el curs 2025-2026; en el seu punt ONZE.1, l'avaluació es realitza prenent com a referència els resultats d'aprenentatge i criteris d'avaluació de cada un dels mòduls. Les situacions d'avaluació han de ser les més properes als possibles escenaris reals de desenvolupament de l'activitat professional.

Cada resultat d'aprenentatge, integrat per criteris d'avaluació, estarà ponderat per obtenir la nota final del mòdul respectiu. Els percentatges associats als resultats d'aprenentatge, així com els criteris de qualificació, i instruments d'avaluació, es detallaran a cada una de les programacions dels mòduls.

La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent tenint en compte l'actitud proactiva envers el mòdul, per part de l'alumnat. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

b) Recuperacions.

Es determinarà a cada una de les programacions dels mòduls.

c) Programa de recuperació de mòduls no superats.

Es determinarà a cada una de les programacions dels mòduls.

d) Segona convocatòria.

En cas de no recuperar el mòdul en primera convocatòria, l'alumnat disposarà d'una segona convocatòria segons normativa vigent d'FP per recuperar el o els resultats d'aprenentatge suspesos.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

7. Seguiment de les programacions dels mòduls.

A final del curs es durà a terme la memòria del departament en la qual inserirem els resultats dels grups, així com si s'ha complert la programació dels mòduls. No obstant, al llarg del curs, en reunions de departament, es faran valoracions de la utilitat del contingut bolcat a les programacions i si són necessaris fer canvis, ja sigui amb efecte immediat (seguint el protocol d'acord per part del departament, vistiplau de caporalia i publicitació a l'alumnat) o de cara al curs vinent.

.

8. Proves lliures

Cada curs acadèmic, el centre organitzarà proves lliures corresponents als diferents mòduls del departament amb l'objectiu d'oferir a l'alumnat i a persones externes l'oportunitat d'acreditar les seves competències envers als mòduls, mitjançant un procés d'avaluació seguint els resultats d'aprenentatge i criteris establerts pel currículum vigent.

La concreció de les proves lliures es determinarà a cada una de les programacions dels mòduls.

9. Atenció a la diversitat.

El professorat, a més d'impartir la seva matèria, ha de combinar estratègies per atendre la diversitat de l'alumnat i donar resposta a les diferents necessitats educatives d'aquests d'acord amb les instruccions proporcionades pel Departament d'Orientació del centre, sense oblidar-se que l'alumnat de formació professional ha d'assolir, en qualsevol dels casos, les competències professionals bàsiques del seu cicle per poder titular. En tot cas, la pròpia normativa contempla que l'alumnat amb necessitats educatives tingui opció a més convocatòries i, des de la tutoria i el professorat del departament de FOL, s'aconsellerà una distribució temporal diferent atenent les seves necessitats.

10. Activitats complementàries i extraescolars.

Es detalla a cada una de les programacions del mòdul.

11. Propostes de millora

1. Prioritzar la utilització de l'aula d'emprenedoria AES01 pels mòdul d'IPO I i IPO II, i durant totes les sessions lectives del matí i d'horabaixa.
2. En el cas del mòdul de FOL dels grups de la tarda, en cas de no tenir disponibilitat horària a l'aula AES01, poder anar a la aula específica de cada grup o a una aula de referència del grup, ja que la distribució de les aules B209 o B210 en quant a les taules amb ordinador, vers a la taula del professor/a no és la adient.
3. Demanar que no es facin del mateix grup i mòdul les classes dos dies seguits, donat que dificulta l'assoliment dels coneixements i la realització de les tasques.
4. Continuar amb les activitats proposades per l'**Aula d'Emprenedoria** així com a la Jornada FP-Empresa de l'IES. LLompart, d'acord a la programació del curs 2026/27. Les activitats previstes com conferències, taules rodones i tallers fomenten la creativitat, habilitats de parlar en públic, la gestió de les emocions i el treball en equip.
5. Donar suport desde l'aula d'emprenedoria a l'organització de les **taules rodones** de les famílies professionals i totes aquelles convocatòries que puguin sorgir per millorar la qualitat de la formació professional.
6. Continuar amb el programa **"Avalua les teves soft skills professionals"** de PalmaActiva, ja que te donen un suport en línia amb els resultats individuals i grupals, i els alumnes poden millorar les seves competències d'acord a les seves necessitats.
7. Participar de manera activa en el **III Circular Innovation Hackathon FP** amb alumnes de les diferents famílies professional i com a mentors en el acompanyament dels alumnes participants en el esdeveniment.
8. Donar un impuls al departament organitzant **activitats complementàries i extraescolars**, amb l'objectiu de ser un referent pels cicles formatius (la programació està inclosa en cada programació dels mòduls).
9. Motivar al departament en les diferents iniciatives i activitats del centre, afavorint la coordinació, el treball col·laboratiu i la participació activa en l'assoliment dels objectius del centre.

Conselleria d'Educació i Universitats
Direcció General de Formació Professional i Ordenació Educativa

FORMACIÓ PROFESSIONAL FP ILLES BALEARS

ies llompart

DEPARTAMENT DE FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

PROGRAMACIÓ DEL GRAU D – CICLE FORMATIU DE GRAU BÀSIC D'ARTS GRÀFIQUES

ARG11 - TÍTOL PROFESSIONAL BÀSIC EN ARTS GRÀFIQUES

3159 - ITINERARI PERSONAL PER A L'OCUPABILITAT

CURS 2026-2027

Professora: Carolina Sánchez Vaccari

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

V0. Darrera actualització 30/09/2026

1. Justificació normativa

Aquest mòdul, per una part, com a formació laboral, pretén que l'alumne conegui quin és el seu rol laboral, els seus drets i deures laborals i les pautes mínimes per protegir la seva salut laboral. Per una altra, com a orientació laboral, l'alumnat coneixerà quin és el seu perfil professional, competències, itinerari professional i quines són les eines per cercar feina.

L'objectiu d'aquest mòdul és proporcionar als joves que s'inicien en el món laboral uns coneixements essencials que els facilitin la seva inserció professional, tot donant-los unes pautes que els faci més senzilla la seva incorporació a un lloc de treball.

La normativa que regula la impartició d'aquest mòdul és el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional (estatal); el Decret 39/2025, d'1 d'agost, d'ordenació de la formació professional a les Illes Balears (autonòmica); i la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, per al curs 2025-2026 (autonòmica).

2. Identificació del mòdul

Denominació: Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat
Nivell: 1 (Grau bàsic)
Durada: 60 hores
Mòdul transversal

3. Resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i relació amb unitats de treball.

RA i %	Criteris d'avaluació	Unitats de treball
RA1. (20%) Desenvolupa activitats	**a)** S'han avaluat els propis interessos, motivacions, habilitats	**UT1.** Autoconeixement i habilitats personals.

d'autoconeixement que li permeten orientar-se a camps professionals motivadors en els quals pot desplegar totes les seves capacitats.	i destreses en el marc d'un procés d'autoconeixement. **b)** S'han determinat les competències personals i socials amb valor per a l'ocupació. **c)** S'ha valorat el concepte d'autoestima en el procés de cerca d'ocupació. **d)** S'han identificat les fortaleses, febleses, amenaces i oportunitats pròpies per a la inserció professional, així com les estratègies per a treure'ls el major aprofitament. **e)** S'han identificat expectatives de futur per a la inserció professional analitzant competències, interessos i destreses personals.	
RA2. (40%) Desenvolupa habilitats socials concretes que s'han demostrat com a fonamentals a l'hora de trobar una ocupació i mantenir-lo.	**a)** S'ha valorat la importància de les competències personals i socials en l'ocupabilitat. **b)** S'han aplicat estratègies per a canalitzar les emocions de manera assertiva en les relacions amb altres persones, diferenciant-les de conductes agressives i/o passives. **c)** S'han posat en pràctica tècniques de presentació, orals i escrites, per a una comunicació efectiva i afectiva, valorant la seva	**UT2.** Habilitats socials I. **UT3.** Habilitats socials II.

	importància com a recurs personal per a l'ocupabilitat. **d)** S'han identificat els beneficis del treball en equip, així com les diferents maneres de dur-ho a terme. **e)** S'ha reaccionat de manera flexible i positiva envers conflictes i situacions noves per tal d'aprofitar les oportunitats i gestionar les dificultats, fent ús d'estratègies relacionades amb la intel·ligència emocional.	
RA3. (10%) Accedeix a la informació dels possibles itineraris acadèmics i/o professionals que té al seu abast a través de la recerca i la reflexió lliure d'estereotips vocacionals.	**a)** S'ha determinat la realitat de l'entorn sociolaboral actual. **b)** S'han identificat els itineraris acadèmics i professionals afins als seus interessos i s'han valorat les opcions que millor s'ajusten als seus perfils professionals i les seves preferències. **c)** S'ha valorat la importància de la formació permanent com a factor clau per a l'ocupació i l'adaptació al canvi.	**UT4.** Itineraris acadèmics i professionals a l'entorn sociolaboral actual.
RA4. (10%) Posa en marxa un itinerari propi. analitza les diferents opcions educatives i professionals, valora	**a)** S'han valorat els avantatges i inconvenients de cadascuna de les opcions possibles. **b)** S'han analitzat i seleccionat les opcions que més s'ajusten als seus perfils professionals.	**UT6.** La presa de decisions i itinerari personal.

els avantatges i inconvenients de cadascuna d'elles i examina aquells fets que millor s'ajusten a les seves possibilitats i preferències.	**c)** S'ha realitzat un procés de presa de decisions identificant l'itinerari acadèmic i professional personal, a partir de les seves preferències professionals, interessos	
RA5. (20%) Coneix les estratègies d'accés al mercat de treball per compte d'altri i utilitza les eines necessàries per al procés d'inserció laboral.	**a)** S'ha analitzat la cerca d'ocupació com un procés. **b)** S'han identificat les diferents fonts d'informació d'accés a l'ocupació. **c)** S'han analitzat les diferents tècniques utilitzades per a la cerca d'ocupació per compte d'altri. **d)** S'han posat en pràctica les diferents eines que permetin una cerca d'ocupació òptima.	**UT5.** La recerca de feina.
RA6. (20%) Adquireix les competències necessàries per a l'exercici de les funcions de nivell bàsic en prevenció de Riscos laborals.	**a)** S'ha valorat la importància de la prevenció de riscos en tots els àmbits i activitats de l'empresa. **b)** S'han identificat els principals riscos relacionats amb el seu sector professional. **c)** S'han analitzat i relacionat els factors de risc en l'activitat i els danys que se'n deriven, amb especial referència a accidents de treball y malalties professionals en el perfil professional del tìtol.	**UT7.** Prevenció de riscos laborals.

	d) S`han definit i diferenciat les mesures de prevenció i les mesures de protecció que han d´aplicar-se per evitar els danys a l´origen i minimitzar-ne les conseqüències en cas que siguin inevitables. **e)** S'ha demostrar la capacitat per aplicar les mesures de prevenció i protecció adequades en situacions concretes. **f)** S'han classificat els elements bàsics de gestió de la prevenció a l´empresa. **g)** S'han identificat les tècniques bàsiques de primers auxilis que han de ser aplicades al lloc de l'accident en cas de diferents tipus de danys i la composició i ús de la farmaciola.	

a. Temporalització i seqüenciació.

RA 1. Desenvolupa activitats d'autoconeixement que li permeten orientar-se a camps professionals motivadors en els quals pot desplegar totes les seves capacitats.		**PES %**
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT1. Autoconeixement i habilitats personals.	10 sessions	1ª

RA 2. Desenvolupa habilitats socials concretes que s'han demostrat com a fonamentals a l'hora de trobar una ocupació i mantenir-lo.	**PES %**
	30%

Unitat	Hores / sessions	Avaluació
UT2. Habilitats socials I	12 sessions	1ª
UT3. Habilitats socials II	12 sessions	2ª

RA 3. Accedeix a la informació dels possibles itineraris acadèmics i/o professionals que té al seu abast a través de la recerca i la reflexió lliure d'estereotips vocacionals.		PES %
		10%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT4. Itineraris acadèmics i professionals a l'entorn sociolaboral actual.	8 sessions	2ª

RA 4. Posa en marxa un itinerari propi. analitza les diferents opcions educatives i professionals, valora els avantatges i inconvenients de cadascuna d'elles i examina aquells fets que millor s'ajusten a les seves possibilitats i preferències.		PES %
		10%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT6. La presa de decisions i itinerari personal.	6 sessions	3ª

RA 5. Coneix les estratègies d'accés al mercat de treball per compte d'altri i utilitza les eines necessàries per al procés d'inserció laboral.		PES %
		10%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT5. La recerca de feina.	12 sessions	3ª

RA 6. Adquireix les competències necessàries per a l'exercici de les funcions de nivell bàsic en prevenció de Riscos Laborals		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT7. Prevenció de riscos laborals	12 sessions	1ª

Depenent de les dates de les FEMPO i de la càrrega horària de cada mòdul, hi pot haver canvi d'avaluació en la impartició d'alguna unitat de treball.

Les dates de les avaluacions són les següents:

- **1ª Avaluació:** Des del 21 de setembre fins el 13 de desembre de 2026.
- **2ª Avaluació:** Des del 14 de desembre de 2026 fins el 21 de març de 2027.
- **1ª convocatòria centre:** Des del 22 de febrer fins el 6 de maig de 2027.

4. Metodologia didàctica.

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els resultats d'aprenentatge del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències per a l'ocupabilitat i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.
- La realització de projectes relacionats amb l'activitat professional del cicle formatiu.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:
  - Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.
  - Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.
- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.
  - El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.

- En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement, processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirem la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient. El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions

acadèmiques com pel que fa al seu comportament i a la seva actitud.

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- Aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposa als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.
- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavoreix la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.
- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament
  - Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.

- Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat.

5. Avaluació.

a. Criteris d'avaluació de centre i de FEMPO.

- **Criteris d'avaluació de centre**

L'avaluació de cada un dels resultats d'aprenentatge es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada**.**

A cada un dels instruments d'avaluació es detallarà quin o quins resultats d'aprenentatge s'estan avaluant, quin o quins són els criteris d'avaluació que s'observen (si escau), així com es detallarà la ponderació per la qual s'obté la nota d'aquest instrument, ja sigui mitjançant rúbrica, explicació, etc... en la qual es remarqui quin pes percentual té l'assoliment de continguts i quin té les competències per a l'ocupabilitat, en cas que n'hi hagi.

L'alumnat sempre serà informat de com es durà a terme la qualificació de cada un dels instruments d'avaluació, dels resultats d'aprenentatge avaluats en aquest, així com dels criteris d'avaluació afectats en el mateix (si escau), ja sigui per Classroom o per document físic.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib *(Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs)* i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.

En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació i per coavaluació del propi alumnat.

- **Criteris d'avaluació de FEMPO**

Tots els resultats d'aprenentatge del mòdul d'IPO són treballats al centre, cap es treballa a FEMPO.

D'acord amb el punt Quart.2 i Annex III de la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional a les Illes Balears el curs 2025-2026; i amb l'article 9.6 lletra E) del Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional, un dels criteris per accedir a la FEMPO, és haver superat els resultats

d'aprenentatge relacionats amb la prevenció de riscos laborals, impartida pels centres educatius.

En el cas del mòdul d'IPO Grau bàsic, el **resultat d'aprenentatge 6**, relatiu a la prevenció de riscos laborals, ha d'estar **superat com a mínim amb un 5** perquè l'alumnat **tingui opció a participar a la FEMPO.**

- **Assistència**

En cas d'absència, l'alumnat ha de presentar la justificació mitjançant document oficial dins dels 5 dies posteriors a la incorporació a la classe. L'acceptació de la justificació de les absències correspon al tutor. Al mateix temps, pel bon funcionament del grup, és convenient que sigui notificat al professor/a via correu electrònic.

6. Qualificació:

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ												
MÒDUL												
RA	UT1	UT2	UT3	UT4	UT5	UT6	UT7	% CENTRE	% FEMPO	TOTAL	PES NOTA CENTRE	PES NOTA FEMPO
RA 1	100 %							100 %	0 %	100 %	20 %	
RA 2		50 %	50 %					100 %	0 %	100 %	30 %	
RA 3				100 %				100 %	0 %	100 %	10 %	
RA 4						100%		100 %	0 %	100 %	10 %	
RA 5					100%			100 %	0 %	100 %	10 %	
RA 6							100%	100%	0%	100%	20%	
TOTAL									**0 %**		**100 %**	**0 %**
									1*	2*	3*	4*

TOTAL 5*	**100,00 %**

La qualificació de cada resultat d'aprenentatge deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

  Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

La **qualificació de la primera i segona avaluació** es calcula mitjançant una **mitjana ponderada** d'acord amb els resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i criteris de qualificació anteriorment exposats. Es tindrà en compte, a més, la ponderació dels resultats d'aprenentatge avaluats en la corresponent avaluació, en cas d'haver-hi participat més d'un.

Per superar tant la primera com la segona avaluació és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 en cada un dels resultats d'aprenentatge treballats a cada una d'elles.**

Per superar el mòdul, és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 a cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul.** Per la qual cosa, cal tenir en compte que les notes obtingudes tant a la primera com a la segona avaluació són orientatives.

La qualificació final del mòdul d'IPO es donarà al juny i resultarà de la ponderació de les qualificacions de cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul (sense arrodonir).

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10.La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

7. Recuperacions

En el cas que l'alumnat no hagi superat algun dels resultats d'aprenentatge, tindrà l'opció de recuperar-ho a final de curs, és a dir, una vegada finalitzats i complets tots els resultats d'aprenentatge del mòdul, abans de les sessions d'avaluació de la primera convocatòria. No obstant l'anterior, només en el cas del resultat d'aprenentatge 6, atès que és un requisit tenir-ho aprovat per a què l'alumnat accedeixi a les FEMPO, s'habilitarà la seva recuperació abans de l'inici d'aquestes.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb el o els resultats d'aprenentatge suspesos, això és, amb un valor inferior a 5.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

8. Segona convocatòria

En cas de no recuperar el mòdul en primera convocatòria, l'alumnat disposarà d'una segona convocatòria segons normativa vigent d'FP per recuperar el o els resultats d'aprenentatge suspesos.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

9. Pla de recuperació de mòduls pendents

En cas de no superar el mòdul, i sempre que no s'hagin esgotat les convocatòries per aprovar-ho, l'alumnat el podrà cursar de manera presencial al curs següent, si pot assistir a les classes sense repercutir en l'assistència dels altres mòduls del segon curs.

En cas d'incompatibilitat horària, l'alumnat té l'opció de triar si renuncia o no a l'assistència a classe del mòdul. En el cas de renunciar, l'alumnat tindrà dret a realitzar la o les proves/tasques avaluatives corresponents determinades pel docent, de convocatòria no presencial abans de les juntes d'avaluació del 2n trimestre.

L'alumnat és qui tria i qui realitza els tràmits adients, que constaran en el seu expedient acadèmic. També serà qui ho comunicarà a Secretaria, Caporalia d'FP, tutor i professorat implicat.

10. Atenció a la diversitat

Allò establert a la programació del departament.

11. Materials i recursos.

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Llibre de text o digital de l'alumnat (opcional): *Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat*. Editorial Editex. *Beatriz Méndez Baiges*. ISBN 978-84-1134-497-5
- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.
- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**

- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

12. Compromís, gestió i impacte ambiental

Aquest mòdul facilita que l'alumnat identifiqui i planifiqui les seves primeres passes en l'àmbit professional, adquirint habilitats bàsiques de gestió personal i responsabilitat. Mitjançant activitats que promouen l'autoconeixement, la presa de decisions i l'adopció d'hàbits sostenibles, els estudiants aprenen a minimitzar l'impacte ambiental de les seves accions i a incorporar bones pràctiques respectuoses amb el medi en la seva vida quotidiana i professional.

13. Activitats complementàries i extraescolars.

Poden arribar-se a programar activitats complementàries internes o externes a entitats com a PalmaActiva; SOIB; Centre d'Orientació, Emprenedoria, Acompanyament i Innovació per a l'Ocupació, etc...

Previsió d'activitats de característiques similars

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars,

comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

14. Proves lliures

Es durà a terme una prova teòric-pràctica tipus test entre 25 i 50 preguntes en la qual s'avaluaran cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul i la seva qualificació resultarà de la ponderació de cada un d'ells així com està establerta en aquesta programació.

15. Unitats de treball

UT1. Autoconeixement i habilitats personals.	**RA1**	**1ª Avaluació**
		10 sessions
CONTINGUTS		
1. Autoconeixement. 2. Habilitats personals. 3. Estratègies per enfrontar-se al fracàs.		

UT2. Prevenció de riscos laborals	**RA6**	**1ª Avaluació**
		12 sessions
CONTINGUTS		
1. Seguretat i salut a la feina: conceptes bàsics. 2. Riscos generals i tècniques de prevenció i protecció. 3. Gestió de la prevenció. Mesures d'emergència i primers auxilis.		

UT3. Habilitats socials I.	RA2	1ª Avaluació 12 sessions
CONTINGUTS		
1. Importància de les competències personals i socials en l'ocupabilitat. 2. Comunicació. 3. Gestió emocional i assertivitat. 4. Escolta activa i empatia. 5. Eines digitals i interacció amb els altres.		

UT4. Habilitats socials II.	RA2	2ª Avaluació 12 sessions
CONTINGUTS		
1. Treball en equip. 2. Gestió de conflictes. 3. Negociació efectiva: mètode Harvard.		

UT5. Itineraris acadèmics i professionals a l'entorn sociolaboral actual.	RA3	2ª Avaluació 8 sessions
CONTINGUTS		
1. Entorn sociolaboral. 2. Itineraris acadèmics i professionals.		

3. Formació permanent.

UT6. La recerca de feina.	RA5	3ª Avaluació 12 sessions
CONTINGUTS		
1. El procés de recerca de feina. 2. Fonts d'informació d'accés a l'ocupació. 3. Tècniques de recerca de feina per compte aliè. 4. Eines per optimitzar la recerca de feina. 5. Pla d'acció en la recerca de feina.		

UT7. La presa de decisions i itinerari personal.	RA4	3ª Avaluació 12 sessions
CONTINGUTS		
1. Presa de decisions, meta professional i pla d'acció. 2. Pla d'itinerari personal.		

16. Propostes de millora i avaluació de la tasca docent

Incloses a la programació de departament.

Conselleria d'Educació i Universitats
Direcció General de Formació Professional i Ordenació Educativa

FORMACIÓ PROFESSIONAL FP ILLES BALEARS

ies llompart

DEPARTAMENT DE FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

PROGRAMACIÓ DEL GRAU D – CICLES FORMATIUS DE GRAU D'ARTS GRÀFIQUES, SANITAT I QUÍMICA INDUSTRIAL

ARG21 - Tècnic en Preimpressió Digital

ARG22 - Tècnic en Impressió Gràfica

ARG32 - Tècnic Superior en Disseny i edició de publicacions impreses i multimèdia

SAN21 - Tècnic en Emergències Sanitàries

SAN22 - Tècnic en Farmàcia i Parafarmàcia

SAN35 - Tècnic Superior en Imatge per al Diagnòstic i medicina nuclear

QUI31 - Tècnic Superior en Laboratori d'anàlisi i control de qualitat

SEA23 - Tècnic en Sanitat ambiental aplicada

1709 - ITINERARI PERSONAL PER A L'OCUPABILITAT I

CURS 2026-2027

Professorat: María Teresa Rodríguez, Carolina Sánchez i Paula Vegas

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

V0. Darrera actualització 30/09/2026

1. Justificació normativa

El mòdul d'Itinerari personal per a l'ocupabilitat I, comú als cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, s'impartirà en cada cicle formatiu, sigui aquest de grau mitjà o de grau superior, i tindrà com a finalitat el desenvolupament d'habilitats i capacitats transversals, d'orientació laboral, així com el coneixement dels drets laborals, per al coneixement dels sectors productius i per a la maduresa professional.

La normativa que regula la impartició d'aquest mòdul és el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional (estatal); el Decret 39/2025, d'1 d'agost, d'ordenació de la formació professional a les Illes Balears (autonòmica); i la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, per al curs 2025-2026 (autonòmica).

2. Identificació del mòdul

Denominació: Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat I
Nivells: 2 i 3 (Grau mitjà i grau superior)
Durada: 90 hores
Mòdul transversal

3. Resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i relació amb unitats de treball.

RA i %	Criteris d'avaluació	Unitats de treball
RA1.(5%) Distingeix les característiques del sector productiu i defineix els llocs de treball per tal de relacionar-los amb les competències professionals expressades al títol.	**a)** S'han analitzat les principals oportunitats d'ocupació i inserció laboral al sector professional, s'han identificat les possibilitats d'ocupació i analitzat els requeriments actuals per al perfil professional. **b)** S'han comparat els diferents requeriments exigits pel mercat laboral amb les exigències per al	**UT1.** Anàlisi del sector professional.

	treball a la funció pública relacionats amb el sector privat. **c)** S'ha reflexionat sobre les actituds i les aptituds requerides actualment per a l'activitat professional relacionades amb el títol, així com les competències personals i socials més rellevants per al sector i s'ha identificat la nostra zona de desenvolupament proper.	
RA2.(35%) Adquireix les competències necessàries per a l'acompliment de les funcions de nivell bàsic en Prevenció de Riscos Laborals.	**a)** S'ha valorat la importància de la cultura preventiva en tots els àmbits i activitats de l'empresa o organisme equiparat, i s'han relacionat les condicions laborals amb la salut de la persona treballadora, per tal d'identificar i classificar els factors de risc en l'activitat i els danys que se'n deriven, especialment les situacions de risc més habituals en els entorns de treball del sector professional relacionat amb el títol. **b)** S'han classificat i descrit els tipus de danys professionals, amb una referència especial als accidents de treball i malalties professionals, relacionats amb el perfil professional del títol. **c)** S'ha determinat l'avaluació de riscos a l'empresa o organisme equiparat i s'han definit les tècniques de prevenció i de protecció que cal aplicar per evitar	**UT2.** Seguretat i salut en el treball. **UT3.** Prevenció de riscos laborals. **UT4.** L'organització i la gestió de la prevenció. **UT5.** L'actuació en cas d'emergència.

	els danys a l'origen i minimitzar-ne les conseqüències. **d)** S'han analitzat els protocols d'actuació en cas d'emergència. **e)** S'han determinat els drets i deures principals en matèria de prevenció de riscos laborals. **f)** S'han classificat les diferents formes de gestió de la prevenció a l'empresa o organisme equiparat, en funció dels diferents criteris establerts a la normativa sobre prevenció de riscos laborals i s'han determinat les formes de representació de les persones treballadores a l'empresa o organisme equiparat en matèria de prevenció de riscs. **g)** S'ha valorat la importància de l'existència d'un pla preventiu a l'empresa o organisme equiparat que inclogui la seqüenciació d'actuacions que cal realitzar en cas d'emergència i s'ha reflexionat sobre el seu contingut. **h)** S'han determinat els requisits i les condicions per a la vigilància de la salut de la persona treballadora i la seva importància com a mesura de prevenció. **i)** S'han identificat les tècniques bàsiques de primers auxilis que han de ser aplicades al lloc de l'accident en cas de diferents tipus de danys i la composició i ús de la farmaciola.	

RA3.(35%) Analitza les seves condicions laborals com a persona treballadora per compte d'altri i les identifica en els principals tipus de canvis i vicissituds rellevants que es poden presentar en la relació laboral, en la normativa laboral i, especialment, en el conveni col·lectiu del sector.	**a)** S'han analitzat els drets i les obligacions derivats de la relació laboral, així com les condicions de treball pactades en un conveni col·lectiu aplicable en el sector professional relacionat amb el títol. **b)** S'han comparat les principals modalitats de contractació i s'han localitzat els diferents models a les fonts oficials. **c)** S'han identificat les característiques definitòries dels nous entorns d'organització del treball i els drets que comporta, així com les mesures vigents per a la conciliació de la vida laboral i familiar. **d)** S'han identificat els diferents components del rebut de salari. **e)** S'han identificat els recursos laborals existents en les diferents vicissituds que es poden generar en la relació laboral. **f)** S'ha valorat el paper de la Seguretat Social com a pilar essencial per millorar la qualitat de vida dels ciutadans. **g)** S'han analitzat les principals prestacions derivades de la suspensió i l'extinció de la relació laboral. **h)** S'han analitzat el contingut del dret fonamental a la llibertat sindical i les diferents modalitats	**UT6.** La relació laboral. **UT7.** El contracte de treball. **UT8.** Salari i Seguretat Social. **UT9.** Modificació, suspensió i extinció del contracte.

	de representació de les persones treballadores a l'empresa. **i)** S'han identificat el dret fonamental a la vaga, les mesures de conflicte col·lectiu i els òrgans i procediments per a la resolució de conflictes.	
RA4.(20%) Analitza i avalua el potencial professional i els interessos per guiar-se en el procés d'orientació personal i elabora un full de ruta per a la inserció professional en base a l'anàlisi de les competències, interessos i destreses personals.	**a)** S'han avaluat els interessos, les motivacions, les habilitats i les destreses en el marc d'un procés d'autoconeixement. **b)** S'han analitzat les qualitats i les competències personals afins a l'activitat professional relacionada amb el perfil del títol. **c)** S'han determinat les competències personals i socials amb valor per a l'ocupació. **d)** S'han assenyalat les preferències professionals, els interessos i les metes en el marc d'un projecte professional. **e)** S'ha valorat el concepte d'autoestima en el procés de cerca de feina. **f)** S'han identificat les fortaleses, les debilitats, les amenaces i les oportunitats pròpies per a la inserció professional. **g)** S'han identificat expectatives de futur per a la inserció professional i s'han analitzat competències, interessos i destreses personals. **h)** S'han valorat fites importants en la trajectòria vital amb valor professionalitzador.	**UT10.** El projecte professional.

	i) S'han identificat els itineraris formatius professionals relacionats amb el perfil professional. **j)** S'han formulat objectius professionals i s'han determinat metes personals i professionals per millorar l'ocupabilitat i les condicions d'inserció laboral. **k)** S'ha traçat un pla d'acció per desenvolupar les àrees de millora i potenciar les fortaleses personals amb valor per a l'ocupació.	
RA5.(5%) Aplica les estratègies per a l'aprenentatge autònom, reconèixer-ne el valor professionalitzador, dissenyar i optimitzar el seu propi entorn d'aprenentatge i usar adequadament les tecnologies digitals com a eines d'aprenentatge autònom, per tal de ser coherent amb la seva identitat digital i els seus objectius	**a)** S'ha pres consciència de la responsabilitat individual en el desenvolupament professional per tal de valorar l'actitud d'aprenentatge permanent per al desenvolupament de competències pròpies i noves. **b)** L'ocupabilitat s'ha identificat com a capacitat d'adaptació a l'entorn laboral. **c)** S'han conegut i utilitzat eines, fonts d'informació, connexions i activitats per configurar un entorn personal d'aprenentatge per a l'ocupabilitat. **d)** La competència digital s'ha posat en pràctica per configurar un entorn personal d'aprenentatge per a l'ocupabilitat. **e)** S'ha analitzat el concepte d'identitat digital i el seu impacte en l'ocupabilitat.	**UT11.** L'aprenentatge autònom i la competència digital.

professionals plantejats en el seu pla de desenvolupament individual.	**f)** S'ha justificat el disseny del seu entorn d'aprenentatge basat en la millora l'ocupabilitat. **g)** Se n'ha elaborat el pla de desenvolupament individual com a eina per a la millora de l'ocupabilitat. **h)** S'han aplicat les eines d'aprenentatge autònom per al desenvolupament personal i professional. **i)** S'ha dissenyat l'entorn d'aprenentatge que permet assolir el pla de desenvolupament individual.	

a. Temporalització i seqüenciació.

RA 1. Distingeix les característiques del sector productiu i defineix els llocs de treball per tal de relacionar-los amb les competències professionals expressades al títol.		**PES %**
		5%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT1. Anàlisi del sector professional.	5 sessions	1a

RA 2. Adquireix les competències necessàries per a l'acompliment de les funcions de nivell bàsic en Prevenció de Riscos Laborals.		**PES %**
		35%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT2. Seguretat i salut en el treball.	8 sessions	1a
UT3. Prevenció de riscos laborals.	8 sessions	
UT4. L'organització i la gestió de la prevenció.	8 sessions	
UT5. L'actuació en cas d'emergència.	4 sessions	

RA 3. Analitza les seves condicions laborals com a persona treballadora per compte d'altri i les identifica en els principals tipus de canvis i vicissituds rellevants que es poden presentar en la relació laboral, en la normativa laboral i, especialment, en el conveni col·lectiu del sector.		PES %
		35%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT6. La relació laboral.	10 sessions	2a
UT7. El contracte de treball.	10 sessions	2a
UT8. Salari i Seguretat Social.	10 sessions	2a
UT9. Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball	10 sessions	3a

RA 4. Analitza i avalua el potencial professional i els interessos per guiar-se en el procés d'orientació personal i elabora un full de ruta per a la inserció professional en base a l'anàlisi de les competències, interessos i destreses personals.		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT10. El projecte professional.	12 sessions	3a

RA 5. Aplica les estratègies per a l'aprenentatge autònom, reconèixer-ne el valor professionalitzador, dissenyar i optimitzar el seu propi entorn d'aprenentatge i usar adequadament les tecnologies digitals com a eines d'aprenentatge autònom, per tal de ser coherent amb la seva identitat digital i els seus objectius professionals plantejats en el seu pla de desenvolupament individual.		PES %
		5%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT11. L'aprenentatge autònom i la competència digital.	5 sessions	3a

Depenent de les dates de les FEMPO i de la càrrega horària de cada mòdul, hi pot haver canvi d'avaluació en la impartició d'alguna unitat de treball.

Les dates de les avaluacions són les següents:

- **1ª Avaluació:** Des del 21 de setembre fins el 13 de desembre de 2026.

- **2ª Avaluació:** Des del 14 de desembre de 2026 fins al 18 de març (ARG21A, ARG22A, ARG32A, QUI31A), el 16 d'abril (SAN22A) i el 22 de març (SAN35A, SEA23A) del 2027.

- **1ª convocatòria centre:** Des del dia següent de la finalització de la 2ª avaluació fins el 6 de juny de 2027.

4. Metodologia didàctica.

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els resultats d'aprenentatge del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències per a l'ocupabilitat i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.
- La realització de projectes relacionats amb l'activitat professional del cicle formatiu.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:
  - Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.
  - Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.
- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.
  - El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.

- En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement, processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirém la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient. El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions acadèmiques com pel que fa al seu comportament i a la seva actitud.

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- Aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposa als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.
- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavoreix la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.
- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament
  - Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.
  - Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat.

5. Avaluació.

a. Criteris d'avaluació de centre i de FEMPO.

- **Criteris d'avaluació de centre**

L'avaluació de cada un dels resultats d'aprenentatge es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà el o la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada**.**

A cada un dels instruments d'avaluació es detallarà quin o quins resultats d'aprenentatge s'estan avaluant, quin o quins són els criteris d'avaluació que s'observen (si escau), així com es detallarà la ponderació per la qual s'obté la nota d'aquest instrument, ja sigui mitjançant rúbrica, explicació, etc... en la qual es remarqui quin pes percentual té l'assoliment de continguts i quin té les competències per a l'ocupabilitat, en cas que n'hi hagi.

L'alumnat sempre serà informat de com es durà a terme la qualificació de cada un dels instruments d'avaluació, dels resultats d'aprenentatge avaluats en aquest, així com dels criteris d'avaluació afectats en el mateix (si escau), ja sigui per Classroom o per document físic.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib *(Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs)* i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.

En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació i per coavaluació del propi alumnat.

- **Criteris d'avaluació de FEMPO**

Tots els resultats d'aprenentatge del mòdul d'IPO I són treballats al centre, cap es treballa a FEMPO.

D'acord amb el punt Quart.2 i Annex III de la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional a les Illes Balears el curs 2025-2026; i amb l'article 9.6 lletra E) del Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional, un dels criteris per accedir a la FEMPO, és haver superat els resultats d'aprenentatge relacionats amb la prevenció de riscos laborals, impartida pels centres educatius.

En el cas del mòdul d'IPO I (GM i GS), el resultat d'aprenentatge 2, relatiu a la prevenció de riscos laborals, ha d'estar superat com a mínim amb un 5 perquè l'alumnat tingui opció a participar a la FEMPO.

6. Qualificació:

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ																
MÒDUL																
RA	UT1	UT2	UT3	UT4	UT5	UT6	UT7	UT8	UT9	UT 10	UT11	% CENTRE	% FEMPO	TOTAL	PES NOTA CENTRE	PES NOTA FEMPO
RA 1	100 %											100 %	0 %	100 %	5 %	
RA 2		25 %	25%	25 %	25 %							100 %	0 %	100 %	35 %	
RA 3						25%	25 %	25 %	25 %			100 %	0 %	100 %	35 %	
RA 4										100 %		100 %	0 %	100 %	20 %	
RA 5											100 %	100 %	0 %	100 %	5 %	
TOTAL													**0 %**		**100 %**	**0 %**
													1*	2*	3*	4*
															TOTAL 5*	**100,00 %**

La qualificació de cada resultat d'aprenentatge deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

  Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

La **qualificació de la primera i segona avaluació** es calcula mitjançant una **mitjana ponderada** d'acord amb els resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i criteris de qualificació anteriorment exposats. Es tindrà en compte, a més, la ponderació dels resultats d'aprenentatge avaluats en la corresponent avaluació, en cas d'haver-hi participat més d'un.

Per superar tant la primera com la segona avaluació és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 en cada un dels resultats d'aprenentatge treballats a cada una d'elles.**

Per superar el mòdul, és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 a cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul.** Per la qual cosa, cal tenir en compte que les notes obtingudes tant a la primera com a la segona avaluació són orientatives.

La qualificació final del mòdul d'IPO I es donarà al juny i resulta de la ponderació de les qualificacions de cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul (sense arrodonir).

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10.La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

7. Recuperacions

En el cas que l'alumnat no hagi superat algun dels resultats d'aprenentatge, tindrà l'opció de recuperar-ho a final de curs, és a dir, una vegada finalitzats i complets tots els resultats d'aprenentatge del mòdul, abans de les sessions d'avaluació de la primera convocatòria. No obstant l'anterior, només en el cas del resultat d'aprenentatge 2, atès que és un requisit tenir-ho aprovat per a què l'alumnat accedir a les FEMPO, s'habilitarà la seva recuperació abans de l'inici d'aquestes.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb el o els resultats d'aprenentatge suspesos, això és, amb un valor inferior a 5.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

8. Segona convocatòria

En cas de no recuperar el mòdul en primera convocatòria, l'alumnat disposarà d'una segona convocatòria segons normativa vigent d'FP per recuperar el o els resultats d'aprenentatge suspesos.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

9. Pla de recuperació de mòduls pendents

En cas de no superar el mòdul, i sempre que no s'hagin esgotat les convocatòries per aprovar-ho, l'alumnat el podrà cursar de manera presencial al curs següent, si pot assistir a les classes sense repercutir en l'assistència dels altres mòduls del segon curs.

En cas d'incompatibilitat horària, l'alumnat té l'opció de triar si renuncia o no a l'assistència a classe del mòdul. En el cas de renunciar, l'alumnat tindrà dret a realitzar la o les proves/tasques avaluatives corresponents determinades pel docent, de convocatòria no presencial abans de les juntes d'avaluació del 2n trimestre.

L'alumnat és qui tria i qui realitza els tràmits adients, que constaran en el seu expedient acadèmic. També serà qui ho comunicarà a Secretaria, Caporalia d'FP, tutor i professorat implicat.

10. Atenció a la diversitat

Allò establert a la programació del departament.

11. Materials i recursos.

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Llibre de text o digital de l'alumnat: *Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat 360º* Editorial Editex. *María Eugenia Caldas i Maria Luisa Hidalgo.* i Jesús Laraño Díaz ISBN 978-84-1134-937-6
- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.
- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**
- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

12. Compromís, gestió i impacte ambiental

Aquest mòdul promou un compromís actiu amb la sostenibilitat i la gestió responsable dels recursos, fomentant actituds respectuoses amb el medi ambient tant en l'àmbit personal com professional. A través de la planificació d'objectius i l'adquisició d'hàbits sostenibles, l'alumnat aprendrà a valorar l'impacte ambiental de les seves accions i a integrar bones pràctiques ecològiques en el seu itinerari formatiu i laboral, contribuint així a un entorn més equilibrat i conscient.

13. Activitats complementàries i extraescolars.

Activitat prevista	Cicles formatius implicats/BATX	Temporització	Professor/a afectat
III Hackaton Innova FP	Alumnat FP de CM/CS. Donar difusió als cursos per aconseguir la participació de l'alumnat.	3 i 4 novembre	Maite Rodríguez com a mentora. Tots per a difondre la convocatòria i la inscripció de l'alumnat.
Setmana de l'emprenedoria de Palma Activa	Alumnat de cicles i batxillerat	3a setmana novembre 2026	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas

Difusió del Projecte Ubica't i Ocupa't (IES LLompart) Jornada FP-Empresa	Alumnat FP	17/11/2026	FOL i Arts Gràfiques Maite Rodriguez Artur Rovira Sara González
Taller banca ètica i consum responsable	Batx - Economia i emprenedoria	Pendent convocatòria: 1er o 2on trimestre	Alejandro Benito Claudia de Martino Edith Pla Morales
Xerrades Palma Educa gestionades per PalmaActiva i/o PalmaJove que es fan en el centre	Alumnat FP dels mòduls FOL/RET/IPO	Pendent de confirmació durant tot el curs	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Escape room "Missió Ocupació" de PalmaActiva (Carrer dels Socors, 22)	Alumnat FP del mòdul IPO II	1r trimestre (Matí) Dimarts i dimecres 11 a 13 h (màxim grup 24 alumnes)	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Fira Recursos humans-Madrid	IPO I-IPO II	18 i 19 novembre 2026	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Cicles de conferències %attac Mallorca en el centre	IPO I-IPO II	1r, 2on i 3er trimestre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Conferències SECOT Balears	IPO I- IPO II	1r, 2on i 3er trimestre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
HR EXPO – Madrid. IFEMA	IPO I- IPO II	18 i 19 de novembre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas

Previsió d'activitats de característiques similars

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge.

Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

14. Proves lliures

Es durà a terme una prova teòric-pràctica tipus test de 50 preguntes en la qual s'avaluaran cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul i la seva qualificació resulta de la ponderació de cada un d'ells així com està establerta en aquesta programació.

15. Unitats de treball

UT1. Anàlisi del sector professional	**RA1**	**1ª Avaluació**
		5 sessions
CONTINGUTS		
1. El meu sector professional. 2. Oportunitats d'ocupació en el meu sector professional. 3. Actituds i aptituds requerides per a l'activitat professional.		

UT2. Seguretat i salut en el treball	**RA2**	**1ª Avaluació**
		8 sessions
CONTINGUTS		
1. El treball i la salut. 2. Conceptes bàsics de prevenció. 3. Riscos derivats dels espais i equips de treball. 4. Agents físics. 5. Agents químics i biològics. 6. Riscos ergonòmics i psicosocials. 7. Possibles danys a la salut del treballador.		

UT3. Prevenció de riscos laborals.	RA2	1ª Avaluació
		8 sessions
CONTINGUTS		
1. Marc normatiu bàsic. 2. Organismes públics. 3. Drets i deures en matèria de PRL. 4. Responsabilitats i sancions. 5. Principis de prevenció. 6. Tècniques de prevenció. 7. Mesures de protecció. 8. La senyalització de seguretat.		

UT4. L'organització i la gestió de la prevenció.	RA2	1ª Avaluació
		8 sessions
CONTINGUTS		
1. La gestió de la prevenció. El pla de prevenció. 2. L'avaluació de riscos. 3. La planificació de l'activitat preventiva. 4. L'organització de la prevenció. 5. Les auditories. 6. Els experts en prevenció. 7. La representació dels treballadors en PRL.		

UT5. L'actuació en cas d'emergència.	RA2	1ª Avaluació
		4 sessions
CONTINGUTS		
1. Pla d'autoprotecció. 2. Protecció davant del foc. 3. Primers auxilis.		

UT6. La relació laboral.	RA3	2ª Avaluació 10 sessions

CONTINGUTS

1. La relació laboral i la seva regulació.
2. Drets i deures dels treballadors.
3. Obligacions i potestats de l'empresari.
4. La jornada de treball.
5. Descansos, festius i vacances.
6. Permisos retribuïts.
7. La representació col·lectiva.
8. El conveni col·lectiu
9. Els conflictes col·lectius.

UT7. El contracte de treball.	RA3	2ª Avaluació 10 sessions

CONTINGUTS

1. El contracte de treball.
2. Modalitats contractuals.
3. Annexos o clàusules d'un contracte.
4. Les empreses de treball temporal.
5. El treball a distància.

UT8. Salari i Seguretat Social	RA3	2ª Avaluació 10 sessions

CONTINGUTS

1. El salari.
2. Estructura del salari.
3. Prestacions de la Seguretat Social.

UT9. Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball.	RA3	3ª Avaluació 10 sessions
CONTINGUTS		
1. Modificació del contracte de treball. 2. Suspensió del contracte de treball. 3. Extinció del contracte de treball.		

UT10. El projecte professional.	RA4	3ª Avaluació 12 sessions
CONTINGUTS		
1. Anàlisi del potencial professional. 2. La inserció professional. 3. Itineraris formatius.		

UT11. L'aprenentatge autònom i la competència digital.	RA5	3ª Avaluació 5 sessions
CONTINGUTS		
1. L'aprenentatge autònom. 2. La competència digital. 3. La identitat digital. 4. Marca personal o personal branding.		

16. Propostes de millora i avaluació de la tasca docent

Incloses a la programació de departament.

Conselleria d'Educació i Universitats
Direcció General de Formació Professional i Ordenació Educativa

FORMACIÓ PROFESSIONAL FP ILLES BALEARS

ies llompart

DEPARTAMENT DE FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

PROGRAMACIÓ DEL GRAU D – CICLES FORMATIUS DE GRAU D'ARTS GRÀFIQUES, SANITAT I QUÍMICA INDUSTRIAL

ARG21 - Tècnic en Preimpressió Digital

ARG22 - Tècnic en Impressió Gràfica

ARG32 - Tècnic Superior en Disseny i edició de publicacions impreses i multimèdia

SAN21 - Tècnic en Emergències Sanitàries

SAN22 - Tècnic en Farmàcia i Parafarmàcia

SAN35 - Tècnic Superior en Imatge per al Diagnòstic i medicina nuclear

QUI31 - Tècnic Superior en Laboratori d'anàlisi i control de qualitat

1710 - ITINERARI PERSONAL PER A L'OCUPABILITAT II

CURS 2026-2027

Professorat: María Teresa Rodríguez, Carolina Sánchez i Paula Vegas

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

V0. Darrera actualització 30/09/2026

1. Justificació normativa

El mòdul d'Itinerari personal per a l'ocupabilitat II, comú als cicles formatius de grau mitjà i de grau superior, s'impartirà en cada cicle formatiu, sigui aquest de grau mitjà o de grau superior, i tindrà com a finalitat el desenvolupament d'habilitats i capacitats transversals, d'orientació laboral i emprenedoria, incloent-hi l'emprenedoria col·lectiva en economia social.

La normativa que regula la impartició d'aquest mòdul és el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional (estatal); el Decret 39/2025, d'1 d'agost, d'ordenació de la formació professional a les Illes Balears (autonòmica); i la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, per al curs 2025-2026 (autonòmica).

2. Identificació del mòdul

Denominació: Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat II
Nivells: 2 i 3 (Grau mitjà i grau superior)
Durada: 60 hores
Mòdul transversal

3. Resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i relació amb unitats de treball.

RA i %	Criteris d'avaluació	Unitats de treball
RA1. (15%) Planifica i posa en marxa estratègies en els diferents processos selectius d'ocupació que li permeten millorar les seves possibilitats d'inserció laboral.	**a)** Simula les tècniques utilitzades actualment en el sector per al procés de selecció de personal. **b)** Desenvolupa estratègies per a la cerca d'ocupació relacionades amb les tècniques actuals més utilitzades contextualitzades al sector. **c)** Valora les actituds i aptituds per permeten superar processos	**UT1.** Processos selectius d'ocupació.

	selectius en el sector privat i el sector públic. **d)** Construeix una marca personal identificant les necessitats del mercat actual, les seves habilitats, destreses i la seva aportació de valor.	
RA2. (20%) Aplica estratègies relacionades amb les competències personals, socials i emocionals per al desenvolupament de la seva iniciativa emprenedora i la millora de la seva ocupabilitat.	**a)** Valora la importància de les competències personals i socials en l'ocupabilitat en el sector de referència i en el desenvolupament d'un projecte emprenedor. **b)** Participa activament en l'establiment dels objectius de l'equip i en la presa de decisions d'aquest i assumeix la responsabilitat de les accions i decisions del grup, participant activament en l'assoliment d'uns objectius compartits cooperant amb altres persones. **c)** Incorpora al procés d'aprenentatge propi les tècniques i recursos de presentació i comunicació, tant orals com escrits, adequats per una comunicació efectiva i afectiva sent capaç d'adaptar-los a cada situació i circumstàncies, valorant les oportunitats i dificultats que ofereixen cadascuna d'elles.	**UT2.** Competències personals i socials per l'ocupabilitat **UT3.** Gestió emocional, incertesa i resolució de conflictes

	d) Aplica tècniques i estratègies per a la gestió del temps disponible per assolir els objectius tant individuals com de l'equip i programa les activitats necessàries. **e)** Aplica estratègies per canalitzar les emocions mostrant una actitud flexible en les relacions amb altres persones. **f)** Desenvolupa estratègies per a la programació d'activitats atenent criteris d'organització eficient i preveient les possibles dificultats. **g)** Reacciona de manera flexible i positiva davant de conflictes i situacions noves, aprofitant les oportunitats i gestionant les dificultats fent ús d'estratègies relacionades amb la intel·ligència emocional.	
RA3. (15%) Posa en pràctica les habilitats emprenedores necessàries per al desenvolupament de processos d'innovació i recerca aplicades que promouen la modernització del sector productiu cap a un model sostenible.	**a)** Identifica el concepte d'innovació i la seva relació amb la construcció d'una societat més sostenible que millori el benestar dels individus. **b)** Analitza les diferents metodologies per emprendre i la seva importància per afavorir la innovació i com a font de creació d'ocupació i benestar social. **c)** Aplica les habilitats emprenedores necessàries per promoure l'emprenedoria i la intraemprenedoria.	**UT4.** Habilitats emprenedores i innovació.

	d) Posa en pràctica el treball col·laboratiu com a requisit per al desenvolupament de processos d'innovació. **e)** Desenvolupa la competència digital necessària per la millora dels processos d'innovació i investigació aplicades que promoguin la modernització del sector productiu. **f)** Incorpora els objectius de les polítiques i iniciatives relacionades amb la sostenibilitat i el medi ambient a l'estratègia empresarial enfocada al desenvolupament d'un model econòmic i social sostenible.	
RA4. (30%) Identifica, defineix i valida idees d'emprenedoria generadores de noves oportunitats a partir d'estratègies d'anàlisi de l'entorn socioproductiu utilitzant metodologies àgils per l'emprenedoria.	**a)** Identifica els problemes de les persones destinatàries potencials del projecte emprenedor com pas previ a les propostes de solucions que es converteixen en oportunitats. **b)** Posa en pràctica el procés creatiu amb la finalitat d'aconseguir una idea emprenedora que aporti valor econòmic, social i/o cultural. **c)** Dissenya un model de negoci i/o gestió derivat de la idea emprenedora. **d)** Incorpora valors ètics i socials a la idea emprenedora analitzant els models de balanç social.	**UT5.** La idea emprenedora. Cultura empresarial. **UT6.** El màrqueting.

	e) Analitza la contribució de l'Economia Circular i l'Economia del Bé Comú al desenvolupament d'un model econòmic i social basat en l'equitat, la justícia social i la sostenibilitat. **f)** Analitza els principals components de l'entorn general i específic, i el seu impacte en la idea emprenedora. **g)** Realitza entrevistes de problema per validar el perfil i el problema de les persones destinatàries de la idea emprenedora. **h)** Valida la solució mitjançant la creació de prototips cercant l'encaix problema-solució. **i)** Posa en pràctica tècniques de validació d'idees i generació de prototips. **j)** Experimenta amb la posada en pràctica d'estratègies de màrqueting per desenvolupar destreses en tècniques de comunicació i venda.	
RA5. (20%) Desenvolupa un projecte emprenedor d'innovació social i/o tecnològica aplicada en col·laboració amb l'entorn.	**a)** Analitza els conceptes bàsics de l'emprenedoria i la innovació social. **b)** Reflexiona sobre la necessitat del lideratge ètic i sostenible en les organitzacions. **c)** Reflexiona sobre la tecnologia com a base per al canvi del model productiu. **d)** Posa en marxa les estratègies	**UT2.** Competències personals i socials per l'ocupabilitat **UT4.** Habilitats emprenedores i innovació **UT5.** La idea emprenedora. Cultura empresarial. **UT6.** El màrqueting. **UT7.** Anàlisi de la viabilitat

	pròpies del pensament de disseny (DesignThinking) per detectar necessitats socials i mediambientals. **e)** Analitza els elements del disseny de models de negoci eco socials i/o de base tecnològica. **f)** Alinea metes de desenvolupament sostenible amb el disseny de models de negoci eco socials i/o de base tecnològica. **g)** Aplica estratègies necessàries per analitzar la viabilitat del projecte emprenedor. **h)** Investiga les opcions financeres socialment responsables. **i)** Defineix els agents implicats en el projecte, així com la seva participació.	economicofinancera.

a. Temporalització i seqüenciació.

RA 1. Planifica i posa en marxa estratègies en els diferents processos selectius d'ocupació que li permeten millorar les seves possibilitats d'inserció laboral.		**PES %**
		15%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT1. Processos selectius d'ocupació.	8	1ª

RA 2. Aplica estratègies relacionades amb les competències personals, socials i emocionals per al desenvolupament de la seva iniciativa emprenedora i la millora de la seva ocupabilitat.		**PES %**
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**

UT2. Competències personals i socials per a l'ocupabilitat.	7	1ª
UT3. Gestió emocional, incertesa i resolució de conflictes.	7	

RA 3. Posa en pràctica les habilitats emprenedores necessàries per al desenvolupament de processos d'innovació i recerca aplicades que promouen la modernització del sector productiu cap a un model sostenible.		**PES %**
		15%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT4. Habilitats emprenedores i innovació.	8	1ª

RA 4. Identifica, defineix i valida idees d'emprenedoria generadores de noves oportunitats a partir d'estratègies d'anàlisi de l'entorn socioproductiu utilitzant metodologies àgils per l'emprenedoria.		**PES %**
		30%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT5. La idea emprenedora. Cultura empresarial.	8	2ª
UT6. El màrqueting.	6	2ª

RA 5. Desenvolupa un projecte emprenedor d'innovació social i/o tecnològica aplicada en col·laboració amb l'entorn.		**PES %**
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT4. Habilitats emprenedores i innovació	8	1ª / 2ª
UT5. La idea emprenedora. Cultura empresarial.		
UT6. El màrqueting.		
UT7. Anàlisi de la viabilitat economicofinancera.		

Depenent de les dates de les FEMPO i de la càrrega horària de cada mòdul, hi pot haver canvi d'avaluació en la impartició d'alguna unitat de treball.

Les dates de les avaluacions són les següents:

- **1ª Avaluació:** Des del 21 de setembre fins el 13 de desembre de 2026.
- **1ª convocatòria centre:** Des del 14 de desembre de 2026 fins el 7 de febrer (SAN35B), el 21 de febrer (ARG21B), el 4 de març (ARG22B, ARG32B i QUI31B), el 10 de març (SAN21B) i el 18 de març (SAN22B)de 2027.

4. Metodologia didàctica.

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els resultats d'aprenentatge del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències per a l'ocupabilitat i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.
- La realització de projectes relacionats amb l'activitat professional del cicle formatiu.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:
  - Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.
  - Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.
- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.
  - El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.
  - En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement,

processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirém la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient. El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions acadèmiques com pel que fa al seu comportament i a la seva actitud.

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- Aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposa als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.
- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavoreix la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.
- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament
  - Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.
  - Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat.

5. Avaluació.

a. Criteris d'avaluació de centre i de FEMPO.

- **Criteris d'avaluació de centre**

L'avaluació de cada un dels resultats d'aprenentatge es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà el o la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada.

A cada un dels instruments d'avaluació es detallarà quin o quins resultats d'aprenentatge s'estan avaluant, quin o quins són els criteris d'avaluació que s'observen (si escau), així com es detallarà la ponderació per la qual s'obté la nota d'aquest instrument, ja sigui mitjançant rúbrica, explicació, etc... en la qual es remarqui quin pes percentual té l'assoliment de continguts i quin té les competències per a l'ocupabilitat, en cas que n'hi hagi.

L'alumnat sempre serà informat de com es durà a terme la qualificació de cada un dels instruments d'avaluació, dels resultats d'aprenentatge avaluats en aquest, així com dels criteris d'avaluació afectats en el mateix (si escau), ja sigui per Classroom o per document físic.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib (Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs) i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.

En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació i per coavaluació del propi alumnat.

- **Criteris d'avaluació de FEMPO**

Tots els resultats d'aprenentatge del mòdul d'IPO I són treballats al centre, cap es treballa a FEMPO.

6. Qualificació:

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ												
MÒDUL												
RA	UT1	UT2	UT3	UT4	UT5	UT6	UT7	% CENTRE	% FEMPO	TOTAL	PES NOTA CENTRE	PES NOTA FEMPO
RA 1	100 %							100 %	0 %	100 %	15 %	
RA 2		50 %	50 %					100 %	0 %	100 %	20 %	
RA 3				100 %				100 %	0 %	100 %	15 %	
RA 4					80 %	20 %		100 %	0 %	100 %	30 %	
RA 5				10 %	50 %	20 %	20 %	100 %	0 %	100 %	20 %	
TOTAL									**0 %**		**100 %**	**0 %**
									1*	2*	3*	4*
											TOTAL 5*	**100,00 %**

La qualificació de cada resultat d'aprenentatge deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

La **qualificació de la primera avaluació** es calcula mitjançant una **mitjana ponderada** d'acord amb els resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i criteris de qualificació anteriorment exposats. Es tindrà en compte, a més, la ponderació dels resultats d'aprenentatge avaluats en la corresponent avaluació, en cas d'haver-hi participat més d'un.

Per superar la primera avaluació és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 en cada un dels resultats d'aprenentatge treballats.**

Per superar el mòdul, és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 a cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul.** Per la qual cosa, cal tenir en compte que les notes obtingudes a la primera avaluació són orientatives.

La qualificació final del mòdul d'IPO II es donarà abans que l'alumnat vagi a FEMPO i resultarà de la ponderació de les qualificacions de cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul (sense arrodonir).

En tots els cicles, el procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

7. Recuperacions

En el cas que l'alumnat no hagi superat algun dels resultats d'aprenentatge, tindrà l'opció de recuperar-ho a final de curs, és a dir, una vegada finalitzats i completats tots els resultats d'aprenentatge del mòdul, abans de les sessions d'avaluació de la primera convocatòria.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb el o els resultats d'aprenentatge suspesos, això és, amb un valor inferior a 5.

El o els **resultats d'aprenentatge** es consideraran **recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.**

8. Segona convocatòria

En cas de no recuperar el mòdul en primera convocatòria, l'alumnat disposarà d'una segona convocatòria segons normativa vigent d'FP per recuperar el o els resultats d'aprenentatge suspesos.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

9. Atenció a la diversitat

Allò establert a la programació del departament.

10. Materials i recursos.

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Llibre de text o digital de l'alumnat *Itinerari Personal per a l'Ocupabilitat II* Editorial Editex. *María Eugenia Caldas, Maria Luisa Hidalgo i Jesús Laraño Díaz.* ISBN 978-84-1059-261-2
- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.
- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**
- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

11. Compromís, gestió i impacte ambiental.

Aquest mòdul permet a l'alumnat planificar i gestionar el seu itinerari professional de manera conscient, desenvolupant competències clau com l'autoconeixement, la presa de decisions i la responsabilitat ètica i ambiental. Mitjançant l'aplicació pràctica d'estratègies sostenibles i la reflexió sobre l'impacte de les seves accions, els estudiants són capaços d'integrar pràctiques responsables i eficients que minimitzen l'impacte ambiental, contribuint així a un desenvolupament professional i social equilibrat i respectuós amb el medi ambient.

12. Activitats complementàries i extraescolars.

Activitat prevista	Cicles formatius implicats/BATX	Temporització	Professor/a afectat
III Hackaton Innova FP	Alumnat FP de CM/CS. Donar difusió als cursos per aconseguir la participació de l'alumnat.	3 i 4 novembre	Maite Rodríguez com a mentora. Tots per a difondre la convocatòria i la inscripció de l'alumnat.

Setmana de l'emprenedoria de Palma Activa	Alumnat de cicles i batxillerat	3a setmana novembre 2026	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Difusió del Projecte Ubica't i Ocupa't (IES LLompart) Jornada FP-Empresa	Alumnat FP	17/11/2026	FOL i Arts Gràfiques Maite Rodriguez Artur Rovira Sara González
Xerrades Palma Educa gestionades per PalmaActiva i/o PalmaJove que es fan en el centre	Alumnat FP dels mòduls FOL/RET/IPO	Pendent de confirmació durant tot el curs	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Escape room "Missió Ocupació" de PalmaActiva (Carrer dels Socors, 22)	Alumnat FP del mòdul IPO II	1r trimestre (Matí) Dimarts i dimecres 11 a 13 h (màxim grup 24 alumnes)	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Fira Recursos humans- Madrid	IPO I-IPO II	18 i 19 novembre 2026	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Cicles de conferències %attac Mallorca en el centre	IPO I-IPO II	1r, 2on i 3er trimestre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
Conferències SECOT Balears	IPO I- IPO II	1r, 2on i 3er trimestre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas
HR EXPO – Madrid. IFEMA	IPO I- IPO II	18 i 19 de novembre	Maite Rodríguez Carolina Sánchez Paula Vegas

Previsió d'activitats de característiques similars

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que

mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

13. Proves lliures

Es durà a terme una prova teòric-pràctica tipus test de 50 preguntes en la qual s'avaluaran cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul i la seva qualificació resultarà de la ponderació de cada un d'ells així com està establerta en aquesta programació.

14. Unitats de treball

UT1. Processos selectius d'ocupació.	**RA1**	**1ª Avaluació**
		8 sessions
CONTINGUTS		
1. Fonts de recerca de feina. 2. La selecció d'ofertes de feina i el perfil de la persona candidata. 3. El curriculum vitae. 4. La carta de motivació. 5. Tècniques de selecció de personal. 6. La intel·ligència artificial en la recerca de feina. 7. Recerca de feina a Europa.		

UT2. Competències personals i socials per a l'ocupabilitat.	**RA2**	**1ª Avaluació**
		7 sessions
CONTINGUTS		
1. Competències personals i socials.		

2. Treball en equip.
3. Habilitats comunicatives.
4. Gestió eficaç del temps i planificació d'activitats.

UT3. Gestió emocional, incertesa i resolució de conflictes.	**RA2**	**1ª Avaluació**
		7 sessions

CONTINGUTS

1. La gestió de les emocions i el seu impacte en l'ocupabilitat.
2. Incertesa i presa de decisions.
3. Negociació i resolució de conflictes.

UT4. Habilitats emprenedores i innovació.	**RA3**	**1ª Avaluació**
		9 sessions

CONTINGUTS

1. L'emprenedor: creativitat i innovació.
2. Les habilitats emprenedores.
3. L'intraemprenedor.
4. El concepte i el procés d'innovació.
5. El valor de l'emprenedoria per a la societat.
6. Metodologies per fomentar la creativitat, l'emprenedoria i la innovació.

UT5. La idea emprenedora. Cultura empresarial.	**RA4**	**2ª Avaluació**
		10 sessions

CONTINGUTS

1. Identificació i anàlisi de problemes.
2. L'entorn empresarial.
3. Identificació i elecció del client.
4. Proposta i validació de solucions innovadores.

5. Cultura empresarial i imatge corporativa. Economia del bé comú i RSC. 6. Creació i desenvolupament del model de negoci.

UT6. El màrqueting.	**RA4**	**2ª Avaluació** **7 sessions**
CONTINGUTS		
1. Introducció al màrqueting. 2. Fonaments del màrqueting. 3. Màrqueting digital: eines i tendències.		

UT7. Anàlisi de la viabilitat economicofinancera.	**RA5**	**2ª Avaluació** **4 sessions**
CONTINGUTS		
1. Anàlisi de costos. 2. Anàlisi bàsica d'ingressos. 3. Aspectes bàsics de comptabilitat. 4. El pla d'inversions. 5. El pla de finançament. 6. Anàlisi de la viabilitat economicofinancera. 7. El pla de tresoreria.		

15. Propostes de millora i avaluació de la tasca docent

Incloses a la programació de departament.

MÒDUL PROFESSIONAL: FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

Professores: Carolina Sánchez Vaccari i Paula Vegas García

Durada: 65 hores

1. ÀMBIT D'APLICACIÓ

El mòdul de Formació i Orientació Laboral (FOL) es tracta d'un mòdul transversal que es treballa en el **CFGM de Tècnic en Cures Auxiliars d'Infermeria** (en torn de matí i d'horabaixa).

Per una part, com a formació laboral, pretén que l'alumne conegui quin és el seu rol laboral, els seus drets i deures laborals i les pautes mínimes per protegir la seva salut laboral. Per una altra, com a orientació laboral, l'alumnat coneixerà quin és el seu perfil professional, competències, itinerari professional i quines són les eines per cercar feina.

L'objectiu d'aquest mòdul és proporcionar als joves que s'inicien en el món laboral, i no vulguin continuar els estudis, uns coneixements essencials que els facilitin la seva inserció professional, tot donant-los unes pautes que els faci més senzilla la seva incorporació a un lloc de treball.

2. OBJECTIUS

2.1. Generals del mòdul

- Detectar les situacions de risc més habituals en l'àmbit laboral que puguin afectar la seva salut i aplicar les mesures de protecció i prevenció corresponents.
- Aplicar les mesures sanitàries bàsiques immediates en el lloc de l'accident en situacions simulades.
- Diferenciar les formes i procediments d'inserció en la realitat laboral com a treballador per compte d'altri o per compte propi.
- Orientar-se en el mercat de treball, identificant les seves pròpies capacitats i interessos i l'itinerari professional més idoni.
- Interpretar el marc legal del treball i distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.

3. COMPETÈNCIES

3.1. Competències professionals, personals, socials i les competències per a l'aprenentatge permanent relacionades amb el mòdul.

- Actuar en condicions d'emergència, transmetent amb celeritat i serenitat els senyals d'alarma i aplicant els mitjans de seguretat establerts.
- Adaptar-se a noves situacions laborals generades a conseqüència de les innovacions tecnològiques i organitzatives introduïdes en la seva àrea laboral.

3.2. Competència Digital

Els canvis produïts aquests darrers anys, ha fet que les competències associades a les TIC (competència digital, competència d'aprendre a aprendre, sentit de la iniciativa i esperit emprenedor...) siguin indispensables per tota la societat donat que una mancança de les mateixes, augmenta la bretxa digital de l'alumnat i repercuteix sobre el seu rendiment.

4. CONTINGUTS

4.1. Continguts Curriculars

Bloc I.- Salut laboral:

- Condicions de treball i seguretat. Salut laboral i qualitat de vida.
- Factors de risc: físics, químics, biològics, organitzatius. Mesures de prevenció i protecció.
- Casos pràctics.
- Prioritats i seqüències d'actuació en cas d'accidents.
- Aplicació de tècniques de primers auxilis: consciència/inconsciència, reanimació cardiopulmonar, traumatismes, salvament i transport d'accidentats.

Bloc II.- Legislació i relacions laborals:

- Dret laboral: normes fonamentals.
- La relació laboral. Modalitats de contractació. Suspensió i extinció.
- Seguretat Social i altres prestacions.
- Òrgans de representació.
- Conveni col·lectiu. Negociació col·lectiva.

Bloc III.- Orientació i inserció sociolaboral:

- El mercat laboral. Estructura. Perspectives de l'entorn.
- El procés de cerca d'ocupació: fonts d'informació, mecanismes d'oferta-demanda i selecció.
- Iniciatives per al treball per compte propi. L'empresa. Tipus d'empresa. Tràmits de constitució de petites empreses.
- Recursos d'autoorientació professional. Anàlisi i avaluació del propi potencial professional i dels interessos personals. Elaboració d'itineraris formatius/profesionalitzadors. La presa de decisions.

4.2. Continguts actitudinals transversals

Els temes transversals han d'impregnar l'activitat docent, i per tant, estar presents en l'aula de manera permanent donat que es refereixen a problemes i preocupacions fonamentals de la societat.

Els que més àmpliament es desenvoluparan en aquest mòdul són:
Salut: Hàbits saludables i d'higiene.

Coeducació: Educació per a la igualtat d'oportunitats d'ambdós sexes. Es tracta de crear des de l'escola una dinàmica correctora de les discriminacions. Les activitats a l'aula han d'evitar qualsevol tipus d'imatge sexista i han de prevenir la violència de gènere i fomentar el llenguatge inclusiu.

Educació ambiental i sostenibilitat. Es persegueix la comprensió dels problemes mediambientals, el foment d'una consciència de responsabilitat front els efectes de la globalització i la sostenibilitat del medi ambient i el desenvolupament de capacitats i tècniques de relació positiva. Així cal sensibilitzar l'alumnat respecte de la necessitat d'utilitzar materials i sistemes innocus, amb vista a la protecció del medi ambient i augment en els nivells de qualitat i seguretat.

Educació moral i cívica i per a la justicia. Relacionada amb els deures que presideixen la relació laboral, els treballadors han complir les obligacions del lloc de treball, de conformitat amb les regles de bona fe i diligència.

Educació del consumidor. Adreçada a generar un consum responsable, sense oblidar els drets i deures del consumidor.

Educació multicultural i per a la tolerància Es crearà a l'aula un ambient de respecte i de tolerància recolzada per la LO 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers en Espanya i la seva integració social i el RD.864/2001 que desenvolupa aquesta llei. A més, haurem de reconèixer i afrontar les situacions de conflicte es de la reflexió serena sobre les seves causes, prenent decisions negociades per solucionar-les de una forma creativa, tolerant i no violenta.

4.3. Unitats didàctiques

UNITAT	PES NOTA FINAL DE MÒDUL	AVALUACIÓ
Unitat 1.- Seguretat i salut laboral	10%	**Primera** *Des del 21 de setembre fins el 13 de desembre de 2026*
Unitat 2.- Els riscos professionals	10%	
Unitat 3.- Gestió de la prevenció i primers auxilis en l'empresa	10%	
Unitat 4.- La relació laboral	10%	**Segona** *Des del 14 de desembre de 2026 fins el 17 de març de 2027*
Unitat 5.- La jornada laboral i el contracte de treball	10%	
Unitat 6.- Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball	10%	
Unitat 7.- El salari i la Seguretat Social	10%	**Tercera** *Des del 18 de març fins el 16 de juny de 2027*
Unitat 8.- La participació dels treballadors en l'empresa.	10%	
Unitat 9.- El mercat laboral i la recerca d'ocupació	20%	

UNITAT 1: SEGURETAT I SALUT LABORAL

CONTINGUTS

1. Està relacionada la salut amb el treball?
2. Quins tipus de danys professionals existeixen?
3. Poden evitar-se els danys professionals?
4. Quines normes regulen la prevenció de riscos laborals?
5. Quins organismes públics vetllen per la seguretat i la salut en el treball?

UNITAT 2: ELS RISCOS PROFESSIONALS

CONTINGUTS

1. Quins riscos es deriven de les condicions de seguretat?
2. Quins són els riscos derivats de les condicions mediambientals?
3. Què són els riscos ergonòmics?
4. Com influeixen els riscos psicosocials en la salut del treballador o treballadora?

UNITAT 3: GESTIÓ DE LA PREVENCIÓ I PRIMERS AUXILIS EN L'EMPRESA

CONTINGUTS

1. Quins drets i obligacions tenen empreses i treballadors en matèria preventiva?
2. Com participen els treballadors en l'empresa en matèria de prevenció de riscos?
3. Com es gestiona la prevenció dels riscos laborals en una empresa?
4. Com s'organitza la prevenció en una empresa?
5. Quines obligacions té l'empresa davant les emergències?
6. Quan s'han d'aplicar els primers auxilis?

UNITAT 4: LA RELACIÓ LABORAL

CONTINGUTS

1. Què és el dret del treball?
2. Què és una relació laboral?
3. Qui dicta les normes laborals?
4. Com s'apliquen les normes laborals?
5. Qui vigila el compliment de les normes laborals?
6. Quins són els drets i les obligacions dels treballadors i empresaris?

UNITAT 5: LA JORNADA LABORAL I EL CONTRACTE DE TREBALL

CONTINGUTS

1. Què és la jornada laboral?
2. Què és un permís retribuït?
3. Què és un contracte de treball?
4. Quants models de contracte existeixen?
5. Què és una ETT?

UNITAT 6: MODIFICACIÓ, SUSPENSIÓ I EXTINCIÓ DEL CONTRACTE

CONTINGUTS

1. Quins canvis es poden produir en les condicions del contracte de treball?
2. Com es produeix la suspensió del contracte de treball?
3. Què significa l'extinció del contracte de treball?
4. Què es pot fer davant un acomiadament?
5. Quan s'ha de donar la quitança?

UNITAT 7: EL SALARI I LA SEGURETAT SOCIAL

CONTINGUTS

1. Què és el salari?
2. Com és una nòmina?
3. Quins tipus de prestacions es reben de la Seguretat Social?
4. Com s'accedeix a la prestació per desocupació?

UNITAT 8: LA PARTICIPACIÓ DELS TREBALLADORS EN L'EMPRESA

CONTINGUTS

1. Com exerceixen els treballadors el seu dret a participar en l'empresa?
2. Participen els treballadors en l'elaboració dels convenis col·lectius?
3. Com es produeixen els conflictes en l'empresa?

UNITAT 9: EL MERCAT LABORAL I LA RECERCA D'OCUPACIÓ

CONTINGUTS

1. Què és el projecte professional?
2. Quines opcions professionals hi ha?
3. Com es prepara la recerca d'ocupació?
4. Quines són les eines tradicionals per cercar treball?

5. Com seleccionen les empreses als candidats?

5. FCT

El departament de FOL col·laborarà en les tasques de preparació i seguiment de les pràctiques formatives amb el/la professor/professora tutor/tutora dels cicles en què tenen docència directa. L'accés a l'FCT requereix **l'avaluació positiva de tots els mòduls** professionals cursats.

6. METODOLOGIA

6.1. Estratègia Metodològica

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els objectius del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències personals, socials i professionals i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.
- La realització d'un projecte de pla d'empresa relacionat amb l'activitat professional del cicle formatiu, que inclou totes les facetes de posada en marxa d'un negoci, així com la justificació de la seva responsabilitat social.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:
  - Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.
  - Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.
- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.

- El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.
- En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement, processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirém la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient.

El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions acadèmiques com pel

que fa al seu comportament i a la seva actitud.

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- S'aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposarà als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.
- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavorirà la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.
- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament
  - Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.
  - Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat

6.2. Els recursos didàctics

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Llibre de text de l'alumnat opcional a triar per cada un dels docents i recomanat per a l'alumnat: *Formació i Orientació Laboral - Fonaments*. Editorial Paraninfo. *José Carlos González Acedo i Rosario Pérez Aroca*. ISBN 9788413679136
- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.
- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**
- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

6.3. Agrupaments

Es treballarà amb el grup-classe. En quant a les activitats per treballar en grup, s'aplicaran tècniques de dinàmica grupals que permetin aconseguir un equilibri entre els seus membres.

7. AVALUACIÓ

7.1. Capacitats terminals

D'acord amb la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional a les Illes Balears el curs 2025-2026; en el seu punt ONZE.1, l'avaluació del mòdul es fa atenent a les capacitats terminals associades al mòdul de FOL.

Cada una d'aquestes capacitats terminals va lligada a un bloc de continguts que es configuren dins una unitat didàctica en el propi mòdul. Cada bloc de capacitats terminals tenen la ponderació següent:

UNITAT 1: SEGURETAT I SALUT LABORAL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Descriure els danys a la salut en funció dels factors de risc que els generen.

UNITAT 2: ELS RISCOS PROFESSIONALS

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Detectar les situacions de risc més habituals en l'àmbit laboral que puguin afectar la seva salut i aplicar les mesures de protecció i prevenció corresponents.
- Identificar, en situacions de treball tipus, els factors de risc existents.
- Identificar les mesures de protecció i prevenció en funció de la situació de risc.

UNITAT 3: GESTIÓ DE LA PREVENCIÓ I PRIMERS AUXILIS EN L'EMPRESA

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Aplicar les mesures sanitàries bàsiques immediates en el lloc de l'accident en situacions simulades.
- Identificar la prioritat d'intervenció en el supòsit de diversos lesionats o de múltiples lesionats, conforme al criteri de major risc vital intrínsec de lesions.
- Identificar la seqüència de mesures que han de ser aplicades en funció de les lesions existents.
- Realitzar l'execució de les tècniques sanitàries (RCP, immobilització, trasllat...), aplicant els protocols establerts.

UNITAT 4: LA RELACIÓ LABORAL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Interpretar el marc legal del treball i distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.
- Emprar les fonts bàsiques d'informació del dret laboral (Constitució, Estatut dels treballadors, Directives de la Unió Europea, conveni col·lectiu.) distingint els drets i les obligacions que li incumbeixen.

UNITAT 5: LA JORNADA LABORAL I EL CONTRACTE DE TREBALL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Identificar les diferents modalitats de contractació laboral existents en el seu sector productiu que permet la legislació vigent.
- Interpretar el marc legal del treball i distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.
- Emprar les fonts bàsiques d'informació del dret laboral (Constitució, Estatut dels treballadors, Directives de la Unió Europea, conveni col·lectiu.) distingint els drets i les obligacions que li incumbeixen.

UNITAT 6: MODIFICACIÓ, SUSPENSIÓ I EXTINCIÓ DEL CONTRACTE

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Interpretar el marc legal del treball i distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.
- Emprar les fonts bàsiques d'informació del dret laboral (Constitució, Estatut dels treballadors, Directives de la Unió Europea, conveni col·lectiu.) distingint els drets i les obligacions que li incumbeixen.

UNITAT 7: EL SALARI I LA SEGURETAT SOCIAL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Interpretar els diversos conceptes que intervenen en una «liquidació d'havers».

- Interpretar el marc legal del treball i distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.

UNITAT 8: LA PARTICIPACIÓ DELS TREBALLADORS EN L'EMPRESA

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- En un supòsit de negociació col·lectiva tipus: descriure el procés de negociació, identificar les variables (salarials, seguretat i higiene, productivitat tecnològiques) objecte de negociació, descriure les possibles conseqüències i mesures, resultat de la negociació.

UNITAT 9: EL MERCAT LABORAL I LA RECERCA D'OCUPACIÓ

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 20%)

- Diferenciar les formes i procediments d'inserció en la realitat laboral com a treballador per compte d'altri o per compte propi.
- Descriure el procés que cal seguir i elaborar la documentació necessària per a l'obtenció d'una ocupació, partint d'una oferta de treball d'acord amb el seu perfil professional.
- Identificar i emplenar correctament els documents necessaris, d'acord amb la legislació vigent per a constituir-se en treballador per compte propi.
- Orientar-se en el mercat de treball, identificant les seves pròpies capacitats i interessos i l'itinerari professional més idoni.
- Identificar i avaluar les capacitats, actituds i coneixements propis amb valor professionalitzador.
- Definir els interessos individuals i les seves motivacions, evitant, si és el cas, els condicionaments per raó de sexe o d'una altra índole.
- Identificar l'oferta formativa i la demanda laboral referida als seus interessos.

7.2. Instruments d'avaluació

L'avaluació de les capacitats terminals es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las

competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà el o la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada, així com quines són les capacitats terminals que s'avaluen.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib *(Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs)* i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.

En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

7.3. Criteris de qualificació

La qualificació de les capacitats terminals deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

  Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves

objectives és, com a mínim, d'un 5.

La **qualificació de cada avaluació** es calcula mitjançant una **mitjana ponderada** de les notes obtingudes d'acord amb les capacitats terminals i criteris de qualificació anteriorment exposats. Es tindrà en compte, a més, la ponderació de les capacitats terminals qualificades en la corresponent avaluació, en cas d'haver-hi participat més d'un bloc de continguts.

Per superar cada una de les avaluacions és **requisit imprescindible haver obtingut com a mínim un 5 en el conjunt de les capacitats terminals que s'avaluen a cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques treballades durant l'avaluació corresponent.** Cal tenir en compte que les notes de la primera i segona avaluació són orientatives.

La nota final del mòdul és aquella que s'indica en el **mes de juny**. Aquesta resulta de la **ponderació total de les qualificacions de les capacitats terminals associades als blocs de continguts de cada una de les unitats didàctiques** (sense arrodonir), i aquesta nota final ponderada ha de ser **com a mínim d'un 5** perquè el mòdul estigui aprovat.

La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació i per coavaluació del propi alumnat.

- **Proves o tasques avaluatives no realitzades**

Les dates de les proves i tasques avaluatives són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran proves o tasques avaluatives personals fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació i en la data acordada entre alumne i docent.
Si la falta no es justifica o no és justificable, la prova o tasca avaluativa es donarà per feta i qualificada amb un 1.

7.4. Recuperació

En el cas que l'alumnat no hagi superat les capacitats terminals d'algun dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques, tindrà l'opció de recuperar-les a final de curs, és a dir, una vegada finalitzades i completades totes les capacitats terminals del mòdul, abans de les sessions

d'avaluació de la convocatòria ordinària.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb les capacitats terminals que s'avaluen a cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques suspeses, això és, amb un valor inferior a 5.

Les capacitats terminals de cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques suspeses, es consideraran recuperades amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

En cas de no recuperar el mòdul en convocatòria ordinària, l'alumnat disposarà d'una **segona convocatòria segons normativa vigent de FP** (del 18 al 24 de juny)**.** Aquesta consistirà en una **prova/es o activitat/s avaluativa/es de totes les capacitats terminals del mòdul.** Per superar el mòdul, s'haurà d'obtenir una qualificació de 5 o superior en aquesta prova/es o tasca/ques avaluatives.

8. ASSISTÈNCIA

Tal i com estableix la normativa de l'FP, l'assistència és obligatòria i es procedirà a l'anul·lació d'ofici de la matrícula del mòdul si l'alumnat s'absenta:

- Durant un període superior al 10% de la càrrega horària del mòdul, de forma continuada i sense justificar.
- Durant un període superior al 15% de la càrrega horària del mòdul, de forma discontinua i sense justificar.

No obstant l'anterior, **en cas que l'alumnat tingui un 25% de faltes d'assistència, justificades i injustificades**, suposarà la **pèrdua de l'avaluació contínua** i realitzarà una prova objectiva global al final del curs.

En cas d'absència, l'alumnat ha de presentar la justificació mitjançant document oficial dins dels 5 dies posteriors a la incorporació a la classe. L'acceptació de la justificació de les absències correspon al tutor. Al mateix temps, pel bon funcionament del grup, és convenient que sigui notificat al professor/a via correu electrònic.

9. RECURSOS MATERIALS

9.1. Espais

Sempre que es pugui, s'utilitzarà l'aula AES01 (Aula d'Emprenedoria)

9.2. Equipaments

Es disposa d'un carretó amb 20 chromebooks.

10. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

El professorat, a més d'impartir la seva matèria, ha de combinar estratègies per atendre la diversitat de l'alumnat i donar resposta a les diferents necessitats educatives d'aquests d'acord amb les instruccions proporcionades pel Departament d'Orientació del centre, sense oblidar-se que l'alumnat de formació professional ha d'assolir, en qualsevol dels casos, les competències professionals bàsiques del seu cicle per poder titular. En tot cas, la pròpia normativa contempla que l'alumnat amb necessitats educatives tingui opció a més convocatòries i, des de la tutoria i el professorat del departament de FOL, s'aconsellerà una distribució temporal diferent atenent les seves necessitats..

11. PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

A les aules i tallers es promourà un entorn de respecte i igualtat, on tot l'alumnat podrà desenvolupar les seves habilitats sense discriminacions. A través d'exemples pràctics i projectes col·laboratius, es fomentaran valors com l'empatia, la inclusió i el respecte mutu, contribuint així a la formació integral de persones conscients i responsables en tots els àmbits de la seva vida personal i professional. Si es considera oportú, es duran a terme activitats que fomentaran el pensament crític i la reflexió, i es treballarà per identificar i desmuntar comportaments que puguin derivar en actituds de violència o discriminació per raons de gènere.

12. SEQÜENCIACIÓ

UNITAT	NÚM. HORES	AVALUACIÓ
Unitat 1.- Seguretat i salut laboral	6	1ª
Unitat 2.- Els riscos professionals	6	
Unitat 3.- Gestió de la prevenció i primers auxilis en l'empresa	6	
Unitat 4.- La relació laboral	6	2ª
Unitat 5.- La jornada laboral i el contracte de treball	8	
Unitat 6.- Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball	8	

Unitat 7.- El salari i la Seguretat Social	8	3ª
Unitat 8.- La participació dels treballadors en l'empresa.	5	
Unitat 9.- El mercat laboral i la recerca d'ocupació	12	
TOTAL	**65 hores**	

MÒDUL PROFESSIONAL: RELACIONS EN L'EQUIP DE TREBALL

Professores: Carolina Sánchez Vaccari i Paula Vegas García

Durada: 65 hores

1. ÀMBIT D'APLICACIÓ

El mòdul de Relacions en l'Equip de Treball (RET) es tracta d'un mòdul transversal que es treballa en el **CFGM de Tècnic en Cures Auxiliars d'Infermeria** (en torn de matí i d'horabaixa).

Els canvis permanents a l'entorn laboral han convertit la gestió de les empreses en un fenomen dinàmic i complex. Són organitzacions que cada vegada necessiten ser més flexibles i innovadores, per a poder adaptar-se a les noves situacions.

Tot apunta a que la gestió i desenvolupament del principal i quasi únic element diferenciador de les empreses, el factor humà, acaba per determinar i configurar la seva funcionalitat, eficiència i eficàcia. Per això tenen necessitat de personal competent, dotat de capacitats professionals que siguin pròpiament tècniques, però també de cooperació i relació amb l'entorn, organització de les activitats de treball, comprensió dels aspectes econòmics, adaptació als canvis produïts a l'entorn laboral.

Per a satisfer les necessitats professionals i personals del major nombre de membres d'una empresa, es precisen graus de responsabilitat compartida, sobretot a l'hora d'aconseguir relacions eficaces entre les diferents àrees funcionals de l'empresa, mitjançant correctes tècniques de comunicació.

2. OBJECTIUS

2.1. Generals del mòdul

- Utilitzar eficientment les tecnologies de comunicació per rebre i transmetre instruccions i informació.
- Afrontar els conflictes i resoldre, a l'àmbit de les seves competències, problemes que s'originen a l'entorn d'un grup de treball.
- Treballar en equip i, en el seu cas, integrar i coordinar les necessitats del grup de treball en objectius, polítiques i directrius predeterminades.
- Participar i/o moderar reunions col·laborant activament o aconseguint la col·laboració, dels participants.
- Analitzar el procés de motivació relacionat amb la seva influència en el clima laboral.

3. COMPETÈNCIES

3.1. Competències professionals, personals, socials i les competències per a l'aprenentatge permanent relacionades amb el mòdul.

- Col·laborar amb els membres de l'equip de treball en el qual està integrat, assumint les responsabilitats conferides a aquest, complint els objectius assignats i mantenint el flux d'informació adequat.

3.2. Competència Digital

Els canvis produïts aquests darrers anys, ha fet que les competències associades a les TIC (competència digital, competència d'aprendre a aprendre, sentit de la iniciativa i esperit emprenedor...) siguin indispensables per tota la societat donat que una mancança de les mateixes, augmenta la bretxa digital de l'alumnat i repercuteix sobre el seu rendiment.

4. CONTINGUTS

4.1. Continguts Curriculars

Bloc I.- La comunicació a l'empresa:

- Comunicació oral d'instruccions per a la consecució d'uns objectius.
- Tipus de comunicació i etapes d'un procés de comunicació.
- Xarxes, canals i mitjans de comunicació.
- Identificació de les dificultats/barreres en la comunicació.
- Utilització de la comunicació expressiva (oratòria i escriptura).
- Utilització de la comunicació receptiva (escolta lectura).
- Procediments per a aconseguir l'escolta activa.
- Justificació de la comunicació com a generadora de comportaments.

Bloc II.- Negociació i solució de problemes:

- Concepte, elements i estratègies de negociació.
- Procés de resolució de problemes.
- Resolució de situacions conflictives originades a conseqüència de les relacions a l'entorn de treball.
- Aplicació dels mètodes més usuals per a la resolució de problemes i la presa de decisions en grup.

Bloc III.- Equips de treball:

- Visió de l'individu com a part del grup.
- Tipus de grups i de metodologies de treball en grup.
- Aplicació de tècniques per a la dinamització de grups.
- La reunió com a treball en grup. Tipus de reunions.
- Etapes d'una reunió.
- Identificació de la tipologia de participants en una reunió.
- Anàlisi dels factors que afecten el comportament d'un grup.

Bloc IV.- La motivació:

- Definició de la motivació.
- Descripció de les principals teories de la motivació.
- Relació entre la motivació i frustració.
- El concepte de clima laboral.
- El clima laboral com a resultat de la interacció de la motivació dels treballadors.

4.2. Continguts actitudinals transversals

Els temes transversals han d'impregnar l'activitat docent, i per tant, estar presents en l'aula de manera permanent donat que es refereixen a problemes i preocupacions fonamentals de la societat.

Els que més àmpliament es desenvoluparan en aquest mòdul són:

Salut: Hàbits saludables i d'higiene.

Coeducació: Educació per a la igualtat d'oportunitats d'ambdós sexes. Es tracta de crear des de l'escola una dinàmica correctora de les discriminacions. Les activitats a l'aula han d'evitar qualsevol tipus d'imatge sexista i han de prevenir la violència de gènere i fomentar el llenguatge inclusiu.

Educació ambiental i sostenibilitat. Es persegueix la comprensió dels problemes mediambientals, el foment d'una consciència de responsabilitat front els efectes de la globalització i la sostenibilitat del medi ambient i el desenvolupament de capacitats i tècniques de relació positiva. Així cal sensibilitzar l'alumnat respecte de la necessitat d'utilitzar materials i sistemes innocus, amb vista a la protecció del medi ambient i augment en els nivells de qualitat i seguretat.

Educació moral i cívica i per a la justicia. Relacionada amb els deures que presideixen la relació laboral, els treballadors han complir les obligacions del lloc de treball, de conformitat amb les regles de bona fe i diligència.

Educació del consumidor. Adreçada a generar un consum responsable, sense oblidar els drets i deures del consumidor.

Educació multicultural i per a la tolerància Es crearà a l'aula un ambient de respecte i de tolerància recolzada per la LO 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers en Espanya i la seva integració social i el RD.864/2001 que desenvolupa aquesta llei. A més, haurem de reconèixer i afrontar les situacions de conflicte es de la reflexió serena sobre les seves causes, prenent decisions negociades per solucionar-les de una forma creativa, tolerant i no violenta.

4.3. Unitats didàctiques

UNITAT	PES NOTA FINAL DE MÒDUL	AVALUACIÓ
Unitat 1.- L'organització i la configuració del treball	5%	Primera
Unitat 2.- La comunicació en l'empresa	20%	
Unitat 3.- La motivació laboral	10%	
Unitat 4.- Equips de treball	20%	Segona
Unitat 5.- Reunions. Concepte i elements bàsics	5%	
Unitat 6.- Fonament i contingut de la negociació.	15%	Tercera
Unitat 7.- El procés de presa de decisions	10%	
Unitat 8.- Els conflictes en l'empresa	15%	

UNITAT 1: L'ORGANITZACIÓ I LA CONFIGURACIÓ DEL TREBALL

CONTINGUTS

1. La persona integrada en una organització anomenada empresa.
2. Té tota empresa una cultura pròpia?

3. L'evolució de l'organització del treball.
4. El procés de disseny de l'estructura de l'empresa.
5. Eficàcia i eficiència de l'estructura empresarial.
6. Elements que influeixen en el procés organitzatiu.
7. Canvis en l'estructura de l'empresa.
8. Representació gràfica de l'estructura empresarial.
9. Organització dels grups humans.

UNITAT 2: LA COMUNICACIÓ EN L'EMPRESA

CONTINGUTS

1. La comunicació.
2. Dificultats i obstacles en la comunicació.
3. Tipus de comunicació.
4. La comunicació no verbal.
5. La comunicació oral i les seves tècniques.
6. La comunicació escrita i les seves tècniques
7. Sistemes d'informació.

UNITAT 3: LA MOTIVACIÓ LABORAL

CONTINGUTS

1. Què és la motivació laboral?
2. Principals teories sobre la motivació.
3. Tècniques de motivació.
4. La formació laboral.
5. La frustració.

UNITAT 4: EQUIPS DE TREBALL

CONTINGUTS

1. L'individu i el grup.

2. Tipologies humanes i rols en els equips.
3. La direcció en els equips de treball.
4. Tipus d'equips de treball.
5. Fases de formació dels grups.
6. Les cinc <<C>> del treball en equip.
7. Tècniques d'actuació sobre grups.

UNITAT 5: REUNIONS. CONCEPTE I ELEMENTS BÀSICS

CONTINGUTS

1. Què és una reunió?
2. Elements que formen part de les reunions.
3. Objectiu i temàtica.
4. Tipus de reunions.
5. Com s'organitza una reunió?
6. Mitjans i pautes per organitzar reunions?
7. Comportament i caràcter dels participants.

UNITAT 6: FONAMENT I CONTINGUT DE LA NEGOCIACIÓ

CONTINGUTS

1. Els processos de negociació.
2. Elements dels processos negociadors.
3. Principals factors que influeixen en la negociació.
4. L'inici d'una negociació.
5. Etapes del procés de negociació.
6. Actituds i psicologia per a una bona negociació.
7. Estratègies de negociació.
8. Com negocies.

UNITAT 7: EL PROCÉS DE PRESA DE DECISIONS

CONTINGUTS

1. Concepte de decisió.

2. Tipus de decisions.
3. Factors que influeixen en les decisions.
4. Fases del procés de presa de decisions.
5. La presa de decisions en l'organització.

UNITAT 8: ELS CONFLICTES EN L'EMPRESA

CONTINGUTS

1. Concepte i caràcters del conflicte.
2. Causes del conflicte en el món laboral.
3. Tipus de conflictes laborals.
4. El procés de resolució de conflictes.
5. Mitjans de solució pacífica.

5. FCT

El departament de FOL col·laborarà en les tasques de preparació i seguiment de les pràctiques formatives amb el/la professor/professora tutor/tutora dels cicles en què tenen docència directa. L'accés a l'FCT requereix **l'avaluació positiva de tots els mòduls** professionals cursats.

6. METODOLOGIA

6.1. Estratègia Metodològica

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els objectius del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències personals, socials i professionals i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:

- Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.

- Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.

- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.
- El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.
- En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement, processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirém la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient.

El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna

suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions acadèmiques com pel que fa al seu comportament i a la seva actitud

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- S'aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposarà als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.
- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavorirà la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.
- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament

- Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.
- Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat.

6.2. Els recursos didàctics

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Llibre de text de l'alumnat opcional a triar per cada un dels docents i recomanat per a l'alumnat: *Relacions en l'equip de treball*. Editorial McGrawHill. *Lourdes Gago García i Eva Escalante Ruiz*. ISBN 978-84-486-4426-0.
- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.
- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**
- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

6.3. Agrupaments

Es treballarà amb el grup-classe. En quant a les activitats per treballar en grup, s'aplicaran tècniques de dinàmica grupals que permetin aconseguir un equilibri entre els seus membres.

7. AVALUACIÓ

7.1. Capacitats terminals

D'acord amb la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'organització i el funcionament dels graus D i E a les Illes Balears, d'acord amb el que estableix el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional a les Illes Balears el curs 2025-2026; en el seu punt ONZE.1, l'avaluació del mòdul es fa atenent a les capacitats terminals associades al mòdul de RET.

Cada una d'aquestes capacitats terminals va lligada a un bloc de continguts que es configuren dins una unitat didàctica en el propi mòdul. Cada bloc de capacitats terminals tenen la ponderació següent:

UNITAT 1: L'ORGANITZACIÓ I CONFIGURACIÓ DEL TREBALL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 5%)

- Identificar els diferents tipus d'organització empresarial i les seves característiques.
- Analitzar l'estructura d'una empresa i la manera com es distribueixen funcions, responsabilitats i autoritat.
- Interpretar organigrames i representar gràficament l'estructura d'una organització.
- Analitzar l'evolució dels sistemes d'organització del treball, especialment els models relacionats amb la producció artesanal, el taylorisme i els sistemes posteriors.
- Reconèixer la importància de la cultura empresarial i els elements que la configuren.
- Relacionar l'estructura organitzativa amb el funcionament dels grups humans dins l'empresa.
- Identificar com la manera d'organitzar el treball condiciona les relacions entre les persones i el funcionament dels equips.

UNITAT 2: LA COMUNICACIÓ EN L'EMPRESA

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 20%)

- Utilitzar eficaçment les tècniques de comunicació per a rebre i transmetre instruccions i informació. Descriure els elements bàsics d'un procés de comunicació.
- Classificar i caracteritzar les etapes del procés de comunicació.
- Identificar les barreres i interferències que dificulten la comunicació.
- En supòsits pràctics de recepció d'instruccions analitzar el seu contingut distingint: l'objectiu fonamental de la instrucció, el grau d'autonomia per a la seva realització, els resultats que s'han d'obtenir, les persones a les quals s'ha d'informar qui, com i quan s'ha de controlar el compliment de la instrucció.
- Transmetre l'execució pràctica d'unes certes tasques, operacions o moviments comprovant l'eficàcia de la comunicació.
- Demostrar interès per la descripció verbal precisa de situacions i per la utilització correcta del llenguatge.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 3: LA MOTIVACIÓ LABORAL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Analitzar el procés de motivació relacionant-lo amb la seva influència en el clima laboral.
- Descriure les principals teories de la motivació.
- Definir la motivació i la seva importància en l'entorn laboral.
- Identificar les tècniques de motivació aplicables en l'entorn laboral.
- Definir el concepte de clima laboral i relacionar-lo amb la motivació.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 4: EQUIPS DE TREBALL

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 20%)

- Treballar en equip i, si és el cas, integrar i coordinar les necessitats del grup de treball en uns objectius, polítiques i/o directrius predeterminats.
- Descriure els elements fonamentals de funcionament d'un grup i els factors que poden modificar la seva dinàmica.
- Explicar els avantatges del treball en equip enfront de l'individual.

- Analitzar els estils de treball en grup.
- Descriure les fases de desenvolupament d'un equip de treball.
- Identificar la tipologia dels integrants d'un grup.
- Descriure els problemes més habituals que sorgeixen entre els equips de treball al llarg del seu funcionament.
- Descriure el procés de presa de decisions en equip: la participació i el consens.
- Adaptar-se i integrar-se en un equip col·laborant, dirigint o complint les ordres segons els casos.
- Aplicar tècniques de dinamització de grups de treball.
- Participar en la realització d'un treball o en la presa de decisions que requereixin un consens.
- Demostrar conformitat amb les normes acceptades pel grup.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 5: REUNIONS. CONCEPTE I ELEMENTS BÀSICS

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 5%)

- Participar i/o moderar reunions col·laborant activament o aconseguint la col·laboració dels participants.
- Descriure els diferents tipus i funcions de les reunions.
- Identificar la tipologia de participants en una reunió.
- Descriure les etapes de desenvolupament d'una reunió.
- Aplicar tècniques de moderació de reunions.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 6: FONAMENT I CONTINGUT DE LA NEGOCIACIÓ

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 15%)

- Discriminar entre dades i opinions.
- Definir el concepte i els elements de la negociació.
- Exigir raons i argumentacions en les preses de postura pròpies i alienes.
- Identificar els tipus i l'eficàcia dels possibles comportaments en una situació de negociació.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 7: EL PROCÉS DE PRESA DE DECISIONS

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 10%)

- Descriure el procés de presa de decisions en equip: la participació i el consens.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

UNITAT 8: ELS CONFLICTES EN L'EMPRESA

CAPACITATS TERMINALS / CRITERIS D'AVALUACIÓ (PES EN LA NOTA FINAL DEL MÒDUL: 15%)

- Afrontar els conflictes i resoldre, en l'àmbit de les seves competències, problemes que s'originin a l'entorn d'un grup de treball.
- En casos pràctics, identificar els problemes, factors i causes que generen un conflicte.
- Demostrar tenacitat i perseverança en la cerca de solucions als problemes.
- Presentar ordenada i clarament el procés seguit i els resultats obtinguts en la resolució d'un problema.
- Superar equilibrada i harmònicament les pressions i interessos entre els diferents membres d'un grup.
- Explicar les diferents postures i interessos que poden existir entre els treballadors i la direcció d'una organització.
- Respectar altres opinions demostrant un comportament tolerant davant conductes, pensaments o idees no coincidents amb les pròpies.
- Exposar les idees pròpies de manera clara i concisa.
- Comportar-se en tot moment de manera responsable i coherent.

7.2. Instruments d'avaluació

L'avaluació de les capacitats terminals es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà el o la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada, així com quines són les capacitats terminals que s'avaluen.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib *(Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs)* i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.
En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

7.3. Criteris de qualificació

La qualificació de les capacitats terminals deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

  Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

La **qualificació de cada avaluació** es calcula mitjançant una **mitjana ponderada** de les notes obtingudes d'acord amb les capacitats terminals i criteris de qualificació anteriorment exposats.

Es tindrà en compte, a més, la ponderació de les capacitats terminals qualificades en la corresponent avaluació, en cas d'haver-hi participat més d'un bloc de continguts.

Per superar cada una de les avaluacions és **requisit imprescindible haver obtingut com a mínim un 5 en el conjunt de les capacitats terminals que s'avaluen a cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques treballades durant l'avaluació corresponent.** Cal tenir en compte que les notes de la primera i segona avaluació són orientatives.

La nota final del mòdul és aquella que s'indica en el **mes de juny**. Aquesta resulta de la **ponderació total de les qualificacions de les capacitats terminals associades als blocs de continguts de cada una de les unitats didàctiques** (sense arrodonir), i aquesta nota final ponderada ha de ser **com a mínim d'un 5** perquè el mòdul estigui aprovat.

La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació i per coavaluació del propi alumnat.

- ❏ **Proves o tasques avaluatives no realitzades**

Les dates de les proves i tasques avaluatives són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran proves o tasques avaluatives personals fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, la prova o tasca avaluativa es donarà per feta i qualificada amb un 1.

7.4. Recuperació

En el cas que l'alumnat no hagi superat les capacitats terminals d'algun dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques, tindrà l'opció de recuperar-les a final de curs, és a dir, una vegada finalitzades i completades totes les capacitats terminals del mòdul, abans de les sessions d'avaluació de la convocatòria ordinària.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb les capacitats terminals que s'avaluen a cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques suspeses, això és, amb un valor inferior a 5.

Les capacitats terminals de cada un dels blocs de continguts associats a les unitats didàctiques suspeses, es consideraran recuperades amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

En cas de no recuperar el mòdul en convocatòria ordinària, l'alumnat disposarà d'una **segona convocatòria segons normativa vigent de FP.** Aquesta consistirà en una **prova/es o activitat/s avaluativa/es de totes les capacitats terminals del mòdul.** Per superar el mòdul, s'haurà d'obtenir una qualificació de 5 o superior en aquesta prova/es o tasca/ques avaluatives.

8. ASSISTÈNCIA

Tal i com estableix la normativa de l'FP, l'assistència és obligatòria i es procedirà a l'anul·lació d'ofici de la matrícula del mòdul si l'alumnat s'absenta:

- Durant un període superior al 10% de la càrrega horària del mòdul, de forma continuada i sense justificar.
- Durant un període superior al 15% de la càrrega horària del mòdul, de forma discontinua i sense justificar.

No obstant l'anterior, **en cas que l'alumnat tingui un 25% de faltes d'assistència, justificades i injustificades**, suposarà la **pèrdua de l'avaluació contínua** i realitzarà una prova objectiva global al final del curs.

En cas d'absència, l'alumnat ha de presentar la justificació mitjançant document oficial dins dels 5 dies posteriors a la incorporació a la classe. L'acceptació de la justificació de les absències correspon al tutor. Al mateix temps, pel bon funcionament del grup, és convenient que sigui notificat al professor/a via correu electrònic.

9. RECURSOS MATERIALS

9.1. Espais

Sempre que es pugui, s'utilitzarà l'aula AES01 (Aula d'Emprenedoria)

9.2. Equipaments

Es disposa d'un carretó amb 20 chromebooks.

10. ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

El professorat, a més d'impartir la seva matèria, ha de combinar estratègies per atendre la diversitat de l'alumnat i donar resposta a les diferents necessitats educatives d'aquests d'acord amb les instruccions proporcionades pel Departament d'Orientació del centre, sense oblidar-se que l'alumnat de formació professional ha d'assolir, en qualsevol dels casos, les competències professionals bàsiques del seu cicle per poder titular. En tot cas, la pròpia normativa contempla que l'alumnat amb necessitats educatives tingui opció a més convocatòries i, des de la tutoria i el professorat del departament de FOL, s'aconsellerà una distribució temporal diferent atenent les seves necessitats.

11. PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

A les aules i tallers es promourà un entorn de respecte i igualtat, on tot l'alumnat podrà desenvolupar les seves habilitats sense discriminacions. A través d'exemples pràctics i projectes col·laboratius, es fomentaran valors com l'empatia, la inclusió i el respecte mutu, contribuint així a la formació integral de persones conscients i responsables en tots els àmbits de la seva vida personal i professional. Si es considera oportú, es duran a terme activitats que fomentaran el pensament crític i la reflexió, i es treballarà per identificar i desmuntar comportaments que puguin derivar en actituds de violència o discriminació per raons de gènere.

12. SEQÜENCIACIÓ

UNITAT	NÚM. HORES	AVALUACIÓ
Unitat 1.- L'organització i la configuració del treball	5	1ª
Unitat 2.- La comunicació en l'empresa	12	
Unitat 3.- La motivació laboral	6	
Unitat 4.- Equips de treball	12	2ª
Unitat 5.- Reunions. Concepte i elements bàsics	4	
Unitat 6.- Fonament i contingut de la negociació.	10	3ª
Unitat 7.- El procés de presa de decisions	6	
Unitat 8.- Els conflictes en l'empresa	10	
TOTAL	**65 hores**	

Conselleria d'Educació i Universitats
Direcció General de Formació Pro i Ordenació Educativa

FORMACIÓ PROFESSIONAL FP ILLES BALEARS

ies llompart

DEPARTAMENT DE

FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

PROGRAMACIÓ DEL GRAU C – CICLE FORMATIU DE GRAU D'ARTS GRÀFIQUES

ARG_C_001_5B - Desenvolupament de productes gràfics

1782 - Prevenció de riscos laborals

CURS 2026-2027

Professorat: Carolina Sánchez

Gobierno de España · Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes
Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia
Financiado por la Unión Europea NextGenerationEU

V0. Darrera actualització 30/09/2026

1. Justificació normativa.

La normativa que regula la impartició d'aquest mòdul és el Reial decret 208/2025, de 18 de març, pel qual es regulen aspectes específics dels graus A, B i C de Formació Professional per a les famílies professionals Arts Gràfiques; Fabricació Mecànica; Serveis Socioculturals i a la Comunitat; i Vidre i Ceràmica (estatal); i la Resolució de la directora general de Formació Professional i Ordenació Educativa, per la qual s'aproven les instruccions per a l'aplicació dels ensenyaments dels graus B i C modalitat presencial del Sistema de Formació Professional, a les Illes Balears durant el curs acadèmic (autonòmica).

2. Identificació del mòdul.

Denominació: Prevenció de riscos laborals
Nivell: 3 (Certificat professional)
Durada: 30 hores

3. Resultats d'aprenentatge, criteris d'avaluació i relació amb unitats de treball.

RA i %	Criteris d'avaluació	Unitats de treball
RA1. (25%) Relaciona els conceptes bàsics sobre seguretat i salut en el treball amb els riscos professionals, analitzant la normativa laboral	a) S'ha reconegut la importància de la cultura preventiva de riscos laborals en tots els àmbits i activitats de l'empresa. b) S'han relacionat les condicions laborals amb la salut de la persona treballadora. c) S'han identificat els factors de risc en l'activitat laboral i els danys derivats d'aquests. d) S'ha identificat la normativa bàsica en matèria de prevenció de riscos laborals. e) S'han identificat els drets i deures de les persones treballadores en relació amb la prevenció de riscos laborals.	**UT1.** Seguretat i salut en el treball.
RA2. (25%) Avalua de manera elemental els	a) S'han identificat les situacions de risc lligades a les condicions de seguretat en el treball.	**UT2.** Prevenció de riscos laborals.

riscos generals i específics derivats de l'activitat professional, analitzant les condicions de treball i els factors de risc presents en un entorn laboral.	b) S'han identificat les situacions de risc lligades al medi ambient de treball. c) S'han identificat els riscos lligats a la càrrega de treball, la fatiga i la insatisfacció laboral. d) S'ha determinat l'avaluació de riscos en l'empresa. e) S'han implantat les mesures de protecció col·lectiva i individual. f) S'han establert eines de control de la salut de les persones treballadores. g) S'han identificat els riscos específics que existeixen en el lloc de treball. h) S'han adoptat mesures preventives i de control específiques.	
RA3. (25%) Col·labora en la gestió de la prevenció de riscos, identificant les responsabilitats de tots els agents implicats	a) S'han classificat les diferents formes de gestió de la prevenció en l'empresa, en funció dels diferents criteris establerts en la normativa sobre prevenció de riscos laborals. b) S'han identificat als representants dels treballadors en l'empresa en matèria de prevenció de riscos laborals. c) S'han identificat els organismes públics relacionats amb la prevenció de riscos laborals. d) S'ha recollit, elaborat i arxivat la documentació relacionada amb la prevenció de riscos laborals.	**UT3.** L'organització i la gestió de la prevenció.
RA4. (25%) Analitza les diferents situacions de risc que es poden presentar aplicant tècniques bàsiques de	a) S'han analitzat els protocols d'actuació en cas d'emergència. b) S'han identificat les tècniques de classificació de persones ferides en cas d'emergència on existeixin víctimes de diversa gravetat. c) S'ha realitzat el suport vital bàsic, cas de ser necessari, fins a l'arribada del personal sanitari.	**UT4.** Pla d'autoprotecció i primers auxilis.

primers auxilis si calgués.		

a. Temporalització i seqüenciació.

RA1. Relaciona els conceptes bàsics sobre seguretat i salut en el treball amb els riscos professionals, analitzant la normativa laboral.		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT1. Seguretat i salut en el treball	3	2ª

RA2. Avalua de manera elemental els riscos generals i específics derivats de l'activitat professional, analitzant les condicions de treball i els factors de risc presents en un entorn laboral.		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT2. Prevenció de riscos laborals.	5	2ª i 3ª

RA3. Col·labora en la gestió de la prevenció de riscos, identificant les responsabilitats de tots els agents implicats.		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT3. L'organització i la gestió de la prevenció.	3	3ª

RA4. Analitza les diferents situacions de risc que es poden presentar aplicant tècniques bàsiques de primers auxilis si calgués.		PES %
		20%
Unitat	**Hores / sessions**	**Avaluació**
UT4. Pla d'autoprotecció i primers auxilis.	3	3ª

La data de fi del mòdul és el 5 de juny de 2026, les classes finalitzaran l'1 de juny de 2026.

4. Metodologia didàctica.

Les línies d'actuació en el procés d'ensenyament-aprenentatge que s'utilitzaran en el mòdul que permeten assolir els resultats d'aprenentatge del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sector del cicle formatiu, incloent-hi l'anàlisi dels processos d'innovació sectorial en marxa.
- La realització de casos i dinàmiques de grup que permetin comprendre i valorar les competències per a l'ocupabilitat i ajustar la necessitat d'aquestes al sector professional de referència.
- La participació en els tallers de l'Aula d'Emprenedoria.
- La realització de projectes relacionats amb l'activitat professional del cicle formatiu.

Per a aquesta programació es farà servir una metodologia mixta: inductiva i deductiva.

- La **metodologia inductiva** serveix per realitzar un aprenentatge més natural i motivar la participació dels alumnes mitjançant l'ús de:
  - Petits debats en els quals s'intentarà detectar les idees prèvies o esquemes alternatius de l'alumne com a producte de la seva experiència diària i personal.
  - Elaboració d'informes de les activitats realitzades amb l'ús de taules de dades, gràfics, dibuixos de muntatges i conclusions.

- La **metodologia deductiva** serveix per a l'ús de les estratègies expositives que afavoreixen l'activitat mental com a complement al procés d'aprenentatge inductiu.
  - El professor ha de guiar i graduar tot aquest procés, plantejant activitats en les quals és necessari consultar diverses fonts d'informació, recollir informació a l'exterior de l'aula i, a més, ha de fomentar el rigor en l'ús del llenguatge.
  - En totes les activitats és convenient reflexionar sobre el que s'ha realitzat, recopilar el que s'ha après, analitzar l'avanç amb relació a les idees prèvies (punt de partida) i facilitar a l'alumne la reflexió sobre habilitats de coneixement, processos cognitius, control i planificació de la pròpia actuació, la presa de decisions i la comprovació de resultats.

A més de la metodologia mixta explicada anteriorment, seguirem la programació integrant l'**aprenentatge cooperatiu,** treballant en equips reduïts d'alumnes i utilitzant una estructura de l'activitat que asseguri al màxim la participació de tots els membres de l'equip. Aquesta metodologia pretén assegurar que tinguin les mateixes oportunitats de participar, i que potenciï al màxim la interacció simultània entre ells amb la finalitat que tots els membres d'un equip aprenguin els continguts del mòdul.

La posada en marxa de procediments d'aprenentatge cooperatiu a l'aula és el següent:

- Comporta el disseny i l'avaluació de les sessions mantenint una coherència amb el treball ordinari del professorat a l'aula.
- Suposa canvis metodològics dins de l'aula pel que fa a l'agrupament de l'alumnat, la distribució dels espais, la interacció amb el professorat (que passa a ser orientador i facilitador), les interaccions entre l'alumnat i la coavaluació.
- Implica planificar el treball amb els alumnes participants, per tal d'establir què faran i com ho faran.

Per tant, el rol del professorat passa a ser el de guia o orientador que enfoca el treball a fer, com s'ha de fer, resol els obstacles que puguin sorgir i ajuda a reprendre el fil de l'activitat quan és convenient. El professorat selecciona, prioritza i valora els objectius d'aprenentatge, supervisa el procés, dóna suport i l'assessora.

Les dues condicions fonamentals d'una estructura cooperativa són:

- **Participació equitativa:** Tots els estudiants han de participar activament i han de fer una aportació responsable en l'activitat. Ningú no pot fer-ho per un altre, ni s'ha de fer sempre el que un diu.
- **Interacció simultània:** Dins l'equip, els estudiants s'han d'animar, ajudar-se, donar-se suport, corregir-se mútuament, tant pel que fa a les produccions acadèmiques com pel que fa al seu comportament i a la seva actitud.

Aquest departament considera dur a terme la metodologia basada en els paràmetres següents:

- Utilitzar **Google Classroom,** des de l'inici del curs en el qual s'aniran penjant els materials del mòdul i s'opta, prioritàriament, que l'entrega de tasques es dugui a terme mitjançant aquesta plataforma.
- Aposta per un entorn educatiu familiaritzat amb **metodologies àgils** (per exemple, flipped classroom, visual thinking, entre d'altres, "apps" dels mòbils, treballs per reptes, per projectes, com per exemple el projecte d'Aules preventives...)
- **A cada unitat,** es proposa als alumnes la resolució d'activitats d'ensenyament-aprenentatge així com casos pràctics proposats, entre d'altres.

- Les **proves o tasques avaluatives** es podran realitzar mitjançant plataformes en línia com, per exemple, *Classroom o Google Forms* que garanteixen una seguretat en l'execució d'aquestes.

En tot cas, s'haurà de potenciar l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat.

- S'afavoreix la **incorporació d'hàbits de feina** com són:
  - La puntualitat a les classes (entrada i sortida) així com l'entrega de les tasques.
  - L'organització del temps i la constància en el treball
  - La valoració del temps de feina
- Es fomentarà el **treball en equip** (cerca, preparació, redacció i presentació de treballs grupals).
- Es desenvoluparà l'**esperit crític** de l'alumnat assignant rols i introduint debats programats a partir de notícies actuals.

- Es millorarà la **competència lingüística** de l'alumnat:
  - Reduint les faltes d'ortografia i promovent un estil de redacció apropiat, mitjançant l'aplicació estricta de sancions establertes pel departament
  - Establint pautes d'entrega de treball marcades pel docent.
  - Realitzant exposicions i presentacions orals i així fomentar la comunicació oral de l'alumnat.

5. Avaluació.

a. Criteris d'avaluació de centre i de FEMPO.

- **Criteris d'avaluació de centre**

L'avaluació de cada un dels resultats d'aprenentatge es durà a terme mitjançant els procediments següents:

- **Proves objectives** per comprovar l'assoliment dels continguts bàsics de cada resultat d'aprenentatge, així com de competències per a l'ocupabilitat.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades** (dins i fora de classe) tant a nivell individual, com en equip, que poden arribar a treballar més àmpliament els continguts així com las competències per a l'ocupabilitat.

Els **instruments d'avaluació** seran de diversa índole (debats, supòsits pràctics, projectes, proves teòriques, dinàmiques, etc...) i serà el o la docent la que establirà a quin procediment es refereix, si es tracta d'una prova objectiva o bé d'una activitat dissenyada per ser avaluada.

A cada un dels instruments d'avaluació es detallarà quin o quins resultats d'aprenentatge s'estan avaluant, quin o quins són els criteris d'avaluació que s'observen (si escau), així com es detallarà la ponderació per la qual s'obté la nota d'aquest instrument, ja sigui mitjançant rúbrica, explicació, etc... en la qual es remarqui quin pes percentual té l'assoliment de continguts i quin té les competències per a l'ocupabilitat, en cas que n'hi hagi.

L'alumnat sempre serà informat de com es durà a terme la qualificació de cada un dels instruments d'avaluació, dels resultats d'aprenentatge avaluats en aquest, així com dels criteris d'avaluació afectats en el mateix (si escau), ja sigui per Classroom o per document físic.

Els instruments d'avaluació es duran a terme el dia i hora acordats, els quals seran publicats en el Gestib *(Drecera: Alumnat → Activitats → Seleccionar curs)* i, per a la seva realització, serà imprescindible la puntualitat. En cas d'impuntualitat només es permet l'entrada i la realització d'aquestes proves si no han transcorregut 10 minuts des de l'inici d'aquestes i sense que aquest motiu doni dret a l'ampliació del temps per a la seva realització.

Els instruments d'avaluació són per a tot l'alumnat. Només es realitzaran fora de les dades fixades pel grup, per causa legal i justificada, sempre que es disposi de temps suficient abans de l'avaluació corresponent i en la data acordada entre alumne i docent. Si la falta no es justifica o no és justificable, l'instrument d'avaluació es donarà per fet i qualificat amb un 1.

En el cas de projectes, treballs, o tasques amb entrega programada, el seu lliurament s'ha de realitzar de forma adequada, seguint les indicacions del professorat respecte pel que fa al contingut, presentació, termini establert, etc...

La correcció dels instruments d'avaluació s'efectuarà per la pròpia docent, per autoavaluació

i per coavaluació del propi alumnat.

- **Criteris d'avaluació de FEMPO**

Tots els resultats d'aprenentatge del mòdul són treballats al centre, cap es treballa a FEMPO.

A l'article 29 del Reial Decret 208/2025, de 18 de març, s'indica:

"1. D'acord amb el que s'estableix en l'article 9.6.e) del Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional, l'inici de l'estada en l'empresa o organisme equiparat requerirà haver superat la formació en prevenció de riscos laborals, sense perjudici del que s'estableix en els paràgrafs d) i e) de l'article 153.2 del Reial decret 659/2023, de 18 de juliol.

2. En els graus C que figuren en l'annex I, la formació establerta en el mòdul professional 1782. Prevenció de riscos laborals recollit en l'annex IV o en el mòdul professional 0165. Gestió de la qualitat, prevenció de riscos laborals i protecció ambiental, que han d'incloure obligatòriament el contingut mínim del programa de formació prescrit en l'annex IV del Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels Serveis de Prevenció, i de qualsevol altra normativa legal vigent per a un àmbit sectorial concret, capacita per a dur a terme responsabilitats professionals equivalents a les quals precisen les activitats de nivell bàsic en prevenció de riscos laborals establertes en l'article 35 del citat reial decret. La programació didàctica d'aquests mòduls deurà igualment ajustar-se a la distribució horària que figura en aquest annex IV del Reial decret 39/1997, de 17 de gener.(...)"

En el cas del nostre mòdul, tots els resultats d'aprenentage estan relacionats amb la prevenció de riscos laborals, i cada un d'ells ha d'estar superat com a mínim amb un 5, perquè l'alumnat tingui opció a participar a la FEMPO.

6. Qualificació:

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ									
MÒDUL									
RA	**UT1**	**UT2**	**UT3**	**UT4**	**% CENTRE**	**% FEMPO**	**TOTAL**	**PES NOTA CENTRE**	**PES NOTA FEMPO**
RA1	100 %				100 %	0 %	100 %	25 %	
RA2		100 %			100 %	0 %	100 %	25 %	
RA3			100 %		100 %	0 %	100 %	25 %	
RA4				100 %	100 %	0 %	100 %	25 %	
TOTAL						**0 %**		**100 %**	**0 %**
						1*	2*	3*	4*
								TOTAL 4*	**100,00 %**

La qualificació de cada resultat d'aprenentatge deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un **60%**. La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un **4.** En cas de ser una única prova objectiva haurà de ser **un 5.**

  Per superar cada un dels resultats d'aprenentatge és **requisit imprescindible haver obtingut un 5 a la mitjana de les proves objectives**, encara que s'hagin superat la resta d'ítems dels criteris de qualificació.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades:** Es valoraran, com a màxim, amb un **40%**.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

Per superar el mòdul, és **requisit imprescindible** haver obtingut una qualificació, com a **mínim, d'un 5 a cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul. La qualificació final del mòdul** es donarà al juny i resultarà de la ponderació de les qualificacions de cada un dels resultats d'aprenentatge del mòdul (sense arrodonir).

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La **qualificació de l'avaluació** ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir **d'un 0,75 o superior**. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

7. Recuperacions

En el cas que l'alumnat no hagi superat algun dels resultats d'aprenentatge, tindrà l'opció de recuperar-ho a final de curs, és a dir, una vegada finalitzats i completats tots els resultats d'aprenentatge del mòdul, abans de les sessions d'avaluació de la primera convocatòria.

S'haurà de presentar a tots els instruments d'avaluació que no hagi superat, relacionats amb el o els resultats d'aprenentatge suspesos, això és, amb un valor inferior a 5. El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

8. Segona convocatòria

En cas de no recuperar el mòdul en primera convocatòria, l'alumnat disposarà d'una segona convocatòria segons normativa vigent d'FP per recuperar el o els resultats d'aprenentatge suspesos.

El o els resultats d'aprenentatge es consideraran recuperats amb l'obtenció, com a mínim, d'un 5.

9. Atenció a la diversitat

Allò establert a la programació del departament.

10. Materials i recursos

Material per a tractar diversos tipus de continguts:

- Material d'elaboració del docent.
- Documents propis d'utilització per a cada àrea de referència.

- Articles de premsa escrita i/o digital, de revistes professionals, etc...
- Legislació laboral vigent

Material audiovisual, informàtic:

- AULA VIRTUAL dins **Google Classroom.**
- Pel·lícules.
- Programes per crear presentacions: Prezi, Powerpoint, Genially, ...
- Programes per crear mapes conceptuals: Cmaptools...
- Plataformes virtuals educatives.
- Ordinador, pissarra digital, tablets o mòbils per treballar les TIC amb l'alumnat.
- Aplicacions educatives per a mòbil, tablets o ordinadors.
- Pissarra digital (Jamboard), tradicional, paper per a la paret on escriure.
- Escola Connectada
- Aula convencional i aula amb ordinadors amb connexió a internet.
- Aula polivalent AES01, amb chromebooks.

11. Compromís, gestió i impacte ambiental.

Aquest mòdul promou un compromís actiu amb la sostenibilitat i la gestió responsable dels recursos, fomentant actituds respectuoses amb el medi ambient tant en l'àmbit personal com professional. A través de la planificació d'objectius i l'adquisició d'hàbits sostenibles, l'alumnat aprendrà a valorar l'impacte ambiental de les seves accions i a integrar bones pràctiques ecològiques en el seu itinerari formatiu i laboral, contribuint així a un entorn més equilibrat i conscient.

12. Activitats complementàries i extraescolars.

No està previst realitzar-ne cap en aquest curs acadèmic.

13. Proves lliures.

S'estarà a allò disposat per normativa.

14. Unitats de treball.

UT1. Seguretat i salut en el treball.	RA1	2ª Avaluació 3 sessions
CONTINGUTS		
1. El treball i la salut. 2. Conceptes bàsics de prevenció. 3. Marc normatiu bàsic. 4. Drets i deures en matèria de PRL.		

UT2. Prevenció de riscos laborals.	RA2	2ª i 3ª Avaluació 5 sessions
CONTINGUTS		
1. Riscos derivats dels espais i equips de treball. 2. Agents físics, químics i biològics. 3. Riscos ergonòmics i psicosocials. 4. Possibles danys a la salut del treballador. 5. Principis de prevenció. 6. Tècniques de prevenció. 7. Mesures de protecció. 8. L'avaluació de riscos.		

UT3. L'organització i la gestió de la prevenció.	RA3	3ª Avaluació 3 sessions
CONTINGUTS		
1. La gestió de la prevenció.		

2. L'organització de la prevenció.
3. La representació dels treballadors en PRL.
4. Organismes públics.
5. Les auditories

UT4. Primers auxilis.	RA4	3ª Avaluació 3 sessions

CONTINGUTS

1. Pla d'autoprotecció.
2. Principis bàsics dels primers auxilis.
3. Actuació i classificació dels ferits
4. Suport vital bàsic.

15. Propostes de millora i avaluació de la tasca docent.

Incloses a la programació de departament.

Programació didàctica

Departament de FOL

Curs 2026-2027

ies llompart

1. Introducció

1.1. Marc normatiu

La present programació didàctica del departament s'elabora d'acord amb el marc legal vigent a les Illes Balears, que estableix les directrius per a l'organització i desenvolupament del currículum en les etapes d'educació secundària obligatòria i batxillerat.

Per a l'ESO, es pren com a referència el **Decret 42/2025, de 14 de febrer**, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, especialment el seu article 40 relatiu a les programacions didàctiques.

A més, es té en compte la **Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears**, que estableix el dret de les famílies a conèixer les programacions i els criteris d'avaluació, així com altres normatives estatals i autonòmiques que resultin d'aplicació.

1.2. Relació amb el PEC i la PGA

La programació didàctica del departament s'insereix en el marc global del **Projecte educatiu de centre (PEC)**, del qual assumeix els principis pedagògics, els valors educatius i les línies d'actuació prioritàries. D'aquesta manera, les programacions garanteixen la coherència amb la identitat del centre i contribueixen a la consecució dels seus objectius estratègics.

Alhora, les programacions didàctiques formen part de la **Programació general anual (PGA)**, que concreta cada curs escolar les línies d'actuació del centre. En aquest sentit, constitueixen un instrument operatiu que dona unitat i continuïtat al treball del professorat, assegurant la coherència entre les diferents matèries i cursos i facilitant la coordinació entre els docents del departament i amb la resta d'equips docents.

1.3. Objectius generals del departament

L'objectiu general, respecte aquesta assignatura, és proporcionar als joves que s'inicien en el món laboral uns coneixements essencials que els facilitin la seva inserció professional, tot donant-los unes pautes que els faci més senzilla la seva incorporació a un lloc de treball.

2. Programacions per etapes, cursos i matèries

2.1. ESO

2.1.1. Quart d'ESO

2.1.1.1. Formació i Orientació Personal i Professional

Competències específiques
• CE 1 Comprendre els processos físics i psicològics implicats en la cognició, la motivació i l'aprenentatge, analitzant-ne les implicacions en la conducta i desenvolupant estratègies de gestió emocional i del propi procés d'aprenentatge per millorar l'acompliment en l'àmbit personal, social i acadèmic i aconseguir major control sobre les accions i les seves conseqüències. • CE 2 Comprendre les principals característiques del desenvolupament evolutiu de la persona, a partir de l'anàlisi d'aquells elements de la maduresa que condicionen els comportaments i amb la identificació de les qualitats personals i de relació social pròpies i dels altres, per potenciar les que afavoreixen l'autonomia i permeten afrontar de manera eficaç els nous reptes. • CE 3 Conèixer i comprendre l'ésser humà, les seves societats i cultures, analitzant amb empatia la seva diversitat i complexitat des de diferents perspectives, per fomentar l'esperit crític sobre aspectes que dirigeixen el funcionament humà, social i cultural. • CE 4 Conèixer la dimensió social i antropològica de l'ésser humà i desenvolupar estratègies i habilitats socials adequades a contexts canviants i a grups diferents, considerant els factors personals i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica de la persona, per comprendre's a un mateix i interactuar amb els altres des del respecte a la diversitat personal, social i cultural. • CE 5 Explorar les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn, descobrint i prioritzant les necessitats i interessos personals i vocacionals i desenvolupant l'esperit d'iniciativa i d'autosuperació, com també les destreses necessàries en la presa de decisions, per tal de dur a terme un projecte personal, acadèmic i professional propi i realitzar una primera aproximació al disseny d'un pla de cerca activa d'ocupació.
Sabers bàsics seqüenciats i temporalització
Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3
- Segona avaluació: unitats 4, 5, 6
- Tercera avaluació: unitats 7, 8

La durada prevista de cada unitat és de 8 sessions, però aquesta és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.

El currículum divideix els sabers bàsics en els següents blocs:

- L'ÉSSER HUMÀ I EL CONEIXEMENT D'UN MATEIX, els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les UP 2, 3 i 5

- FORMACIÓ I ORIENTACIÓ PERSONAL I PROFESSIONAL CAP A LA VIDA ADULTA els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les UP 1, 2, 3, 4,, 5, 6 i 7

- PROJECTE PERSONAL, ACADÈMIC, PROFESSIONAL I APROXIMACIÓ A LA CERCA ACTIVA D'OCUPACIÓ els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les UP 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8

UNITAT DE PROGRAMACIÓ	UP 1.- Autoconeixement i assoliment	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CE2, CE3, CE4 i CE5

SABERS BÀSICS	CONTINGUTS DEL LLIBRE
B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta. 2. Construcció del sentit de competència i assoliment. - Autoconeixement. Autonomia personal i autopercepció. Estil atribucional. Capacitat autocrítica. Iniciativa personal. Pensament creatiu. Confiança i seguretat en un mateix. Perseverança. - Estratègies per enfrontar-se al fracàs i a la frustració. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla d'autoconeixement.	**1.** Autoconeixement **2.** Autonomia personal i responsabilitat **3.** Estil atribucional **4.** Capacitat d'autocrítica **5.** Competències per a la vida **6.** Estratègies per enfrontar-se al fracàs
CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 2.1 Afrontar nous reptes, de manera eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 2.3 Identificar qualitats personals i dels altres, reflexionant sobre la importància de potenciar les que permetin afrontar eficaçment els reptes i facilitin el procés de transició de l'adolescència a l'edat adulta. CA 3.2 Analitzar la diversitat personal, social i cultural des de diferents perspectives a partir dels coneixements que proporcionen les ciències humanes i socials, mostrant actituds de respecte i empatia pel que és diferent i	

valorant l'equitat i la no-discriminació. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'esser humà. CA 4.2 Analitzar els factors personals i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica de la persona a partir del coneixement comparat de la dimensió social i antropològica de l'ésser humà. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions.	

UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 2.- Tu**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE1, CE2, CE4 i CE5

SABERS BÀSICS	**CONTINGUTS DEL LLIBRE**
A. L'ésser humà i el coneixement d'un mateix. . L'ésser humà - Reflexió al voltant de l'ésser humà. - Visió i coneixement de l'ésser humà des de les perspectives psicològica, antropològica i sociològica. 2. Psicologia. - Neurociència, conducta i cognició. - Sistema nerviós central i sistema nerviós perifèric. - Neurones i estructura funcional del cervell. - Fonaments biològics de la conducta.	**1.** El sistema nerviós **2.** El cervell i el seu estudi **3.** Com et comportes? **4.** Tu dins del grup

- Circuits de recompensa i relació amb les addiccions. - Benestar i hàbits saludables. - L'adolescència des del punt de vista psicològic. - Desenvolupament cognitiu i desenvolupament de la personalitat durant l'adolescència. - Reconeixement i control de les emocions. - Desenvolupament personal dins del grup. Influència del grup en l'individu. **B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta.** 1. Aprenentatge i ésser humà. - Processos implicats en l'aprenentatge: atenció, motivació i memòria. o Estratègies d'aprenentatge i estudi. o Intel·ligència emocional i intel·ligència executiva. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla d'autoconeixement.	
CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 1.1: Millorar el desenvolupament personal, social i acadèmic aplicant estratègies d'aprenentatge i gestió emocional que permetin un major control sobre les accions i les seves conseqüències. CA 1.2: Identificar i aplicar els processos que intervenen en l'aprenentatge, analitzant les seves implicacions i desenvolupant estratègies que afavoreixin l'adquisició de coneixements, destreses i actituds. CA 1.3: Analitzar la importància del component emocional, prenent consciència de la seva repercussió en l'aprenentatge i desenvolupant estratègies que el millorin. CA 1.4: Analitzar la relació de la cognició, la motivació, l'aprenentatge i la gestió emocional amb la conducta,	

tant pròpia com dels altres, a partir de les bases teòriques fonamentals dels processos físics i psicològics que hi intervenen. CA 2.1. Afrontar nous reptes, de forma eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 2.2. Conèixer el desenvolupament evolutiu de les persones, analitzant i comprenent les principals característiques de la maduresa que van conformant la persona en diferents plans: físic, cognitiu, social, emocional i sexual. CA 2.3. Identificar qualitats personals i dels altres, reflexionant sobre la importància de potenciar les que permetin afrontar eficaçment els reptes i facilitin el procés de transició de l'adolescència a l'edat adulta. CA 4.3 Valorar la diversitat des del respecte, la inclusió i la igualtat real i efectiva entre homes i dones, i considerar-la un element enriquidor a nivell personal, social i cultural. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions.	

UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 3.- Tu i els altres**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE2, CE3, CE4 i CE5
SABERS BÀSICS			**CONTINGUTS DEL LLIBRE**

A. L'ésser humà i el coneixement d'un mateix. 1. L'ésser humà - Reflexió al voltant de l'ésser humà. - Visió i coneixement de l'ésser humà des de les perspectives psicològica, antropològica i sociològica. 4. Sociologia. - L'ésser humà com a ésser social. - Concepte de societat. - Estratègies d'inclusió i cohesió social per millorar la qualitat de vida de les persones. - L'adolescent i les seves relacions. - Recerca de l'autonomia i assumpció progressiva de responsabilitats. - Conductes prosocials i antisocials. - Normes, rols i estereotips. - Igualtat de gènere. - Diversitat i convivència positiva dins dels grups. - Processos de transició a la vida adulta en perspectiva comparada. **B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta.** 1. Aprenentatge i ésser humà. o Procés de socialització. o Agents de socialització. **o** Aprenentatge formal i informal. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla d'autoconeixement.	**1.** L'ésser humà com a ésser social **2.** Estratègies d'inclusió i cohesió social **3.** Procés de socialització **4.** Aprenentatge formal, no formal i informal **5.** L'adolescent i les seves relacions **6.** Conductes i comportaments prosocials i antisocials **7.** Diversitat i convivència positiva dins dels grups **8.** Processos de transició a la vida adulta

CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 2.1. Afrontar nous reptes, de forma eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 2.2. Conèixer el desenvolupament evolutiu de les persones, analitzant i comprenent les principals característiques de la maduresa que van conformant la persona en diferents plans: físic, cognitiu, social, emocional i sexual. CA 2.3. Identificar qualitats personals i dels altres, reflexionant sobre la importància de potenciar les que permetin afrontar eficaçment els reptes i facilitin el procés de transició de l'adolescència a l'edat adulta. CA 3.1. Reflexionar de manera crítica sobre la condició humana, la societat i la cultura a partir del coneixement que proporcionen les ciències humanes i socials. CA 3.2. Analitzar la diversitat personal, social i cultural des de diferents perspectives a partir dels coneixements que proporcionen les ciències humanes i socials, mostrant actituds de respecte i empatia per allò diferent i valorant l'equitat i la no-discriminació. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'ésser humà. CA 4.2 Analitzar els factors personals i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica de la persona a partir del coneixement comparat de la dimensió social i antropològica de l'ésser humà. CA 4.3 Valorar la diversitat des del respecte, la inclusió i la igualtat real i efectiva entre homes i dones, i considerar-la un element enriquidor en l'àmbit personal, social i cultural.	

CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions.			
UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 4.- Interacció i relacions socials**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE1, CE2, CE3, CE4 i CE5
SABERS BÀSICS			**CONTINGUTS DEL LLIBRE**
B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta. 3. Relacions i interaccions amb els altres. - Habilitats socials. - Habilitats comunicatives. Barreres en la comunicació i estratègies per superar-les. - Habilitats d'organització i gestió. - Eines digitals per a la interacció amb els altres. Petjada i reputació digital. Gestió d'identitats digitals: personal i professional. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla de formació acadèmica i professional.			**1.** El procés de comunicació **2.** Les habilitats socials **3.** Les habilitats d'organització i gestió **4.** Eines digitals per a la interacció amb els altres
CRITERIS D'AVALUACIÓ			
CA 1.1 Millorar el desenvolupament personal, social i acadèmic aplicant estratègies d'aprenentatge i gestió emocional que permetin un major control sobre les accions i les seves conseqüències.			

CA 1.3 Analitzar la importància del component emocional, prenent consciència de la seva repercussió en l'aprenentatge i desenvolupant estratègies que el millorin. CA 2.3 Identificar qualitats personals i dels altres, reflexionant sobre la importància de potenciar les que permetin afrontar eficaçment els reptes i facilitin el procés de transició de l'adolescència a l'edat adulta. CA 3.2 Analitzar la diversitat personal, social i cultural des de diferents perspectives a partir dels coneixements que proporcionen les ciències humanes i socials, mostrant actituds de respecte i empatia pel que és diferent i valorant l'equitat i la no-discriminació. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'ésser humà. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions.			
UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 5.- Tu i el teu entorn**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE3, CE4 i CE5
SABERS BÀSICS			**CONTINGUTS DEL LLIBRE**
A. L'ésser humà i el coneixement d'un mateix. 1. L'ésser humà - Reflexió al voltant de l'ésser humà. - Visió i coneixement de l'ésser humà des de les perspectives psicològica, antropològica i sociològica.			**1.** Comprensió de l'ésser humà des de les ciències socials i humanes **2.** Formes d'entendre la cultura

3. Antropologia. - L'ésser humà com a ésser cultural. - Concepte antropològic de cultura. - L'ésser humà com a construcció cultural. - Humanització i cultura. - Diversitat cultural. **B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta.** 1. Aprenentatge i ésser humà. - L'heretat i l'après: biologia i cultura. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla d'autoconeixement.	**3.** L'ésser humà com a ésser i com a construcció cultural **4.** Procés d'humanització i cultura **5.** Cultura i personalitat **6.** Etnocentrisme i diversitat cultural
CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 3.1. Reflexionar de manera crítica sobre la condició humana, la societat i la cultura a partir del coneixement que proporcionen les ciències humanes i socials. CA 3.2. Analitzar la diversitat personal, social i cultural des de diferents perspectives a partir dels coneixements que proporcionen les ciències humanes i socials, mostrant actituds de respecte i empatia pel diferent i valorant l'equitat i la no-discriminació. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'ésser humà. CA 4.2 Analitzar els factors personals i socioculturals que intervenen en la configuració psicològica de la	

persona a partir del coneixement comparat de la dimensió social i antropològica de l'ésser humà. CA 4.3 Valorar la diversitat des del respecte, la inclusió i la igualtat real i efectiva entre homes i dones, i considerar-la un element enriquidor en l'àmbit personal, social i cultural. CA 5.1. Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions.			
UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 6.- Orientació, futur i presa de decisions**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE2 i CE5
SABERS BÀSICS			**CONTINGUTS DEL LLIBRE**
B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta. 4. Orientació cap a la formació acadèmica i professional. - Programes, oportunitats i ajuts per a la formació. Serveis d'orientació acadèmica i professional. Formació permanent al llarg de la vida. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla de formació acadèmica i professional.			**1.** Què és l'orientació acadèmica i professional? **2.** Opcions formatives existents **3.** Serveis d'orientació **4.** Presa de decisions, objectiu professional i pla d'acció
CRITERIS D'AVALUACIÓ			

CA 2.1 Afrontar nous reptes, de manera eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions. CA 5.2 Explorar l'entorn proper identificant les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix, valorant les que millor s'adapten a les qualitats i els interessos personals i potenciant l'esperit d'iniciativa i superació.			
UNITAT DE PROGRAMACIÓ	**UP 7.- Entorn de treball i carrera professional**	**COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES**	CE2, CE3, CE4 i CE5
SABERS BÀSICS			**CONTINGUTS DEL LLIBRE**
B. Formació i orientació personal i professional cap a la vida adulta. 4. Orientació cap a la formació acadèmica i professional. - Exploració i descobriment de l'entorn de treball: les relacions laborals. Tendències laborals i demandes del mercat. Reptes de la revolució digital. Emprenedoria i intraemprenedoria. Participació social activa. L'ésser humà com a *homo oeconomicus*. Teories crítiques. Col·laboració i voluntariat. **C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa de feina.** - Pla de formació acadèmica i professional.			**1.** Entorn professional i ocupació **2.** Les relacions laborals **3.** El mercat laboral **4.** Revolució digital i ocupació **5.** Emprenedoria i intraprenedoria **6.** L'Homo oeconomicus

CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 2.1 Afrontar nous reptes, de manera eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 3.1 Reflexionar de manera crítica sobre la condició humana, la societat i la cultura a partir del coneixement que proporcionen les ciències humanes i socials. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'ésser humà. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa d'ocupació, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions. 5.2 Explorar l'entorn proper identificant les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix, valorant les que millor s'adapten a les qualitats i els interessos personals i potenciant l'esperit d'iniciativa i superació.	

UNITAT DE PROGRAMACIÓ	UP 8.- La cerca de feina	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CE2, CE4 i CE5

SABERS BÀSICS	CONTINGUTS DEL LLIBRE
C. Projecte personal, acadèmic-professional i aproximació a la cerca activa d'ocupació. - Aproximació a un pla de cerca activa de feina amb projecció cap al futur.	**1.** Pla de cerca **2.** Fonts de cerca de feina **3.** Eines per aconseguir feina

o Estratègies de cerca de feina. o Instruments de cerca de feina.	**4.** Procés de selecció de personal **5.** Pla d'acció en la cerca de feina
CRITERIS D'AVALUACIÓ	
CA 2.1 Afrontar nous reptes, de manera eficaç i amb progressiva autonomia, identificant les qualitats personals i socials pròpies i dels altres i analitzant els elements que condicionen els comportaments i les actuacions en el procés de desenvolupament evolutiu. CA 2.3 Identificar qualitats personals i dels altres, reflexionant sobre la importància de potenciar les que permetin afrontar eficaçment els reptes i facilitin el procés de transició de l'adolescència a l'edat adulta. CA 4.1 Desenvolupar estratègies i habilitats que facilitin l'adaptació a nous grups i contextos a partir del coneixement social i antropològic de l'ésser humà. CA 5.1 Realitzar un projecte personal, acadèmic i professional propi i aproximar-se al procés de cerca activa de feina, prioritzant les necessitats i descobrint els interessos personals i vocacionals mitjançant l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn presencial i virtual i desenvolupant les destreses necessàries en el procés de presa de decisions. CA 5.2 Explorar l'entorn proper identificant les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix, valorant les que millor s'adapten a les qualitats i els interessos personals i potenciant l'esperit d'iniciativa i superació.	

Metodologia i estratègies didàctiques

L'Orientació i Formació Personal i Professional ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per a l'educació secundària obligatòria. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La matèria ha de proporcionar oportunitats de millorar la capacitat d'emprar les tecnologies de l'informació i la comunicació, tant en les aplicacions més generals com en les més vinculades a l'assignatura.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

- **Lliçó magistral participativa:** En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de vídeos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

- **Tècniques d'investigació**: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.
- **Aprenentatge per si sol:** Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatge significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions

concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

- **Aprenentatge cooperatiu:** El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneïtat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.
- **Debat**: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.
- **Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom)**. En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.
- **Aprenentatge basat en problemes:** És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.
- **Aprenentatge basat en projectes:** És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.
- **Estratègia motivadora:** Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

El paper dels recursos didàctics per Formació i Orientació Personal i Professional juga un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals

que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: llibre de text, apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de la matèria, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Els instruments d'avaluació es defineixen com els documents o registres que utilitza el professorat per a l'observació sistemàtica i el seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat. D'aquesta manera l'avaluació s'ha de basar en la recollida d'informació. Es promourà l'ús generalitzat d'instruments d'avaluació variats, flexibles i adaptats a les diferents situacions d'aprenentatge que permetin la valoració objectiva de totes les persones en formació, i que garanteixin, així mateix, que les condicions de realització dels processos associats a l'avaluació s'adapten a les persones amb necessitat específica de suport. Per això és necessari que l'equip de professors determini les característiques essencials dels procediments d'avaluació; entre aquestes subratllem les següents:

- Han de ser molt variats, de manera que permetin avaluar els diferents tipus de capacitats i continguts curriculars i contrastar dades de l'avaluació dels mateixos aprenentatges obtinguts a través dels seus diferents instruments.
- Han de poder ser aplicats, alguns d'aquests, tant pel professor com pels alumnes en situacions d'autoavaluació i de coavaluació.
- S'ha de donar informació concreta del que es pretén avaluar, sense introduir-hi variables que distorsionin les dades que s'obtinguin amb la seva aplicació.
- Cal utilitzar diferents codis (verbals, siguin orals o escrits, gràfics, numèrics, audiovisuals, etc.) quan es tracti de proves dirigides a l'alumnat, de manera que s'adeqüin a les diferents aptituds i que el codi no mediatitzi el contingut que es pretén avaluar.
- Cal permetre avaluar la transferència dels aprenentatges a contextos diferents d'aquells en els quals s'han adquirit, i comprovar així la seva funcionalitat i l'adquisició de les competències específiques i sabers bàsics.

A continuació, enumerem alguns dels procediments i instruments que es poden emprar per avaluar el procés d'aprenentatge:

- Observació sistemàtica
- Observació directa del treball a l'aula o tallers.
- Registre anecdòtic personal per a cadascun dels alumnes.

- Analitzar les produccions dels alumnes
- Revisió dels quaderns o apunts.
- Resums.
- Activitats a l'aula.
- Reptes professionals proposats.
- Test d'avaluació.
- Activitats finals.
- Pla d'itinerari personal.
- Avaluar les exposicions orals dels alumnes
- Debats.
- Posades en comú.
- Resolució oral d'activitats a classe.
- Realitzar proves teòric-pràctiques
- Dinàmiques
- Exposició d'un tema, en grup o individualment.
- Resolució d'exercicis.
- Anàlisi de casos pràctics.
- Autoavaluació.
- Coavaluació.

Es farà ús de rúbriques, en què s'inclouen els criteris d'avaluació, que podran conèixer els alumnes abans de fer l'activitat; són eines visuals molt potents, una única imatge aglutina diverses informacions.

Cada prova i treball s'avaluarà amb una nota de 0 a 10 punts, que serà la suma de les puntuacions obtingudes en cadascun dels apartats de la prova o treball.

La qualificació dels criteris d'avaluació deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un 60%. La nota mínima per fer mitjana és d'un 4.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades**: Es valoraran, com a màxim, amb un 40%.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la qualificació de les proves objectives és, com a mínim, d'un 4.

Per superar els criteris d'avaluació és requisit imprescindible haver obtingut, com a mínim un 5, aplicant la mitjana ponderada dels instruments d'avaluació.

La nota final de cada avaluació s'extreurà de la mitjana ponderada de les qualificacions dels criteris d'avaluació treballats a cada avaluació.

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La qualificació de l'avaluació ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir d'un 0,75 o superior, sempre a partir del 5. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La nota final del curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions (sense arrodoniments). Es tindrà en compte l'evolució de l'aprenentatge per part de l'alumne, al llarg del curs.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al

currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures —com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

Donat el caràcter integrador del currículum, en totes les assignatures **s'abordaran** a més dels continguts propis, altres de caràcter transversal que són necessaris per a la formació integral de l'alumnat. El Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, en el seu article 6, fa referència a aquests elements transversals. Se tractaran els següents elements transversals :

1. La comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la comunicació audiovisual, les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, sempre que s'hagi d'expressar una opinió oral o escrita, comentar vídeos, utilització de les TIC i evitar situacions de risc derivades de la inadequada utilització de les TIC. ...
2. Prevenció de la violència de gènere, de la violència contra les persones amb discapacitat, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o

xenofòbia. S'evitaran els comportaments i continguts sexistes i estereotips que suposin discriminació.

3. Desenvolupament sostenible i protecció del medi ambient. Se tractaran temes relacionats amb els problemes mediambientals, desenvolupament sostenible, la responsabilitat social corporativa.
4. Educació cívica i moral en temes relacionats amb el frau fiscal, la distribució desigual de la renda.
5. Consolidació de l'esperit emprenedor i la iniciativa empresarial a partir d'aptituds com la creativitat, la autonomia, la iniciativa, el treball en equip, la confiança en un mateix i el sentit crític.

Activitats complementàries

Estan previstes les xerrades o visites següents relacionades amb el currículum, les quals se programaran en funció dels criteris de la comissió d'activitats d'extraescolars: Visita SOIB, Palma Activa, ETT's, etc.

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment

Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.

Pla de recuperació

Les recuperacions dels criteris d'avaluació es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions.

S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5.

Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.
Revisió i millora
Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat. Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es proposaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir

3. Coordinació del departament

3.1. Coordinació horitzontal (per cursos)

- **Objectiu:** garantir que els diferents docents que imparteixen una mateixa matèria o àmbit en un mateix curs comparteixin criteris, metodologies i avaluació.

- **Accions concretes:**
    - Reunions periòdiques per revisar la programació didàctica de cada curs.
    - Establiment de criteris comuns de qualificació i d'avaluació.
    - Disseny conjunt de proves i instruments d'avaluació quan sigui possible.
    - Compartició de materials i recursos didàctics.
    - Acords per a l'atenció a la diversitat i adaptacions individuals.

3.2. Coordinació vertical (entre cursos i etapes)

- **Objectiu:** assegurar la progressió i coherència dels aprenentatges des de 1r d'ESO fins a 2n de Batxillerat.
- **Accions concretes:**
    - Revisió anual de la seqüenciació dels sabers bàsics per evitar repeticions innecessàries o buits de contingut.

- Ajustament dels criteris d'avaluació perquè siguin gradualment més exigents i coherents amb el nivell educatiu.
- Coordinació entre els equips docents d'ESO i de Batxillerat per enllaçar competències i sabers clau.
- Avaluació conjunta de resultats i detecció de dificultats recurrents per millorar la transició entre etapes.

3.3. Criteris comuns de departament

La metodologia, avaluació, atenció a la diversitat i els elements transversals d'aquesta assignatura d'ESO difereix de la resta de mòduls del departament de FOL ja que aquests es troben dins l'àmbit de formació professional.

3.4. Eines i canals de coordinació

- Reunions del departament.
- Actes de reunió i documents compartits (carpetes digitals).
- Coordinació amb la CCP i amb els tutors de curs.
- Comunicació fluida amb l'EOSA i altres departaments quan calen actuacions interdisciplinàries.

3.5. Seguiment i revisió de la coordinació

- Valoració anual del funcionament del departament.
- Propostes de millora recollides en una memòria de departament.
- Introducció de modificacions a la programació didàctica del curs següent en funció dels resultats i experiències.

Programació didàctica

Subdepartament d'Economia

Curs 2026-2027

1. Introducció

1.1. Marc normatiu

La present programació didàctica del departament s'elabora d'acord amb el marc legal vigent a les Illes Balears, que estableix les directrius per a l'organització i desenvolupament del currículum en les etapes d'educació secundària obligatòria i batxillerat.

Per a l'ESO, es pren com a referència el **Decret 42/2025, de 14 de febrer**, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, especialment el seu article 40 relatiu a les programacions didàctiques.

Per al Batxillerat, la referència normativa és el **Decret 43/2025, de 14 de febrer**, que regula el currículum d'aquesta etapa educativa, i en particular l'article 44 sobre les programacions didàctiques.

A més, es té en compte la **Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears**, que estableix el dret de les famílies a conèixer les programacions i els criteris d'avaluació, així com altres normatives estatals i autonòmiques que resultin d'aplicació.

1.2. Relació amb el PEC i la PGA

La programació didàctica del departament s'insereix en el marc global del **Projecte educatiu de centre (PEC)**, del qual assumeix els principis pedagògics, els valors educatius i les línies d'actuació prioritàries. D'aquesta manera, les programacions garanteixen la coherència amb la identitat del centre i contribueixen a la consecució dels seus objectius estratègics.

Alhora, les programacions didàctiques formen part de la **Programació general anual (PGA)**, que concreta cada curs escolar les línies d'actuació del centre. En aquest sentit, constitueixen un instrument operatiu que dona unitat i continuïtat al treball del professorat, assegurant la coherència entre les diferents matèries i cursos i facilitant la coordinació entre els docents del departament i amb la resta d'equips docents.

1.3. Objectius generals del departament

El Subdepartament d'Economia, que forma part del Departament de FOL de l'IES Josep Maria Llompart, orienta la seva acció a assegurar una formació econòmica i financera sòlida i competencial, promovent la ciutadania activa i democràtica, l'esperit crític i emprenedor, la sostenibilitat i la igualtat d'oportunitats, d'acord amb la LOMLOE i els decrets curriculars d'ESO i batxillerat a les Illes Balears. Això implica: garantir un disseny universalment accessible i inclusiu, amb mesures i suports per atendre la diversitat; fomentar

l'aprenentatge significatiu, autònom i reflexiu, amb metodologies actives, interdisciplinarietat i ús segur i responsable de les tecnologies digitals; treballar de manera transversal l'educació en valors, la coeducació i els Objectius de Desenvolupament Sostenible ODS; impulsar l'emprenedoria, la creativitat, el treball en equip i la presa de decisions fonamentades; i consolidar una avaluació contínua, formativa i integradora que orienti la millora dels aprenentatges i la qualitat del procés d'ensenyament. Aquest marc es desplega mitjançant programacions didàctiques i unitats de programació alineades amb competències específiques, sabers bàsics i criteris d'avaluació, en coherència amb els principis pedagògics i l'autonomia de centre.

2. Programacions per etapes, cursos i matèries

2.1. ESO

2.1.3. Tercer d'ESO

2.1.3.1. Taller de finances i consum responsable

Competències específiques
CE 1 Prendre consciència que les relacions econòmiques entre les llars, les empreses i les administracions públiques generen fluxos de renda que responen a les seves necessitats o capacitats de finançament, reconeixent que aquests fluxos poden ser prestats o invertits en el temps, valorant la idoneïtat de realitzar-ne una adequada planificació i estudiant les diverses formes de diners, els seus usos i la seva gestió per part dels intermediaris financers, comprenent que s'ha de realitzar dins d'un marc ètic. CE 2 Identificar el concepte de tipus d'interès, distingint el seu paper en les lleis de capitalització, duent a terme càlculs que condueixin a establir els resultats d'operacions bàsiques de préstec, inversió i assegurança, coneixent la naturalesa i finalitat dels corrents monetaris que generen. CE 3 Conèixer el paradigma del consum responsable o conscient, identificant-ne els beneficis personals i valorant les conseqüències que té per a la societat, el medi ambient i les relacions laborals una ciutadania preocupada pels seus actes de compra, sent conscients de la necessitat de prendre decisions racionals i de mostrar comportaments d'acord amb una comprensió adequada dels missatges publicitaris, analitzant la creació de valor afegit de l'activitat productiva i sent crítics amb l'obsolescència programada.

CE 4 Conèixer què és un pressupost personal, planificant-lo i duent-ne a terme una gestió efectiva, identificant i classificant despeses i ingressos, com també plantejant el lloc que l'estalvi hi ha d'ostentar i sent capaç de llegir i entendre els documents que actuen de suport d'ingressos i despeses, com el contracte de treball, la nòmina, les factures i rebuts de compra o préstec, tiquets, els contractes de lloguer, d'assegurança i els fulls de reclamació, valorant, a més, les opcions reservades per capitalitzar els estalvis a través d'actius financers, una vegada analitzades i comparades les seves característiques de risc, rendibilitat i liquiditat, en un entorn d'inversió diversificat.

CE 5 Valorar i relacionar l'impuls de l'esperança de vida, en néixer i als 65 anys, amb l'augment en les taxes d'escolarització i en la cobertura sanitària, comprenent i estudiant els pilars bàsics sobre els quals se sustenta l'Estat del Benestar, determinant la importància de l'estalvi personal, la solidaritat entre generacions com a marc del nostre sistema públic de pensions i reconeixent el paper crucial que juguen els impostos dins el nostre sistema de benestar.

CE 6 Utilitzar el concepte d'economia circular per proposar mesures de consum responsable, estalvi personal i eficiència domèstica, valorant les conseqüències positives sobre l'entorn local, regional i global, sent conscient dels reptes als quals s'enfronta la transició verda quant a noves relacions de treball, lluita contra la pobresa i desigualtat, i les bretxes de gènere, coneixent els drets dels consumidors i dels treballadors dins el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i de les actuacions de les polítiques públiques nacionals i internacionals, sense perdre de vista les aportacions de l'administració regional.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

La temporalització és oberta i flexible, en funció de les necessitats del grup classe.

Es preveu realitzar una Unitat de programació cada 8 sessions.

Primer trimestre: Unitats: 1,2 i 3

Segon trimestre: Unitats: 4, 5 i 6

Tercer trimestre: Unitats: 7, 8

La relació entre les unitats de programació i el sabers bàsic és la següent:

Unitat 1: Què és l'economia? . Sabers bàsics: Cost d'oportunitat i necessitat de triar. Bescanvi i origen dels diners. Funcions i tipus de diners.
Unitat 2: Els teus diners: com gestionar-los? Sabers bàsics: Finances personals: ingressos i despeses. Pressupost personal i pla d'estalvi. Estalvi i fons d'emergència.

Unitat 3: El sistema financer: entre l'estalvi i la inversió. Sabers bàsics: Sistema financer i funció d'intermediació. Inflació i conseqüències. Inversió: risc, rendibilitat, termini i liquiditat. Capitalització simple i composta.
Unitat 4: Productes bancaris i mitjans de pagament. Sabers bàsics: Productes operatius: comptes, targetes, IBAN. Productes d'estalvi: comptes remunerats i dipòsits.
Unitat 5: Consum responsable: més enllà de comprar. Sabers bàsics: Consum responsable i les seves conseqüències socials i ambientals. Presa racional de decisions. Publicitat, compres per impuls i economia conductual. Cultura d'usar i llençar i obsolescència programada.
Unitat 6: Inversió i endeutament responsable. Sabers bàsics: Productes d'inversió: fons, renda fixa i accions. Endeutament: préstec personal, hipotecari i targetes revolving. Assegurances bàsiques.
Unitat 7: Els teus drets com a consumidor i ciutadà. Sabers bàsics: Drets i obligacions dels consumidors. Tràmits bàsics: contractes, factures, nòmina.Iniciatives públiques de consum responsable a les Illes Balears. Banca ètica i finances ètiques.
Unitat 8: Viure millor i sosteniblement: decisions amb futur. Sabers bàsics: Necessitats financeres al llarg de la vida i estalvi. Sistema públic de pensions i solidaritat intergeneracional. Impostos i funció social. Consum i sostenibilitat: economia circular, eficiència domèstica. Defensa del consumidor a la CAIB.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Explicar i representar les relacions econòmiques entre llars, empreses i administracions públiques en l'entorn pròxim.
- CA 1.2 Descriure els diners i les seves diferents formes, representant els seus usos en la satisfacció de les necessitats personals i valorant el paper del sistema financer com a canal de l'elevat nombre de transaccions econòmiques a nivell global.
- CA 1.3 Conèixer el procés d'emissió dels diners, distingint diners en efectiu de diners en dipòsits, com també els mitjans més habituals de pagament i els diferents tipus de targetes bancàries.
- CA 1.4 Reflexionar sobre les diverses formes d'utilització dels diners, expressant una actitud positiva cap a l'estalvi, considerant-lo com a mitjà per invertir i aconseguir diferents objectius personals.
- CA 2.1 Diferenciar entre els principals productes financers que ofereixen les entitats financeres als particulars, raonar perquè es paguen o reben interessos i valorar els avantatges i inconvenients per a cadascuna de les alternatives, a més de l'oportunitat d'usar-los amb garantia i responsabilitat.

- CA 2.2 Comprendre les causes per les quals s'originen els interessos i com es generen en funció de la llei de capitalització emprada, resolent, mitjançant activitats de taller, problemes reals d'operacions de préstec i inversió, reconeixent els elements implicats.

- CA 2.3 Descriure la inflació i identificar com afecten els productes d'estalvi i préstec, en un entorn pròxim, i valorar-ne les conseqüències econòmiques i socials.

- CA 2.4 Conèixer el concepte de *mutualització*, descrivint mitjançant casos pràctics a l'aula el seu funcionament i utilitat, reconeixent el paper de les entitats asseguradores com a intermediaris financers.

- CA 3.1 Valorar positivament el consum responsable o conscient com una eina per tallar el canvi climàtic, la desigualtat social i combatre la precarietat del mercat laboral, promovent actituds socialment responsables en l'entorn pròxim.

- CA 3.2 Interioritzar la responsabilitat, com a persones individuals, a l'hora de cuidar i millorar l'entorn i la qualitat de vida de la col·lectivitat, com també la responsabilitat dels poders públics de dictar normes perquè l'economia sigui sostenible, solidària i respectuosa amb els drets humans.

- CA 3.3 Entendre el consum com un acte conscient, premeditat i crític subjecte a la influència de la publicitat, davant el qual hem de valorar l'austeritat com a alternativa al malbaratament, els impactes sobre la pròpia salut i les condicions socials i ecològiques en les quals ha estat elaborat un producte o un servei.

- CA 3.4 Gestionar problemes vinculats a l'entorn real proposant solucions sostenibles mitjançant actuacions individuals o col·lectives que es tradueixin en millores per a la societat.

- CA 4.1 Elaborar i utilitzar el pressupost personal com a instrument per millorar les finances personals, utilitzant plantilles o aplicacions per calcular, en situacions quotidianes, els diferents tipus d'ingressos i despeses i la seva evolució, identificant aquelles despeses més elevades o no necessàries, determinant la necessitat d'incrementar els ingressos, avaluant la capacitat d'endeutament i establint un pla d'estalvi davant possibles situacions imprevistes.

- CA 4.2 Preparar els documents relacionats amb una operació simulada de compravenda, com ara factures, albarans i rebuts.

- CA 4.3 Diferenciar i seleccionar entre diferents productes financers, oferts per entitats financeres de l'entorn pròxim, aquells que millor s'adaptin a diferents finalitats d'estalvi, coneixent la relació entre rendibilitat i risc i les condicions de liquiditat pactades.

- CA 4.4 Resoldre, a manera de reptes plantejats, situacions relacionades amb un contracte de treball i una nòmina, i investigar i seleccionar aquella informació que considera rellevant per resoldre de manera argumentada els reptes plantejats, de manera individual o en col·lectivitat.
- CA 5.1 Comprendre el concepte d'esperança de vida i analitzar la seva relació amb les polítiques bàsiques de l'estat del benestar, com l'educació i sanitat públiques.
- CA 5.2 Prendre consciència sobre la importància de l'estalvi per afrontar els diferents períodes que es donen en el cicle financer individual, al llarg de la vida.
- CA 5.3 Reconèixer la importància del sistema públic de pensions, descrivint el seu funcionament bàsic i valorant la solidaritat entre generacions, sabent calcular, emprant tècniques de taller i a partir de supòsits simplificats, la pensió de jubilació.
- CA 5.4 Reconèixer la importància dels impostos; distingir els impostos bàsics i dur a terme càlculs quotidians d'IRPF i IVA.
- CA 6.1 Conèixer el concepte d'economia circular, valorant els impactes ambientals (petjades de carboni, hídrica i energètica) de totes les etapes del cicle de vida del producte, sent conscient de l'importància d'evolucionar cap a aquest sistema.
- CA 6.2 Valorar la necessitat d'una transició energètica, identificant-ne els principals reptes, tant a l'entorn pròxim com a nivell internacional, reconeixent les repercussions globals dels actes individuals.
- CA 6.3 Estudiar els drets dels consumidors i dels treballadors, analitzant les diferents institucions que s'encarreguen de la seva defensa a la nostra comunitat autònoma, coneixent la relació causal consum-treball a fi d'avançar cap a models sostenibles que eliminin les bretxes salarials.
- CA 6.4 Comprendre els Objectius de Desenvolupament Sostenible i valorar-ne la importància en el futur desenvolupament de l'economia i la societat, analitzant les actuacions que s'estan duent a terme a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a la seva consecució i compliment.

Metodologia i estratègies didàctiques

Taller de finances i consum responsable ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per a l'educació secundària obligatòria. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels

alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneitat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics de Taller de finances i consum responsable juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

L'avaluació és **contínua, formativa i integradora**, diferenciada de la **qualificació**, i pren com a referents els **criteris d'avaluació** de la matèria i el progrés en les competències clau de l'etapa. Quan es detectin dificultats s'activaran mesures de suport sense esperar a final de trimestre.

Enfocament de la matèria. Atès el caràcter de **taller** (aprenentatge des de situacions quotidianes, pràctica amb eines i treball col·laboratiu), l'avaluació combinarà evidències de **procés** i **producte** en finances personals, consum responsable i sostenibilitat (projecte personal d'estalvi, gestió de documents de consum, decisions de compra informades, etc.).

Moments d'avaluació.

- **Inicial/diagnòstica** (setmanes 1–2): sondatge de coneixements i hàbits financers/consum.
- **Formativa i reguladora** (al llarg de cada SA): retroacció contínua i ajustos.
- **Final/integradora** (tancament d'unitats i de trimestre): síntesi d'evidències segons criteris; l'equip docent acorda l'avaluació final de curs de manera col·legiada.

Instruments (triangulació d'evidències).

- **Rúbriques** competencials per als productes clau: *pressupost personal i pla d'estalvi*, *anàlisi d'ofertes i publicitat*, *dossier de documents de consum* (factures, garanties, reclamacions) i *presentació oral/infografia* de decisions de consum.
- **Portafolis** (digital o físic): recull de tasques, càlculs d'interès simple/compost, comparatives de productes, diari reflexiu.
- **Observació sistemàtica** i llistes de control (participació, cooperació, gestió d'eines digitals).
- **Proves breus aplicades** (qüestionaris de comprensió i càlcul financer bàsic).
- **Autoavaluació i coavaluació** guiades, amb criteris explícits (agents avaluadors múltiples).

Criteris de qualificació:

- **Mínim 60% de la nota.** Casos pràctics, treballs, comentaris de notícies o articles relacionats amb la matèria, feina a classe i actitud.
- **Màxim 40% de la nota.** Proves objectives

La no presentació d'una tasca o prova en el termini establert impedeix recollir evidències d'assoliment dels criteris corresponents. L'alumnat haurà de realitzar la tasca o una d'equivalent en el marc del procés de recuperació contínua.

La manca d'integritat acadèmica (còpia o plagi) comportarà la invalidació de l'evidència presentada i la necessitat de reavaluar els criteris afectats mitjançant una nova activitat, sens perjudici de les mesures disciplinàries recollides al NOFIC del centre.

Avaluació contínua i recuperació: L'avaluació és contínua. Quan es detecti el no assoliment de determinats criteris d'avaluació durant un període, el professorat dissenyarà activitats de reforç i reavaluació.

Les proves objectives fan mitjana si la nota és superior a 4.

Les notes s'arradoniran a partir de "0,75"

Si la mitjana d'una avaluació és inferior a 5 s'han de recuperar les activitats no presentades o suspeses a la següent avaluació, també s'han de recuperar les proves objectives suspeses.

La nota de final de curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions (sense arrodoniments), es farà una valoració integradora del grau de consecució dels criteris d'avaluació assolits per l'alumne al final del curs acadèmic. En les qualificacions finals, si s'escau l'arrodoniment a nombres enters, les notes s'arradoniran a partir de "0,75" segons el criteri del docent

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

Elements transversals

Enfocament global i competencial. La PD explicita la **concreció d'elements transversals** i la seva integració a SA i unitats, d'acord amb el PEC.

a) Comunicació i llengües. Lectura guiada de **documents de consum** (factures, garanties, contractes), redacció de **reclamacions** i presentacions orals/infografies sobre decisions de compra.

b) Competència digital i ciutadania mediàtica. Ús responsable de **tecnologies digitals** (fulls de càlcul, comparadors, banca en línia), pensament crític davant publicitat i xarxes, seguretat en **pagaments digitals**.

c) Igualtat, convivència i consum crític. Anàlisi de **biaixos** en publicitat i hàbits de consum; treball cooperatiu amb rols rotatius i clima d'aula segur.

d) Sostenibilitat, ODS i economia circular. Connexió de decisions de compra amb **ODS** (8, 12, 13), càlcul d'impactes i alternatives de consum responsable; Estat del Benestar i **drets de persones consumidores**.

e) Salut i benestar. Educació financera per al **benestar** (endeutament responsable, fons d'emergència, gestió de l'estrès financer).

f) Ciutadania i entorn balear. Introducció a la **fiscalitat** (paper dels imposts) i a polítiques públiques de la CAIB relacionades amb consum i sostenibilitat; contextualització en el teixit local.

g) Interdisciplinarietat i SA. Connexió amb **Matemàtiques** (percentatges, interessos), **Tecnologia** (fulls de càlcul i apps), **Llengües** (argumentació i comunicació del producte). Planificació de SA que afavoreixin **transferència** i treball per projectes.

Activitats complementàries

Es preveuen les següents activitats complementàries:

- Visita a una cooperativa com pot ser Terranostra
- Visita a una entitat financera.

Està previst que es facin activitats complementàries internes: Xerrades, ponències o activitats educatives per part d'una entitat o persona experta.

- Xerrada sobre banca ètica
- Xerrada sobre comerç just

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats

d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.
Pla de seguiment
Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.
Pla de recuperació
Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.
Revisió i millora
Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat. Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir. Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

2.1.4. Quart d'ESO

2.1.4.1. Economia i emprenedoria

Competències específiques
• CE 1 Analitzar i valorar les fortaleses i febleses, pròpies i dels altres, reflexionant sobre les aptituds i gestionant de manera eficaç les emocions i les destreses necessàries per adaptar-se a entorns canviants i dissenyar un projecte personal que generi valor per als altres.

- CE 2 Utilitzar estratègies de conformació d'equips, com també habilitats socials, de comunicació i innovació àgil, aplicant-les amb autonomia i motivació a les dinàmiques de treball en diferents contexts, per constituir equips eficaços i descobrir el valor de cooperar amb altres persones durant el procés d'ideació i desenvolupament de solucions emprenedores.
- CE 3 Elaborar, amb sentit ètic i solidari, idees i solucions innovadores i sostenibles que donin resposta a les necessitats locals i globals detectades, utilitzant metodologies àgils d'ideació i analitzant tant els seus punts forts i febles com l'impacte que puguin generar-ne en l'entorn, per aconseguir la superació de reptes relacionats amb la preservació i cura del medi natural, social, cultural i artístic.
- CE 4 Seleccionar i reunir els recursos disponibles en el procés de desenvolupament de la idea o solució creativa proposada, incloent-hi els mitjans de producció i les fonts financeres i aplicant-ne estratègies de captació per posar en marxa el projecte que faci real la solució emprenedora.
- CE 5 Presentar i exposar idees i solucions creatives, utilitzant estratègies comunicatives àgils i valorant la importància d'una comunicació efectiva i respectuosa, per transmetre missatges convincents adequats al context i als objectius concrets de cada situació i validar les idees i solucions presentades.
- CE 6 Comprendre aspectes bàsics de l'economia i les finances, valorant críticament el problema de l'escassetat de recursos i la necessitat de triar, com també els principis d'interacció social des del punt de vista econòmic per relacionar-los amb la cerca i planificació de recursos per al desenvolupament de la idea o solució emprenedora que afronti el repte plantejat de manera eficient, equitativa i sostenible.
- CE 7 Construir i analitzar de manera cooperativa, autònoma i àgil prototips innovadors i sostenibles, aplicant estratègies eficaces de disseny i execució, avaluant totes les fases del procés de manera crítica i ètica, validant els resultats obtinguts per millorar i perfeccionar els prototips creats i per contribuir a l'aprenentatge i el desenvolupament personal i col·lectiu.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3 i 4
- Segona avaluació: unitats 5, 6 ,7 i 8
- Tercera avaluació: unitats 9, 10 i 11

La durada prevista de cada unitat és de 8 sessions, però aquesta és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.

El curriculum divideix els sabers bàsics en els següents blocs:

- EL PERFIL DE LA PERSONA EMPRENEDORA, INICIATIVA I CREATIVITAT, els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les unitats 1, 8, 9 i 10

- ENTORN COM A FONT D'IDEES I OPORTUNITATS els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les unitats 1,2,4,5 i 7

- RECURSOS PER DUR A TERME UN PROJECTE EMPRENEDOR els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les unitats 3,4,5,6,9 i 11

- LA REALITZACIÓ DEL PROJECTE EMPRENEDOR els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les unitats 10 i 11

La relació entre les unitats de programació i el sabers bàsic és la següent:

- Unitat 1 .L'economia de les persones. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
    - Gestió d'emocions. Intel·ligència emocional, gestió del risc i la incertesa, teories de la presa de decisions i l'aprenentatge de l'error (del fracàs a l'èxit). La perspectiva econòmica de l'entorn.
    - L'escassetat i la necessitat d'elegir, costs i anàlisi marginal, incentius, comportament de les persones i comerç, benestar i desigualtats.
- Unitat 2. Producció, renda i comerç. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
    - La perspectiva econòmica de l'entorn. L'escassetat i la necessitat d'elegir, costs i anàlisi marginal, incentius, comportament de les persones i comerç, benestar i desigualtats.
    - La visió emprenedora. Trets de la mentalitat emprenedora, detecció i aprofitament d'oportunitats, innovació i adaptació al canvi, i resiliència i perseverança.

- Unitat 3. Planificació financera. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
    - Les finances personals i del projecte emprenedor. Control i gestió dels diners, ingressos i despeses, recursos financers a curt i llarg termini, endeutament, fonts de finançament i gestió del risc financer i assegurances.

- Unitat 4. Salut financera Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
    - El sistema financer i la responsabilitat social de l'empresa. Actius i intermediaris financers, institucions i mercats financers, i la RSC.
    - Les finances personals i del projecte emprenedor. Control i gestió dels diners, ingressos i despeses, recursos financers a curt i llarg termini, endeutament, fonts de finançament i gestió del risc financer i

assegurances.

- Unitat 5. La funció de les empreses. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - L'entorn econòmic-empresarial. Agents econòmics i flux circular de la renda, funcionament dels mercats, i el mercat i les oportunitats de negoci (macroentorn i microentorn).
  - El sistema financer i la responsabilitat social de l'empresa. Actius i intermediaris financers, institucions i mercats financers, i la RSC.
  - Missió, visió i valors de l'empresa. L'organització i gestió de les entitats emprenedores, estructures organitzatives, gestió estratègica, funcions de l'empresa i cultura organitzativa
- Unitat 6. L'organització empresarial. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - Missió, visió i valors de l'empresa. L'organització i gestió de les entitats emprenedores, estructures organitzatives, gestió estratègica, funcions de l'empresa i cultura organitzativa.
  - Els equips en les empreses i organitzacions. Estratègies àgils de treball en equip (Scrum i Kanban), creació i desenvolupament d'equips, comunicació i coordinació, lideratge i avaluació del rendiment.
- Unitat 7. Entorn social, ambiental i cultural. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - L'entorn social, cultural i ambiental des d'una perspectiva econòmica. Economia col·laborativa, petjada ecològica i economia circular, economia social i solidària, ODS i emprenedoria cultural i artística.

.

- Unitat 8. L'emprenedoria. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - El perfil de la persona emprenedora. Autoconfiança, autoconeixement, empatia, perseverança, iniciativa i resiliència. Tècniques de diagnòstic de febleses i fortaleses.
  - La persona emprenedora, l'autoconfiança, l'autoavaluació, l'empatia, la perseverança, la iniciativa, la resiliència emocional i l'emprenedoria estratègica amb l'anàlisi DAFO.

- Unitat 9. El treball en equip. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - Comunicació, motivació, negociació i lideratge. Habilitats socials, tècniques de comunicació efectiva, teories de la motivació i estratègies de negociació.
  - Els equips en les empreses i organitzacions. Estratègies àgils de treball en equip (Scrum i Kanban), creació i desenvolupament d'equips, comunicació i coordinació, lideratge i avaluació del rendiment.
- Unitat 10.Creant el teu negoci. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
  - Creativitat, idees i solucions. Design thinking i metodologies d'innovació àgil, processos creatius i generació d'idees, i resolució creativa de problemes.
  - El repte o desafiament com a objectiu. Identificació i definició del repte, anàlisi del context balear i transformació del desafiament en objectius

clars i mesurables.
    - Planificació, gestió i execució d'un projecte emprenedor. Del repte al prototip: fases de planificació, coordinació d'equips i recursos i adaptació flexible del pla.
    - Tècniques i eines de prototipatge ràpid, validació i testatge de prototips, presentació i introducció del prototip a l'entorn, i drets sobre el prototip (propietat intel·lectual i industrial).

- Unitat 11. La posada en marxa del nostre negoci. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són:
    - Les finances personals i del projecte emprenedor. Control i gestió dels diners, ingressos i despeses, recursos financers a curt i llarg termini, endeutament, fonts de finançament i gestió del risc financer i assegurances.
    - Planificació, gestió i execució d'un projecte emprenedor. Del repte al prototip: fases de planificació, coordinació d'equips i recursos i adaptació flexible del pla.
    - Desenvolupament àgil de producte. Cicles curts i iteratius, retroacció contínua i adaptació ràpida als canvis.
    - Tècniques i eines de prototipatge ràpid, validació i testatge de prototips, presentació i introducció del prototip a l'entorn, i drets sobre el prototip (propietat intel·lectual i industrial).

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Adaptar-se a entorns complexos i crear un projecte personal original i generador de valor, partint de la valoració crítica sobre les pròpies aptituds i les possibilitats creatives, posant l'accent en les fortaleses i febleses i aconseguint progressivament el control conscient de les emocions. - Adaptar-se a entorns canviants i complexos. - Crear un projecte original i generador de valor. - Formular una valoració crítica de les pròpies aptituds i possibilitats creatives. - Visualitzar les fortaleses i febleses personals. - Aconseguir progressivament el control conscient de les emocions durant el procés creatiu.
- CA 1.2 Utilitzar estratègies d'anàlisi raonada de les fortaleses i febleses personals i de la iniciativa i creativitat pròpia i dels altres. - Utilitzar estratègies d'anàlisi raonada per avaluar les fortaleses i febleses personals. - Utilitzar estratègies d'anàlisi raonada per valorar la iniciativa i creativitat pròpia i dels altres.
- CA 1.3 Gestionar de manera eficaç les emocions i destreses personals, promovent i desenvolupant actituds creatives. - Gestionar de manera eficaç les emocions i destreses personals. - Promoure i desenvolupar actituds creatives.

- CA 2.1 Constituir equips de treball basats en principis d'equitat, coeducació i igualtat entre homes i dones, actitud participativa i visualització de metes comunes, utilitzant estratègies que facilitin la identificació i optimització dels recursos humans necessaris que condueixin a la consecució del repte proposat. - Crear equips de treball amb un enfocament d'equitat, basat en els principis de la coeducació i la igualtat efectiva entre gèneres. - Fomentar una actitud participativa entre tots els membres de l'equip. - Visualitzar metes comunes per garantir la cohesió del grup. - Desenvolupar estratègies per identificar i optimitzar els recursos humans necessaris que condueixin a la consecució del repte proposat.
- CA 2.2 Posar en pràctica habilitats socials, de comunicació oberta, de motivació, de lideratge i de cooperació i innovació àgil, tant de manera presencial com a distància, en diferents contexts de treball en equip. - Desenvolupar habilitats socials en contexts de treball en equip. - Fomentar una comunicació oberta entre els membres de l'equip. - Desenvolupar habilitats de motivació i lideratge per a la cohesió del grup. - Millorar la cooperació i la innovació àgil tant de presencialment com a distància.
- CA 2.3 Valorar i respectar les aportacions dels altres en les diferents dinàmiques de treball i fases del procés dut a terme, respectant les decisions preses de manera col·lectiva. - Valorar les aportacions dels altres en les dinàmiques de treball. - Respectar les decisions preses de manera col·lectiva. - Reconèixer la importància de les diferents fases del procés en el treball en equip.
- CA 3.1 Preservar i tenir cura del medi natural, social, cultural i artístic a partir de propostes i actuacions locals i globals que promoguin el desenvolupament sostenible, amb visió creativa, emprenedora i compromesa. - Preservar el medi natural i cultural mitjançant propostes sostenibles. - Tenir cura del medi social i artístic a través d'actuacions locals i globals. - Promoure el desenvolupament sostenible amb una visió creativa. - Adoptar una actitud emprenedora i compromesa envers la preservació i cura del medi natural, social, cultural i artístic.
- CA 3.2 Superar els reptes proposats a partir d'idees i solucions innovadores i sostenibles, avaluantne els avantatges i inconvenients, com també l'impacte que poguessin generar a nivell personal i en el context al qual s'adrecen. - Afrontar els reptes proposats amb idees innovadores i sostenibles. - Avaluar els avantatges i inconvenients de les solucions proposades. - Estimar l'impacte potencial de les solucions a nivell personal. - Visualitzar l'impacte de les solucions en el context al qual s'adrecen.
- CA 3.3 Aplicar metodologies àgils seguint els criteris i pautes establerts en el procés de construcció d'idees creatives i sostenibles que facilitin la superació dels reptes plantejats i l'obtenció de solucions a les necessitats detectades amb sentit ètic i solidari. - Aplicar metodologies àgils en la construcció d'idees creatives i

sostenibles. - Afrontar la superació dels reptes plantejats amb solucions adequades. - Promoure el sentit ètic i solidari en les solucions obtingudes.

- CA 4.1 Posar en marxa un projecte viable que faci real una solució emprenedora, seleccionant i reunint els recursos materials, immaterials i digitals disponibles en el procés d'ideació creativa. - Dissenyar un projecte viable que implementi una solució emprenedora. - Seleccionar els recursos materials, immaterials i digitals més rellevants per al procés d'ideació creativa. - Reunir els recursos disponibles que facilitin el procés d'ideació creativa.
- CA 4.2 Utilitzar amb autonomia estratègies de captació i gestió de recursos coneixent-ne les característiques i aplicant-les al procés de conversió d'idees i solucions en accions. - Utilitzar estratègies de captació de recursos amb autonomia. - Gestionar recursos coneixent-ne les característiques. - Aplicar les estratègies al procés de conversió d'idees i solucions en accions.
- CA 4.3 Reunir, analitzar i seleccionar amb criteris propis els recursos disponibles, planificant-ne amb coherència l'organització, distribució, ús i optimització. - Reunir amb criteris propis els recursos disponibles. - Planificar l'organització, distribució, ús i optimització dels recursos d'un projecte.
- CA 5.1 Validar les idees i solucions presentades mitjançant missatges convincents i adequats al context i objectius concrets, utilitzant estratègies comunicatives àgils adients per a cada situació comunicativa. - Validar les idees i solucions presentades segons els objectius i el context. - Compondre missatges convincents i adequats per transmetre les idees i solucions. - Adaptar les estratègies comunicatives segons les característiques de cada situació. - Seleccionar tècniques de comunicació àgils per afavorir la comprensió i l'impacte del missatge.
- CA 5.2 Presentar i exposar, amb claredat i coherència, les idees i solucions creatives, valorant la importància de mantenir una comunicació eficaç i respectuosa al llarg de tot el procés. - Defensar les idees i solucions creatives amb claredat i coherència en la informació. - Valorar la importància de mantenir una comunicació eficaç. - Demostrar una comunicació respectuosa al llarg del procés.
- CA 6.1 Desenvolupar una idea o solució emprenedora a partir dels coneixements, destreses i actituds adquirits des de l'àmbit de l'economia i les finances, relacionant-los entre ells i amb els recursos necessaris i disponibles per desenvolupar-la. - Desenvolupar una idea o solució emprenedora basada en coneixements d'economia i finances. - Aplicar les destreses adquirides per facilitar el desenvolupament de la solució. - Combinar la relació entre els coneixements, recursos necessaris i recursos disponibles.
- CA 6.2 Conèixer àmpliament i comprendre amb precisió els coneixements, destreses i actituds necessaris de l'àmbit econòmic i financer aplicant-los amb coherència a situacions, activitats o projectes concrets. - Explicar amb precisió els coneixements, destreses i actituds necessaris de l'àmbit econòmic i financer. -

Transferir amb coherència aquests coneixements, destreses i actituds a situacions, activitats o projectes concrets.

- CA 6.3 Afrontar els reptes de manera eficaç, equitativa i sostenible, en diferents contexts i situacions, reals o simulades, transferint els sabers econòmics i financers necessaris. - Identificar els reptes en contexts diversos, en situacions simulades o reals. - Posar en pràctica estratègies per afrontar reptes econòmics de manera eficaç, equitativa i sostenible.
- CA 6.4 Valorar críticament el problema econòmic de l'escassetat de recursos i la necessitat de triar, com també els principis d'interacció social des del punt de vista econòmic, aprofitant aquest coneixement en l'afrontament eficaç de reptes. - Valorar críticament el problema de l'escassetat de recursos i la necessitat de fer eleccions econòmiques. - Aplicar els principis d'interacció social des d'una perspectiva econòmica per afrontar reptes de manera eficaç.
- CA 7.1 Valorar la contribució del prototip final, tant a l'aprenentatge com al desenvolupament personal i col·lectiu, avaluant de manera crítica i ètica totes les fases del procés dut a terme, com també l'adequació de les estratègies emprades per construir-lo. - Valorar la contribució del procés de realització del prototip final a l'aprenentatge i al desenvolupament personal i col·lectiu. - Secundar de manera crítica i ètica totes les fases del procés. - Valorar l'adequació de les estratègies emprades en la construcció del prototip.
- CA 7.2 Analitzar, de manera crítica, el procés de disseny i execució dut a terme en la realització dels prototips, establint comparacions entre l'efectivitat, la viabilitat i l'adequació assolida en els processos i els resultats obtinguts. - Examinar de manera crítica el procés de disseny i execució dels prototips creats. - Comparar l'efectivitat, la viabilitat i l'adequació entre els processos i els resultats obtinguts.
- CA 7.3 Utilitzar estratègies eficaces de disseny i execució seleccionant aquelles que facilitin la construcció del prototip final de manera àgil, cooperativa i autònoma. - Dissenyar estratègies eficaces en el disseny i execució del prototip final. - Seleccionar estratègies que facilitin una construcció àgil, cooperativa i autònoma

Metodologia i estratègies didàctiques

L'economia i emprenedoria ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per a l'educació secundària obligatòria. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La matèria ha de proporcionar oportunitats de millorar la capacitat d'emprar les tecnologies de l'informació i la comunicació, tant en les aplicacions més generals com en les més vinculades a l'assignatura.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneitat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics d'Economia i Emprenedoria juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: l**libre de text**, recursos i activitats del classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Marc general. L'avaluació serà **contínua, formativa i integradora**, diferenciant clarament

avaluació (obtenció d'evidències i valoració) i **qualificació** (síntesi en una escala), amb referents en els **criteris d'avaluació** i el desenvolupament competencial de l'etapa i de la matèria. Quan es detectin dificultats, s'activaran **mesures de suport** sense esperar a final de trimestre.

Referents específics de la matèria. La comprovació d'assoliment es farà sobre els **criteris d'avaluació** que verifiquen el progrés en les **competències específiques d'Economia i Emprenedoria**, amb èmfasi en el **desenvolupament d'un projecte emprenedor complet** (de la idea al **prototip i presentació**).

Moments d'avaluació.

- **Inicial/diagnòstica** : sondatge de coneixements previs, interessos i habilitats emprenedores (qüestionari, conversa guiada).
- **Formativa i reguladora** (durant cada situació d'aprenentatge): retroacció descriptiva i ajust de tasques.
- **Final/integradora** (tancament d'unitats i de trimestre): síntesi d'evidències contra criteris; no exclou recuperació posterior perquè el procés és continu.

Instruments d'avaluació (triangulació d'evidències).

- **Rúbriques competencials** per a productes clau: dossier del projecte, **pitch** i prototip mínim viable (nivells: Iniciant / En progrés / Assolit / Avançat).
- **Portafolis digital** (recull de proves de treball, esbossos de model de negoci, diari d'aprenentatge).
- **Observació sistemàtica** i llistes de control (rols cooperatius, participació responsable, gestió del temps).
- **Resolució de casos i problemes** (p.ex., finançament, cost d'oportunitat, decisions ètiques).
- **Qüestionaris/proves** breus (conceptes clau i aplicació).
- **Autoavaluació i coavaluació** guiades (agents avaluadors múltiples).

Criteris de qualificació:

Cada prova i treball s'avaluarà amb una nota de 0 a 10 punts, que serà la suma de les puntuacions obtingudes en cadascun dels apartats de la prova o treball.

La qualificació dels criteris d'avaluació deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un 60%. La nota mínima per fer mitjana és d'un 4.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades**: Es valoraran, com a màxim, amb un 40%.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la qualificació de les proves objectives és, com a mínim, d'un 4.

Per superar els criteris d'avaluació és requisit imprescindible haver obtingut, com a mínim un 5, aplicant la mitjana ponderada dels instruments d'avaluació.

La nota final de cada avaluació s'extreurà de la mitjana ponderada de les qualificacions dels criteris d'avaluació treballats a cada avaluació.

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La qualificació de l'avaluació ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir d'un 0,75 o superior, sempre a partir del 5. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La nota final de curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions (sense arrodoniments). Es tindrà en compte l'evolució de l'aprenentatge per part de l'alumne, al llarg del curs.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot*

l'alumnat, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures —com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

Principis generals. La matèria integra de manera **global i competencial** els elements transversals marcats pel Decret 42/2025: comprensió lectora i comunicació oral/escrita, comunicació audiovisual, **competència digital**, **emprenedoria**, pensament crític i científic, educació emocional i en valors, educació per a la pau i la no-violència i **creativitat**, que s'han de treballar en **totes les matèries** de l'etapa. A més, es fomenta **de manera transversal** l'educació per a la **salut** (inclosa l'educació afectiva i sexual), la **igualtat entre dones i homes**, el **respecte mutu i la cooperació**, i l'**educació per a la sostenibilitat i el consum responsable**.

a) Llengua i comunicació. Totes les situacions d'aprenentatge inclouen lectura guiada de textos econòmics, elaboració d'arguments i **presentacions orals** (pitch) per comunicar propostes de valor. Es garanteix l'ús de la **llengua catalana com a llengua vehicular** i es promou la competència plurilingüe quan l'activitat ho requereix (termòmetre de fonts, glossaris i pitches en L2).

b) Competència digital, alfabetització mediàtica i informacional. Es treballa l'**ús crític de la informació digital** (veracitat de fonts, detecció de fake news i greenwashing), la **seguretat** en pagaments digitals i tràmits, i l'**ètica de dades i de la IA** (biaixos algorítmics), aplicats a estudis de mercat, publicitat i model de negoci.

c) Igualtat, coeducació i convivència. S'incorpora la **perspectiva de gènere** en l'anàlisi d'indicadors econòmics (p. ex., **bretxa salarial**) i en el disseny d'equips cooperatius (rols rotatius, lideratges compartits), amb actuacions de prevenció de la violència masclista i respecte a la diversitat afectivosexual, d'acord amb el marc del Decret.

d) Sostenibilitat, ODS i consum responsable. L'alumnat connecta el projecte emprenedor amb els **ODS** (especialment 8, 12 i 13), integra criteris d'**economia circular** i calcula **impactes ambientals i socials** del model de negoci; es treballen drets i deures de les persones consumidores, finances ètiques i iniciatives públiques a les Illes Balears.

e) Salut i benestar. Es promou l'**educació financera per al benestar** (pressupost personal, endeutament responsable) i hàbits saludables en la gestió del temps i l'estrès durant el projecte, en coherència amb l'enfocament d'educació per a la salut de caràcter transversal.

f) Ciutadania, drets humans i Europa. L'anàlisi d'entorns reguladors (drets de consum, fiscalitat bàsica, serveis públics digitals) i d'institucions **espanyoles i europees** es vincula a decisions empresarials i de consum informades.

g) Emprenedoria i orientació acadèmica-professional. El **quart curs** té caràcter orientador; la matèria desenvolupa la **competència emprenedora** i connecta projectes amb itineraris postobligatoris (batxillerat/FP) i nínxols locals d'ocupació.

h) Patrimoni i identitat balear. Es contextualitzen els estudis de mercat i els models de negoci en el **teixit socioeconòmic de les Illes Balears**, incorporant dades (IBESTAT, sector turístic i diversificació) i valorant **cultura i patrimoni** com a actius econòmics.

i) Interdisciplinarietat i treball per situacions d'aprenentatge. Els projectes connecten Economia amb **Matemàtiques** (percentatges, interessos, estadística), **Tecnologia** (prototips digitals), **Geografia i Història** (context socioeconòmic) i **Ll. Catalana/L2** (comunicació del pitch). El claustre planifica SA **interconnectades** per garantir la transferència entre matèries.

Activitats complementàries

Estan previstes les xerrades o visites següents relacionades amb el currículum, les quals se programaran en funció dels criteris de la comissió d'activitats extraescolars :

Activitats previstes:

- Visita al SOIB
- Visita a una cooperativa com pot ser Terranostra
- Xerrada sobre banca ètica
- Xerrada comerç just
- Participar a les Mini Olimpíades d'Economia a la UIB.
- Visita a la Cambra de Comerç
- Visita a Palma Activa

Està previst que es facin activitats complementàries internes: Xerrades, ponències o tallers educatives per part d'una entitat o persona experta.

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment
Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.
Pla de recuperació
Les recuperacions dels criteris d'avaluació es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions. S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5. Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.
Revisió i millora
Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat. Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir. Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

2.2. Batxillerat

2.2.1. Primer de batxillerat

2.2.1.1. Economia

Competències específiques

- CE 1 Valorar el problema de l'escassetat i la importància d'adoptar decisions en l'àmbit econòmic, analitzant-ne la repercussió en els diferents sectors, comparant solucions alternatives que ofereixen els diferents sistemes, per comprendre el funcionament de la realitat econòmica.

- CE 2 Reconèixer i comprendre el funcionament del mercat, analitzant-ne les fallides, per estudiar la repercussió d'aquest en l'entorn i facilitar la presa de decisions en l'àmbit econòmic.

- CE 3 Distingir i valorar el paper dels diferents agents econòmics que intervenen en el flux circular de la renda, comprendre'n les interaccions i reconèixer, amb sentit crític, els beneficis i costs que genera, per explicar com es produeix el desenvolupament econòmic i la seva relació amb el benestar de la societat.

- CE 4 Conèixer i comprendre el funcionament del sistema financer i de la política monetària, valorar-ne els efectes sobre l'economia real i analitzar els elements que intervenen en les decisions financeres, per planificar i gestionar amb responsabilitat i autonomia els recursos personals i adoptar decisions financeres fonamentades.

- CE 5 Identificar i valorar els reptes i desafiaments als quals s'enfronta l'economia actual analitzant l'impacte de la globalització econòmica, la nova economia i la revolució digital, per proposar iniciatives que fomentin l'equitat, la justícia i la sostenibilitat.

- CE 6 Analitzar els problemes econòmics actuals mitjançant l'estudi de casos, la recerca i l'experimentació, amb eines de l'anàlisi econòmica i tenint en compte els factors que condicionen les decisions dels agents econòmics, per facilitar la comprensió d'aquests problemes i plantejar solucions innovadores i sostenibles que responguin a necessitats individuals i col·lectives.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3 i 4
- Segona avaluació: unitats 5, 6 ,7 i 8
- Tercera avaluació: unitats 9, 10,11 i 12

La durada prevista de cada unitat és de 8 sessions, però aquesta és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.

El curriculum divideix els sabers bàsics en els següents blocs:

A. LES DECISIONS ECONÒMIQUES: Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: 1 Què és l'economia? i 2 Sistemes econòmics

B. LA REALITAT ECONÒMICA. EINES PER ENTENDRE EL MÓN AMB VISIÓ MICROECONÒMICA. Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: 3 L'empresa, 4 El mercat i 5 Tipus de mercat.

C. LA REALITAT ECONÒMICA. EINES PER ENTENDRE EL MÓN AMB UNA VISIÓ MACROECONÒMICA: Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats:: 6 Mercat de treball, 7 Macroeconomia, 8 Decisions financeres i finances personals, 9 Diner, els bancs i la política monetària i 11 Comerç Internacional

D. LES POLÍTIQUES ECONÒMIQUES Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb la unitat: 10 Intervenció de l'Estat

E. ELS REPTES DE L'ECONOMIA ESPANYOLA EN UN CONTEXT GLOBALITZAT Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb la unitat: 12 Nous reptes

La relació entre les unitats de programació i el sabers bàsic és la següent:

- Unitat 1. Què és l'economia? Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: l'economia, les necessitats, els béns i l'escassetat; la modelització i la frontera de possibilitats de producció; processos de presa de decisions (racionalitat, cost d'oportunitat, costs irrecuperables, anàlisi marginal, incentius, expectatives, eficiència); mètodes per a l'anàlisi de la realitat econòmica.
- Unitat 2. Sistemes econòmics. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: l'organització econòmica i els sistemes econòmics; problemes fonamentals a resoldre; comparació entre economia de mercat, planificació central i economia mixta; decisions econòmiques i ètica (economia del comportament).
- Unitat 3. L'empresa. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: l'empresa i la generació de valor afegit; productivitat; ingressos, costs i beneficis; anàlisi cost–benefici en la decisió empresarial.
- Unitat 4. El mercat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: intercanvi i mercat; factors de demanda i d'oferta; equilibri, desplaçaments i nous equilibris; elasticitat i representació gràfica.
- Unitat 5. Tipus de mercat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: competència perfecta; mercats imperfectes (monopoli, oligopoli, competència monopolística); fallides de mercat.
- Unitat 6. Mercat de treball. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: economia laboral; funcionament i tendències dels mercats de treball; taxes i fonts per mesurar l'atur; tipus de desocupació, causes i efectes; mesures correctores; diferències salarials i bretxa salarial; trets del mercat laboral a les Illes Balears.
- Unitat 7. Macroeconomia. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: macromagnituds

(PIB → renda personal disponible), limitacions i indicadors alternatius; agents i flux circular de la renda; demanda i oferta agregades; creixement i desenvolupament; distribució de la renda (eficiència i equitat), benestar i qualitat de vida.

- Unitat 8. Decisions financeres i finances personals. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: planificació i gestió de la inversió, l'estalvi i el consum; risc i benefici; diners i transaccions; productes financers (préstecs, hipoteques i substituts) i assegurances; connexions amb el sistema financer i els seus efectes; comportament financer (biaixos).
- Unitat 9. Diner, els bancs i la política monetària. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: tipologia dels diners i procés de creació; sistema financer i actius financers; cadena de blocs, criptomonedes i ciberseguretat; política monetària i estabilitat de preus; BCE i mercat monetari; oferta i demanda de diners, tipus d'interès; inflació (mesura, teories i efectes).
- Unitat 10. Intervenció de l'Estat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: economia positiva vs. normativa; justificació de la intervenció pública; polítiques econòmiques i els seus efectes; política fiscal (Estat del benestar, impostos, despesa i pressuposts, dèficit i deute, economia submergida); política monetària (relació amb inflació, creixement i benestar).
- Unitat 11. Comerç internacional. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: comerç exterior i processos d'integració econòmica (lliure comerç vs. proteccionisme); balança de pagaments (concepte, estructura i interpretació); mercat de divises i tipus de canvi; Unió Econòmica i Monetària, institucions i pressupost europeu.
- Unitat 12. Nous reptes. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: globalització (factors, oportunitats, riscos i desigualtats; pobresa i vies de solució); nova economia i revolució digital (economia col·laborativa, ecològica i circular); impactes sobre l'ocupació i la distribució de la renda; futur de l'estat del benestar (pensions, migracions); teories del decreixement; ODS i reptes actuals de l'economia de les Illes Balears.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Comprendre la realitat econòmica actual, analitzant la repercussió de les decisions adoptades en l'àmbit econòmic, valorant els processos d'integració econòmica i establint comparacions sobre les solucions alternatives que ofereixen els diferents sistemes.

- CA 1.2 Comprendre el problema de l'escassetat identificant els motius i comparant, de manera justificada, diferents estratègies econòmiques de resolució.

- CA 1.3 Conèixer els processos que intervenen en la presa de les decisions econòmiques de manera individual i col·lectiva, analitzant l'impacte que tenen en la societat.

- CA 1.4 Valorar la rellevància dels models econòmics i de la recerca científica, tot diferenciant entre el que és normatiu del que és positiu.

- CA 2.1 Valorar la repercussió de les fallides del mercat a nivell microeconòmic i facilitar el procés de presa de decisions en aquest àmbit, reconeixent i comprenent el funcionament d'aquest.

- CA 2.2 Entendre el funcionament del mercat i la naturalesa de les transaccions que hi tenen lloc, analitzant elements com l'oferta, la demanda, els preus, els tipus de mercat i els agents implicats i reflexionant sobre la seva importància com a font de millora econòmica i social.

- CA 2.3 Analitzar amb esperit crític les fallides del mercat, avaluant-ne les conseqüències i reflexionant sobre les possibles solucions.

- CA 3.1 Conèixer com es produeix el desenvolupament econòmic i el benestar social i valorar, amb sentit crític, el paper dels diferents agents econòmics que intervenen en el flux circular de la renda.

- CA 3.2 Diferenciar els costs i beneficis que es generen en el flux circular de la renda per a cadascun dels agents econòmics, establint relacions entre ells i determinant la seva repercussió en el desenvolupament econòmic i benestar social.

- CA 4.1 Conèixer i comprendre el funcionament del sistema financer valorant-ne els efectes sobre l'economia real i analitzant els elements que intervenen en les decisions financeres relacionades amb la inversió, l'estalvi, els productes financers i la cerca de fonts de finançament.

- CA 4.2 Planificar i gestionar amb responsabilitat i progressiva autonomia les finances personals i adoptar decisions fonamentades a partir del coneixement i comprensió del sistema financer i dels elements que intervenen en les decisions financeres, valorant els efectes que aquestes poden provocar en l'economia real.

- CA 4.3 Adquirir coneixements financers a partir de l'anàlisi del sistema financer, el seu funcionament i els efectes que es deriven de les decisions que s'hi adopten i establint connexions entre aquests aprenentatges i les decisions financeres personals que afecten la vida quotidiana.

- CA 5.1 Proposar iniciatives que fomentin l'equitat, la justícia i la sostenibilitat a partir de la identificació dels reptes i desafiaments que planteja l'economia actual, tot analitzant, amb sentit crític, l'impacte que provoquen la globalització, la nova economia i la revolució digital en el benestar econòmic i social dels ciutadans.

- CA 5.2 Comprendre els reptes econòmics actuals analitzant, de manera crítica i constructiva, l'entorn, identificant aquells elements que condicionen i transformen

l'economia i fomentant iniciatives que responguin a les necessitats que plantegen aquests reptes.

- CA 6.1 Plantejar solucions socioeconòmiques que responguin a necessitats individuals i col·lectives investigant i explorant la realitat econòmica, tenint en compte diversos factors i aplicant les eines pròpies de l'àmbit de l'economia.

Metodologia i estratègies didàctiques

Economia ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per al batxillerat. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser

recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneitat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics de Taller de finances i consum responsable juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc..

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Marc normatiu i enfocament.

L'avaluació serà **contínua, formativa i diferenciada per matèries**; els referents seran els **criteris d'avaluació de les competències específiques** de la matèria, sense obligació de posar nota a cada criteri de manera individual. El centre organitza **convocatòria extraordinària** per a matèries no superades. Es fa **ús variat i accessible d'instruments** per garantir una valoració objectiva de tot l'alumnat, amb retroacció sistemàtica. Dret de l'alumnat a una **avaluació objectiva i transparent** i a la informació sobre les decisions adoptades.

Moments del procés.

1. **Inicial diagnòstica** (expectatives, coneixements previs). 2) **Formativa** (seguiment de tasques, feedback i reorientació). 3) **Sumativa** (tancament d'UP i avaluació final del curs). Es recullen evidències tant de resultat com de procés i s'ajusten les seqüències d'aprenentatge quan cal.

Instruments (selecció, sempre accesibles i adaptats):

- **Proves aplicades i estudis de cas** (micro/macro, política econòmica, ODS i reptes de les Illes Balears).
- **Comentari de dades i gràfics** (PIB, inflació, mercat de treball i bretxa salarial de gènere).
- **Projectes de recerca curts** (p. ex., balança de pagaments de les Illes Balears; impacte de la digitalització).

- **Portafolis digital** (evidències d'aprenentatge, metacognició).

- **Presentacions orals i debats regulats** (p. ex., competència entre mercats, estat del benestar i sostenibilitat de les pensions).

- **Autoavaluació i coavaluació** amb rúbriques alineades als criteris de la matèria. (Ús d'instruments **variats, diversos i adaptats**).

Criteris de qualificació:

Cada prova i treball s'avaluarà amb una nota de 0 a 10 punts, que serà la suma de les puntuacions obtingudes en cadascun dels apartats de la prova o treball.

La qualificació dels criteris d'avaluació deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un 80%. La nota mínima per fer mitjana és d'un 4.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades**: Es valoraran, com a màxim, amb un 20%.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la qualificació de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

Per superar els criteris d'avaluació és requisit imprescindible haver obtingut, com a mínim un 5, aplicant la mitjana ponderada dels instruments d'avaluació.

La nota final de cada avaluació s'extreurà de la mitjana ponderada de les qualificacions dels criteris d'avaluació treballats a cada avaluació.

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La qualificació de l'avaluació ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir d'un 0,75 o superior, sempre a partir del 5. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La nota final de curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions (sense arrodoniments). Es tindrà en compte l'evolució de l'aprenentatge per part de l'alumne, al llarg del curs.

Procediment d'avaluació i qualificació

Avaluació per criteris: La qualificació de l'assignatura s'obté directament del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació associats a les competències específiques. Els diferents instruments (proves escrites, treballs, casos pràctics i observació de la feina a l'aula) serveixen per recollir evidències d'aquests criteris.

Garantia d'avaluació contínua: Quan un alumne no assoleixi un o més criteris d'avaluació en una activitat o prova, el departament articularà mecanismes de reforç i noves oportunitats de reavaluació.

Lliurament i integritat acadèmica: La no presentació d'una tasca o la manca d'honestedat (plagi o còpia) impossibilita la recollida d'evidències d'aprenentatge i suposa la no consecució temporal dels criteris afectats, els quals s'hauran de reavaluar posteriorment. Les faltes contra la integritat s'acompanyaran de les mesures disciplinàries recollides a les NOFIC

Qualificació de final de curs: La nota final de la matèria serà el resultat de la valoració global, integradora i progressiva del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació demostrat per l'alumne al finalitzar el curs acadèmic.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures —com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

La programació **concreta els elements transversals** del PEC/PGA i els integra en situacions d'aprenentatge i avaluació de la matèria:

- **Igualtat, coeducació i drets humans.** Anàlisi de **bretxes salarials** i condicions laborals (fonts oficials), rols de gènere al mercat de treball i propostes de millora.

- **Sostenibilitat i ODS (Agenda 2030).** Integració d'ODS **8** (treball decent i creixement econòmic) i **12** (producció i consum responsables) en projectes (p. ex., turisme i model productiu balear; economia circular).

- **Ciutadania digital i ètica econòmica.** Impacte de la **revolució digital**, dades i privacitat, noves plataformes i **economia col·laborativa**, riscos/beneficis socials.

- **Educació financera responsable.** Ús crític de productes financers, risc i diversificació, decisions d'endeutament informades i rol del **sistema financer**.

- **Patrimoni i identitat balear.** Coneixement i valoració del **patrimoni cultural, històric i ambiental** de les Illes Balears; connexió amb **reptes econòmics actuals** del territori (estudis de cas locals).

- **Llengua catalana com a llengua vehicular** de l'ensenyament i de la producció acadèmica de l'alumnat.

- **Orientació acadèmica i professional.** Coordinació amb el **Departament de FOL** i tutoria per explorar itineraris, vocacions i mercat de treball.

Activitats complementàries

Estan previstes les xerrades o visites següents relacionades amb el currículum, les quals se programaran en funció dels criteris de la comissió d'activitats extraescolars :

Activitats previstes:

- Visita a un mercat.
- Visita al Banc d'Espanya.
- Visita al Centre Balears Europa.
- Visita a una cooperativa com Terranostra.

Està previst que es facin activitats complementàries internes: Xerrades, ponències o activitats educatives per part d'una entitat o persona experta.

- Xerrada sobre banca ètica
- Xerrada sobre comerç just
- Xerrada sobre economia per part de la UIB

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment

- Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.

Pla de recuperació

Les recuperacions dels criteris d'avaluació, relacionats amb les seves corresponents unitats de programació suspeses, es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions.

S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5.

Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.

Revisió i millora

Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir.

Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

2.2.1.2. Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial

Competències específiques

- CE 1 Analitzar de manera crítica i reflexiva les aportacions de la ciència econòmica i valorar la seva interrelació amb altres disciplines, per entendre la realitat des d'una visió integral i actuar com a ciutadans responsables, autònoms i compromesos.
- CE 2 Analitzar, des d'un enfocament interdisciplinari, el comportament tant individual com col·lectiu en la presa de decisions econòmiques, avaluant el problema de l'escassetat i els seus efectes, per comprendre els canvis econòmics i socials derivats d'aquest problema i actuar en conseqüència.
- CE 3 Establir correspondències entre els objectius de desenvolupament sostenible i els aprenentatges adquirits a través de l'estudi de casos, analitzant-los amb ajuda d'eines econòmiques i empresarials per generar una actitud sensible i un comportament responsable i proactiu que contribueixi a donar resposta als reptes actuals.
- CE 4 Identificar i valorar habilitats i competències que caracteritzen als emprenedors en de la realitat actual, analitzar-ne els perfils i la manera d'afrontar els reptes, per reconèixer i potenciar les destreses emprenedores pròpies i aplicar-les a situacions reals de la vida.
- CE 5 Comprendre les estratègies empresarials, analitzar-ne l'evolució i distingir els nous models de negoci desenvolupats per entitats vinculades a diferents àmbits i sectors, per identificar la filosofia de les empreses, reconèixer les tendències i posar en valor, amb sentit crític, la seva activitat en la societat actual.
- CE 6 Analitzar la transformació econòmica i social i les seves conseqüències i reconèixer la importància que tenen la innovació i la revolució digital en l'activitat empresarial, per comprendre les respostes que les empreses ofereixen als desafiaments actuals i proposar alternatives i noves solucions a aquests desafiaments.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3 i 4
- Segona avaluació: unitats 5, 6 ,7 i 8
- Tercera avaluació: unitats 9, 10,11 i 12

La durada prevista de cada unitat és de 8 sessions, però aquesta és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.

El curriculum divideix els sabers bàsics en els següents blocs:

A. ECONOMIA. Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: 1 Què és l'economia?,

2 Sistemes econòmics, 4 El mercat, 5 Tipus de mercat, 6 Mercat laboral, reptes i oportunitats,

7 Finances personals, 8 Desenvolupament i desigualtats, 9 Comerç Internacional i Globalització i

10 Reptes de l'economia actual.

B. EMPRENEDORIA. Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb la unitat: amb les unitats: 11 Persona emprenedora i actius clau i 12 Empresa i innovació a les Illes Balears.

C. ACTIVITAT EMPRESARIAL. Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: 3 L'empresa, i 12 Empresa i innovació a les Illes Balears.

La relació entre les unitats de programació i els sabers bàsics és la següent:

- Unitat 1. VIATGE PER LA HISTÒRIA DEL PENSAMENT ECONÒMIC. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: l'economia, les necessitats, els béns i l'escassetat; la presa de decisions (cost d'oportunitat, anàlisi marginal, incentius, risc/incertesa) i els mètodes d'anàlisi econòmica.
- Unitat 2. L'empresa. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: concepte d'empresa, elements, objectius i funcions; formes jurídiques; entorn i responsabilitat social; creixement i dimensió; productivitat, ingressos, costs i beneficis; digitalització i innovació a l'empresa.
- Unitat 3. El mercat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: oferta i demanda, equilibri i desplaçaments, elasticitat i representació gràfica; mercat i clients, segmentació i nocions de màrqueting digital com a suport a la proposta de valor.
- Unitat 4. Tipus de mercat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: competència

perfecta; mercats imperfectes (monopoli, oligopoli, competència monopolística); anàlisi cost–benefici i fallides de mercat amb implicacions per a l'activitat empresarial.

- Unitat 5. Sistemes econòmics. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: la FPP; l'organització econòmica i els problemes fonamentals; comparació d'economies de mercat, planificades i mixtes; economia positiva i normativa en la valoració de sistemes.
- Unitat 6. Desenvolupament i desigualtats. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: macromagnituds i limitacions; creixement vs. desenvolupament; distribució de la renda (eficiència i equitat), benestar i qualitat de vida; indicadors socials i ODS.
- Unitat 7. Mercat laboral, reptes i oportunitats. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: estructura i tendències del mercat de treball; taxes d'atur, tipologies i causes; bretxa salarial; característiques del mercat laboral a les Illes Balears i noves formes d'ocupació.
- Unitat 8. Comerç internacional i globalització. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: lliure comerç vs. proteccionisme; integració econòmica; balança de pagaments; mercat de divises i tipus de canvi; UE i UEM (institucions i pressupost) i efectes de la globalització.
- Unitat 9. Finances personals. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: planificació d'estalvi, inversió i consum; risc i benefici; diners i transaccions; productes financers (préstecs, hipoteques) i assegurances; alfabetització financera bàsica.
- Unitat 10. Reptes de l'economia actual. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: transició digital i econòmica (economia col·laborativa, ecològica i circular); riscos i oportunitats; anàlisi del model econòmic i reptes de les Illes Balears en un context globalitzat.
- Unitat 11. Persona emprenedora i actius clau. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: perfil, competències i hàbits de la persona emprenedora/intraemprenedora; creativitat, proactivitat i gestió de l'error; competències socials i treball en equip; missió, visió i protecció de la idea, producte i marca.
- Unitat 12. Empresa i innovació a les Illes Balears. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: models de negoci i proposta de valor; funcions clau (comercial, productiva, recursos humans i financera: estructura econòmica i financera, fonts i selecció d'inversions bàsiques); lideratge, cultura i gestió del talent; ecosistema i casos d'innovació a les Illes Balears.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Entendre la realitat partint de l'anàlisi crítica i reflexiva sobre les aportacions que ofereix la ciència econòmica, valorar-ne la interrelació amb altres disciplines i adquirir una visió integral d'aquesta que afavoreixi l'assumpció de responsabilitats i compromisos.

- CA 2.1 Comprendre els canvis econòmics i socials des d'una anàlisi interdisciplinària sobre el comportament humà en el procés de presa de decisions

i avaluant el problema de l'escassetat i els seus efectes, estimulant a l'alumne a actuar en conseqüència.

- CA 3.1 Mostrar actituds sensibles i comportaments responsables i proactius que contribueixin a donar resposta als reptes actuals a partir de l'estudi de casos reals establint correspondències entre la realitat i els aprenentatges adquirits.
- CA 3.2 Prendre consciència dels problemes globals i locals, analitzant-los a través d'eines econòmiques i empresarials i aportant possibles solucions.
- CA 4.1 Reconèixer i potenciar les destreses emprenedores pròpies, identificant i valorant prèviament les habilitats que posseeixen emprenedors pròxims i analitzant les seves competències a l'hora d'afrontar els reptes que se'ls presenten.
- CA 4.2 Afrontar reptes senzills de la vida quotidiana aplicant les destreses pròpies que caracteritzen a una persona emprenedora.
- CA 5.1 Reconèixer les tendències i identificar la filosofia de les empreses comprenent les estratègies empresarials dutes a terme per aquestes i analitzant la seva evolució, com també els models de negoci desenvolupats posant en valor, amb sentit crític, la seva activitat empresarial.
- CA 5.2 Distingir els nous models de negoci desenvolupats per empreses pertanyents a diversos sectors i àmbits analitzant les seves possibilitats i limitacions.
- CA 6.1 Comprendre les respostes que ofereixen les empreses als desafiaments actuals, analitzant la transformació econòmica i social que està experimentant la societat.
- CA 6.2 Proposar alternatives i noves solucions als desafiaments actuals, analitzant els efectes de la transformació econòmica i social i reconeixent la importància que té la innovació i revolució digital en l'activitat empresarial.

Metodologia i estratègies didàctiques

Economia, Emprenedoria i Activitat empresarial ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per al batxillerat. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneitat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una

notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics de Taller de finances i consum responsable juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Marc normatiu i enfocament.

L'avaluació serà **contínua, formativa i diferenciada per matèries**; els referents seran els **criteris d'avaluació de les competències específiques** de la matèria, sense obligació de posar nota a cada criteri de manera individual. El centre organitza **convocatòria**

extraordinària per a matèries no superades. Es fa **ús variat i accessible d'instruments** per garantir una valoració objectiva de tot l'alumnat, amb retroacció sistemàtica. Dret de l'alumnat a una **avaluació objectiva i transparent** i a la informació sobre les decisions adoptades.

Moments del procés.

2. **Inicial diagnòstica** (expectatives, coneixements previs). 2) **Formativa** (seguiment de tasques, feedback i reorientació). 3) **Sumativa** (tancament d'UP i avaluació final del curs). Es recullen evidències tant de resultat com de procés i s'ajusten les seqüències d'aprenentatge quan cal.

Instruments (selecció, sempre accesibles i adaptats):

- **Proves aplicades i estudis de cas** (micro/macro, política econòmica, ODS i reptes de les Illes Balears).
- **Comentari de dades i gràfics** (PIB, inflació, mercat de treball i bretxa salarial de gènere).
- **Projectes de recerca curts** (p. ex., balança de pagaments de les Illes Balears; impacte de la digitalització).
- **Portafolis digital** (evidències d'aprenentatge, metacognició).
- **Presentacions orals i debats regulats** (p. ex., competència entre mercats, estat del benestar i sostenibilitat de les pensions).
- **Autoavaluació i coavaluació** amb rúbriques alineades als criteris de la matèria. (Ús d'instruments **variats, diversos i adaptats**).

Criteris de qualificació:

Cada prova i treball s'avaluarà amb una nota de 0 a 10 punts, que serà la suma de les puntuacions obtingudes en cadascun dels apartats de la prova o treball.

La qualificació dels criteris d'avaluació deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

- **Prova objectiva:** Es valorarà, com a mínim, amb un 80%. La nota mínima per fer mitjana és d'un 4.

- **Activitats dissenyades per ser avaluades**: Es valoraran, com a màxim, amb un 20%.

  La ponderació d'aquestes activitats es tindran en compte només si la qualificació de les proves objectives és, com a mínim, d'un 5.

Per superar els criteris d'avaluació és requisit imprescindible haver obtingut, com a mínim un 5, aplicant la mitjana ponderada dels instruments d'avaluació.

La nota final de cada avaluació s'extreurà de la mitjana ponderada de les qualificacions dels criteris d'avaluació treballats a cada avaluació.

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10. La qualificació de l'avaluació ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir d'un 0,75 o superior, sempre a partir del 5. Aquest arrodoniment no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

La nota final de curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions (sense arrodoniments). Es tindrà en compte l'evolució de l'aprenentatge per part de l'alumne, al llarg del curs..

Procediment d'avaluació i qualificació

Avaluació per criteris: La qualificació de l'assignatura s'obté directament del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació associats a les competències específiques. Els diferents instruments (proves escrites, treballs, casos pràctics i observació de la feina a l'aula) serveixen per recollir evidències d'aquests criteris.

Garantia d'avaluació contínua: Quan un alumne no assoleixi un o més criteris d'avaluació en una activitat o prova, el departament articularà mecanismes de reforç i noves oportunitats de reavaluació.

Lliurament i integritat acadèmica: La no presentació d'una tasca o la manca d'honestedat (plagi o còpia) impossibilita la recollida d'evidències d'aprenentatge i suposa la no consecució temporal dels criteris afectats, els quals s'hauran de reavaluar posteriorment.

Les faltes contra la integritat s'acompanyaran de les mesures disciplinàries recollides a les NOFIC

Qualificació de final de curs: La nota final de la matèria serà el resultat de la valoració global, integradora i progressiva del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació demostrat per l'alumne al finalitzar el curs acadèmic.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en

plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures —com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

Competència digital i revolució tecnològica: ús crític d'eines digitals (enquestes, anàlisi de dades, simulacions), privacitat i ètica de dades; estudi de **nous models de negoci digitals**.

Sostenibilitat, ODS i RSC: integració d'**ODS** i **responsabilitat social corporativa** en el projecte; anàlisi d'impacte econòmic, social i ambiental i **economia circular**.

Igualtat i coeducació: lideratges compartits, **paper de la dona en l'activitat empresarial** i revisió de biaixos en equips i comunicació.

Patrimoni i identitat balear: connexió amb **entorn empresarial de les Illes Balears**, reptes i oportunitats locals en els casos i projectes.

Ciutadania democràtica i orientació: presa de decisions informades, participació i orientació acadèmica-professional continuada (tutoria).

Llengua catalana com a llengua vehicular en l'ensenyament i en els productes d'avaluació.

Interdisciplinarietat i situacions d'aprenentatge: resolució de **casos**, **debats** i **projectes col·laboratius** amb connexió a Matemàtiques (llindar de rendibilitat), Llengües (pitch), i Digital (fulls de càlcul i enquestes).

Activitats complementàries

Estan previstes les xerrades o visites següents relacionades amb el currículum, les quals se programaran en funció dels criteris de la comissió d'activitats extraescolars :

Activitats previstes:

- Visita a un mercat.
- Visita al Banc d'Espanya.
- Visita al Centre Balears Europa.
- Visita a una cooperativa com Terranostra

Està previst que es facin activitats complementàries internes: Xerrades, ponències o activitats educatives per part d'una entitat o persona experta.

- Xerrada sobre banca ètica
- Xerrada sobre comerç just
- Xerrada sobre economia per part de la UIB

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment

• Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.
Pla de recuperació
Les recuperacions dels criteris d'avaluació, relacionats amb les seves corresponents unitats de programació suspeses, es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions. S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5. Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.
Revisió i millora
Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat. Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir. Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

2.2.2. Segon de batxillerat

2.2.2.1. Empresa i Disseny de Models de Negoci

Competències específiques
• CE 1 Analitzar l'activitat empresarial i emprenedora, reconeixent el poder de transformació que exerceixen en la societat i reflexionant sobre el valor de la innovació i la digitalització en aquest procés, per comprendre el paper que exerceixen dins del funcionament global de l'economia actual.

- CE 2 Investigar l'entorn econòmic i social i la seva influència en l'activitat empresarial, analitzant les interrelacions empreses-entorn i identificant estratègies viables que parteixin dels criteris de responsabilitat social corporativa, de la igualtat i la inclusió, per valorar la capacitat d'adaptació de les empreses.

- CE 3 Reconèixer i comprendre models de negoci actuals comparant-los amb altres models tradicionals i aplicant estratègies i eines que facilitin el disseny creatiu per proposar models de negoci que aportin valor, permetin satisfer necessitats i contribuir al benestar econòmic i social.

- CE 4 Valorar i seleccionar estratègies comunicatives d'aplicació al món empresarial, utilitzant noves fórmules i obtenint la informació que es genera tant en l'àmbit intern com extern de l'empresa, per gestionar eficaçment la informació necessària en el procés de presa de decisions i la transmissió correcta d'aquesta.

- CE 5 Realitzar l'anàlisi de previsió del model de negoci dissenyat, aplicant les eines d'anàlisi empresarial necessàries per comprendre tot el procés dut a terme i validar la proposta del model de negoci.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3 i 4
- Segona avaluació: unitats 5, 6 ,7 i 8
- Tercera avaluació: unitats 9, 10,11 i 12

La durada prevista de cada unitat és de 8 sessions, però aquesta és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.
El curriculum divideix els sabers bàsics en els següents blocs:

A. L'EMPRESA I EL SEU ENTORN. Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: U1, U2, U3, U4. (Empresa, perfil emprenedor, entorn i RSC, innovació, marc jurídic, classificació, localització i dimensió.)

B. EL MODEL DE NEGOCI I DE GESTIÓ Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: U1, U3, U5, U6, U8, U9, U10, U11, U12. (Àrees funcionals: producció, comercial, finances, RRHH; model de negoci i gestió.)

C. EINES PER INNOVAR EN MODELS DE NEGOCI I DE GESTIÓ Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: U2, U6, U7, U8, U12. (Llenç de model de negoci, patrons, creativitat, segmentació/posicionament, prototipatge i presentació.).

D. ESTRATÈGIA EMPRESARIAL I MÈTODES D'ANÀLISI (CASOS I SIMULACIÓ) Els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen amb les unitats: U4, U5, U7, U10, U12. (Porter, DAFO, llindar de rendibilitat, validació Lean Startup, comptes anuals i pla d'empresa bàsic.)

La relació entre les unitats de programació i els sabers bàsics és la següent:

- Unitat 1. Empresa i producció. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: funció productiva, procés productiu, eficiència i productivitat; activitats, recursos i associacions clau; estructura de costs (classificació i càlcul) i economies d'escala; connexions amb innovació i digitalització en l'empresa.
- Unitat 2. Emprenedor i innovació. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: l'empresari i el perfil emprenedor; creativitat (divergència/convergència) i generació d'idees; estratègies d'innovació (I+D+I) i tendències; eines d'ideació i presentació (storytelling i "elevator pitch").
- Unitat 3. Característiques de les empreses. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: concepte d'empresa, elements, objectius i funcions; classificació econòmica; localització i dimensió; creixement intern i extern; marc jurídic bàsic (Codi de Comerç i societats de capital).
- Unitat 4. Entorn i decisions empresarials. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: entorn empresarial, RSC, inclusió i dona i emprenedoria; anàlisi de l'entorn i de la competència (forces de Porter), tendències clau a les Illes Balears; presa de decisions i simulació.
- Unitat 5. Finançament i inversió. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: funció financera; estructura econòmica i financera; valoració i selecció d'inversions (VAN, TIR, pay-back); recursos i instruments de finançament (curt/llarg termini) i alternatives d'autofinançament.
- Unitat 6. Idea i models de negoci. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: model de negoci i de gestió (planificació i organització); llenç de model de negoci (blocs i patrons); proposta de valor, activitats/recursos/aliances clau i estructura d'ingressos i de costs.
- Unitat 7. Validació de la idea de negoci. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: validació de models (Lean Startup), desenvolupament de clients i producte àgil; prototipatge de béns/serveis/apps; protecció de la idea, producte i marca (OEPM/OEP/OMPI).
- Unitat 8. Màrqueting. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: funció comercial; segment de clients, canals i relacions; proposta de valor i fonts d'ingressos; Màrqueting Mix i digitalització; segmentació, nínxols i posicionament; neuromàrqueting i tendències en promoció.
- Unitat 9. Comptabilitat. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: informació comptable i obligacions; patrimoni i valoració; comptes anuals i imatge fidel; elaboració de balanç i compte de pèrdues i guanys; anàlisi de la situació patrimonial i evolució.
- Unitat 10. Anàlisi financer i econòmic. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: anàlisi d'ingressos i costs; llindar de rendibilitat; estructura econòmica/financera i ràtios bàsiques; anàlisi de comptes anuals per a la viabilitat del model de negoci.

- Unitat 11. Gestió de recursos humans. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: gestió de persones; equips àgils i habilitats clau del mercat de treball; contractació i relacions laborals bàsiques (Estatut dels Treballadors); nòmines; polítiques d'igualtat i d'inclusió; lideratge i organització (organigrames, divisió del treball).
- Unitat 12. Pla de negoci. Els sabers bàsics d'aquesta unitat són: integració de l'anàlisi interna/externa (DAFO) i de l'entorn; redacció i presentació d'un pla d'empresa bàsic; presa de decisions i simulació en full de càlcul; eines de presentació (storytelling i pitch).

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Comprendre la importància de l'activitat empresarial i l'emprenedoria dins de l'economia actual, reconèixer el poder de transformació que exerceixen en la societat i reflexionar sobre el valor de la innovació i la digitalització.
- CA 1.2 Analitzar el paper de la I+D+I en el desenvolupament social i empresarial identificant noves tendències i tecnologies que tenen un alt impacte en l'economia.
- CA 2.1 Valorar la capacitat d'adaptació àgil, responsable i sostenible de les empreses als canvis de l'entorn i a les exigències del mercat investigant l'entorn econòmic i social i la seva influència en l'activitat empresarial.
- CA 2.2 Conèixer els diferents tipus d'empresa, els seus elements i funcions, com també les formes jurídiques que adopten, relacionar-hi les responsabilitats legals dels propietaris i gestors i les exigències de capital.
- CA 2.3 Identificar i analitzar les característiques de l'entorn en el qual l'empresa desenvolupa la seva activitat explicant, a partir d'aquestes, les diferents estratègies i decisions adoptades i les possibles implicacions socials i mediambientals de la seva activitat.
- CA 3.1 Proposar un model de negoci o de gestió diferenciat que permeti donar resposta a les necessitats actuals, comparant diferents models i utilitzant estratègies i eines de disseny creatiu.
- CA 3.2 Analitzar les característiques organitzatives i funcionals de l'empresa i analitzar, a partir d'aquestes, les decisions de planificació, gestió i optimització d'activitats, recursos i associacions clau del model de negoci.
- CA 3.3 Analitzar i prendre decisions sobre els processos productius des de la perspectiva de l'eficiència i la productivitat i definir el suport necessari per fer realitat el model de negoci.

- CA 3.4 Analitzar les característiques del mercat i explicar, a partir d'aquestes, la proposta de valor, canals, relacions amb clients i fonts d'ingressos del model de negoci.
- CA 4.1 Gestionar eficaçment la informació i facilitar el procés de presa de decisions a partir de la informació obtinguda tant en l'àmbit intern com extern de l'empresa i aplicar estratègies i noves fórmules comunicatives.
- CA 4.2 Seleccionar estratègies de comunicació aplicades al món empresarial, utilitzant noves fórmules comunicatives que facilitin la gestió i la transmissió eficaç de la informació a altres persones.
- CA 4.3 Exposar el projecte de model de negoci dut a terme utilitzant les eines necessàries que permetin despertar l'interès i captivar els altres amb la proposta de valor presentada.
- CA 5.1 Validar la proposta de model de negoci dissenyat dins d'un context determinat, definint-lo a partir de les tendències clau del moment, la situació macroeconòmica, el mercat i la competència, comprenent tot el procés dut a terme i aplicant tècniques d'estudi provisional i eines d'anàlisi empresarial.
- CA 5.2 Determinar provisionalment l'estructura d'ingressos i costos i calcular el benefici i llindar de rendibilitat, a partir del model de negoci plantejat.
- CA 5.3 Elaborar un pla de negoci bàsic sobre un escenari simulat concret i justificar les decisions preses.
- CA 5.4 Analitzar i explicar la situació econòmica i financera, a partir de la informació recollida tant en el balanç com en el compte de pèrdues i guanys i indicar les possibles solucions als desequilibris trobats.

Metodologia i estratègies didàctiques

Empresa i disseny de models de negoci ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per al batxillerat. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar, però s'ha de tenir sempre present que hi ha la PAU, per aquest motiu es prioritzen els sabers bàsics i criteris d'avaluació relacionats amb aquesta prova

La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneitat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una

notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics de Taller de finances i consum responsable juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc.

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Avaluació **contínua i formativa**, amb els **criteris d'avaluació** que verifiquen el progrés en les **competències específiques** de la matèria (innovació, disseny i anàlisi de **models de**

negoci, sostenibilitat i viabilitat). L'enfocament del currículum és pràctic: projecte d'empresa, anàlisi de casos i recerques, amb mètodes rigorosos d'observació i recerca.

Moments del procés.

- **Inicial/diagnòstica**: sondatge de coneixements previs i de perfils/habilitats emprenedores.
- **Formativa (reguladora)**: retroacció sistemàtica i ajust de seqüències a cada SA/UP.
- **Sumativa/integradora**: síntesi d'evidències al tancament d'UP i avaluació final (ordinària i, si escau, **extraordinària** segons calendari).

Instruments (triangulació d'evidències).

- **Projecte de model de negoci**: CANVAS (proposta de valor, canals, relació amb clients, recursos/activitats/aliances clau, costos i **fonts d'ingressos**), amb **viabilitat** (llindar de rendibilitat) i **pla ecofinancer**; memòria i **pitch** final.
- **Estudis de cas i simulacions**: decisions de forma jurídica, tràmits, localització, màrqueting, **RSC** i **ODS**; PESTEL/DAFO i patrons (long tail, freemium, multiplataforma, app).
- **Comentari de dades i gràfics**: cost–ingrés–benefici, mercat i competència; lectura de **balanç** i **pèrdues i guanys**.
- **Portafolis digital**: iteracions del model, prototips i reflexions metacognitives (procés).
- **Autoavaluació i coavaluació** amb rúbriques alineades als criteris (CE/CA).

Criteris de qualificació:

La qualificació de la matèria s'obté directament del grau d'assoliment dels criteris d'avaluació oficials. Es donarà un pes majoritari als criteris vinculats a la resolució de situacions complexes, anàlisi crítica i desenvolupament sintètic de continguts, directament alineats amb la matriu d'especificacions de la PBAU.

Les evidències d'aquests criteris es recolliran mitjançant proves escrites i d'execució dissenyades segons l'estructura de la PBAU, així com mitjançant pràctiques d'aplicació i seguiment del treball personal.

La nota es calcula tenint en compte

- **Mínim 90 % de la nota** : Proves objectives
- **Màxim 10% de la nota** Casos pràctics, treballs, comentaris de notícies o articles relacionats amb la matèria, feina a classe i actitud.

La no presentació d'una tasca o la falta d'honestedat acadèmica (còpia o plagi) impedeix la recollida d'evidències d'aprenentatge i comporta la consideració temporal dels criteris afectats com a no assolits fins a la seva posterior reavaluació. S'aplicaran, així mateix, les mesures disciplinàries previstes a les NOFIC

Les proves objectives fan mitjana si la nota és superior a 4.

Les notes s'arradoniran a partir de "0,75"

Si la mitjana d'una avaluació és inferior a 5 s'han de recuperar les activitats no presentades o suspeses a la següent avaluació, també s'han de recuperar les proves objectives suspeses.

La nota de final de curs és el resultat de la nota mitjana de les tres avaluacions. (sense arrodoniments). Posteriorment es farà l'arrodoniment abans dit per tal d'obtenir el número enter.

Recuperació i millora contínua.
L'avaluació té un caràcter continu i integrador. Si un alumne no assoleix els criteris d'avaluació en un període, el departament articularà mecanismes de reforç i proves de reavaluació dels criteris pendents.

Si la nota mitjana és inferior a 5 l'avaluació està suspesa i s'han de recuperar les proves amb nota inferior a 4.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En

aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.
c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures

—com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

Innovació, sostenibilitat i RSC: disseny de models que integrin **ODS** (especialment 8, 9, 12, 13) i responsabilitat social; anàlisi d'impactes econòmics, socials i ambientals del model.

Competència digital i models de negoci digitals: ús crític d'eines per a enquestes, dades i prototipat; estudi de patrons **freemium, app, multiplataforma** i riscos/privacitat.

Igualtat i inclusió: revisió de biaixos en equips i comunicació; **paper de la dona en l'activitat empresarial** i inclusió com a valor de la innovació.

Entorn i identitat balear: connexió del projecte amb el **teixit econòmic de les Illes Balears**, patrimoni i reptes (turisme, sostenibilitat, diversificació).

Llengua catalana com a llengua vehicular i, si escau, ús de llengües estrangeres sense alterar els aspectes bàsics del currículum.

Orientació acadèmica i professional integrada en el desenvolupament del projecte i en la presa de decisions posteriors.

Activitats complementàries

Activitats previstes:

- Participació a les Olimpiades d'Economia.

Està previst que es facin activitats complementàries internes: Xerrades, ponències o activitats educatives per part d'una entitat o persona experta.

- Xerrada sobre economia per part de la UIB

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment

- Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.

Pla de recuperació

Les recuperacions dels criteris d'avaluació, relacionats amb les seves corresponents unitats de programació suspeses, es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions.

S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5.

Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.

Revisió i millora

Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir.

Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

2.2.2.2. Projecte Empresarial

Competències específiques

CE 1 Reconèixer la importància de la innovació i de les habilitats emprenedores per poder posar en marxa un projecte empresarial o social que contribueixi al benestar i desenvolupament sostenible d'un país i a la competitivitat de les seves empreses.

- CA 1.1 CA 1.1 Identificar les característiques del procés emprenedor i la importància d'innovar per al desenvolupament sostenible, tot valorant les capacitats necessàries del promotor del projecte.
- CA 1.2 Seleccionar una idea de negoci i valorar i argumentar de manera tècnica l'elecció.
- CA 1.3 Reconèixer quins són els elements que conformen un projecte d'empresa.
- CA 1.4 Analitzar la informació econòmica del sector d'activitat empresarial en el qual se situarà l'empresa.

CE 2 Identificar i ser conscient de les principals decisions que ha de prendre el promotor d'un projecte empresarial a l'hora de decidir si l'emprèn o no.

- CA 2.1 Establir els objectius a aconseguir amb el projecte emprenedor i analitzar la viabilitat de la idea.
- CA 2.2 Escollir la forma jurídica òptima i reconèixer els tràmits necessaris per iniciar el negoci.
- CA 2.3 Decidir la ubicació i la dimensió ideal de l'empresa.
- CA 2.4 Concretar el nivell de responsabilitat social de les decisions i del projecte i reflexionar sobre l'aplicació d'estratègies d'economia circular i valorar la incorporació d'Objectius de Desenvolupament Sostenible.

CE 3 Reconèixer i identificar les principals àrees funcionals del projecte empresarial. Analitzar l'organització interna de l'empresa, els recursos necessaris, els principals departaments, com també el funcionament d'aquests: aprovisionament, comercial, producció, recursos humans, finançament i inversió i comptabilitat.

- CA 3.1 Establir els objectius i les necessitats d'aprovisionament, identificant els documents relacionats amb els proveïdors.

- CA 3.2 Implementar diferents tècniques de prototipatge en el producte i/o servei a oferir en el projecte empresarial i triar el tipus de procés productiu.

- CA 3.3 Desenvolupar la comercialització dels productes o serveis de l'empresa i el màrqueting d'aquests, analitzant les polítiques de màrqueting aplicades i comparant els preus fixats amb els de la competència.

- CA 3.4 Planificar els recursos humans i gestionar la documentació que genera el procés de selecció de personal i contractació i reconèixer la importància del pla de prevenció de riscs laborals en el projecte empresarial.

- CA 3.5 Determinar les inversions necessàries i les necessitats financeres, identificant les alternatives possibles de finançament i comprovant-ne la viabilitat.

CE 4 Identificar i aplicar les principals normes bàsiques quant a fiscalitat i comptabilitat empresarial, mitjançant l'anàlisi i la realització de supòsits bàsics de comptabilitat i imposts, com també valorar la importància de l'educació i responsabilitat fiscal en l'entorn empresarial.

- CA 4.1 Conèixer i identificar els principals imposts en l'economia espanyola i en la de les Illes Balears, comprenent la seva importància per al progrés i benestar de la societat.

- CA 4.2 Registrar totes les operacions d'un cicle comptable complet mitjançant supòsits pràctics senzills i elaborar els comptes anuals.

CE 5 Reconèixer i desenvolupar les habilitats bàsiques que ha de posseir una persona en un procés de comunicació escrita o oral, i aplicar-les per dur a terme presentacions eficaces i d'alt impacte en l'exposició dels propis projectes d'empresa.

- CA 5.1 Desenvolupar habilitats bàsiques de comunicació, identificant les parts del procés comunicatiu i posant-lo en pràctica en el propi projecte empresarial.

- CA 5.2 Conèixer i utilitzar eines innovadores per a l'elaboració i presentació del projecte empresarial, reconeixent-ne l'eficàcia i la repercussió que tenen en la projecció de l'empresa.

- CA 5.3 Realitzar presentacions orals efectives d'una idea de negoci utilitzant eines TIC i seguint l'esquema del discurs de l'ascensor.

Sabers bàsics seqüenciats i temporalització

Pel que fa al repartiment dels sabers bàsics del currículum en unitats de programació se seguirà la següent seqüenciació:

- Primera avaluació: unitats 1, 2, 3
- Segona avaluació: unitats 4, 5, 6
- Tercera avaluació: unitats 7, 8, 9

La durada de cada unitat s'ajusta al volum de sabers i a la seva càrrega pràctica, i oscil·la entre 10 i 20 sessions (140 sessions en total, a raó de 4 sessions setmanals). Aquesta distribució és oberta i flexible per poder adaptar-la a les necessitats del grup.

El currículum divideix els sabers bàsics en els blocs següents, que es reparteixen entre les unitats de programació de la manera següent:

• A. Innovació. Idea de negoci. Emprenedoria social: els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les Unitats 1 i 2.

• B. Decisions per iniciar un projecte empresarial. Viabilitat: els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les Unitats 3, 4 i 5.

• C. Organització interna de l'empresa. Gestió empresarial: els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les Unitats 6 i 7.

• D. Fiscalitat i comptabilitat en el projecte emprenedor: els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les Unitat 8.

• E. Informació i comunicació empresarial. Exposició del projecte d'empresa: els sabers bàsics d'aquest bloc es treballen a les Unitat 9.

Així doncs, les unitats de programació, amb els sabers bàsics corresponents, seran les següents:

Unitat de Programació 1: L'EMPRENEDORIA I LA INNOVACIÓ, (16 sessions) els sabers bàsics que s'hi treballaran son: La innovació com a font de desenvolupament econòmic i generació d'ocupació. El procés emprenedor. L'emprenedor: característiques i tipus. Habilitats per emprendre. Autodiagnòstic d'actituds emprenedores. Emprenedoria social. Creativitat en la generació d'idees. La idea de negoci, detecció i avaluació d'oportunitats de negoci. Aplicació de diversos models de negoci. Elements d'un projecte d'empresa.

Unitat de Programació 2: ANÀLISI DE L'ENTORN I ESTUDI DE MERCAT (16 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Eines per a l'anàlisi de l'entorn: PESTEL, DAFO, forces competitives de Porter. Mostreig i recerca de mercats (anàlisi de mercat). Aplicacions informàtiques per a l'estudi de mercat: qüestionaris digitals, etc. Eines per identificar les necessitats i percepcions dels clients potencials: el mapa d'empatia.

Unitat de Programació 3: IDENTITAT, MODEL DE NEGOCI I VIABILITAT (14 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Elements intangibles del projecte emprenedor. La Missió, Visió i Valors. El llenç (canvas) de negoci. Procés de creació del nom i marca de la nostra idea de negoci.

Unitat de Programació 4: FORMA JURÍDICA, TRÀMITS I LOCALITZACIÓ (14 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: La forma jurídica i els principals tràmits per a iniciar un negoci. Els organismes d'assessorament i ajuda per a iniciar el projecte emprenedor. Assessorament emprenedor a través d'un punt d'atenció a l'emprenedor (PAE). Documentació necessària per a l'establiment de nous negocis. Tramitació online d'aquesta documentació. Decisió de localització i disseny del nostre punt de venda.

Unitat de Programació 5: RESPONSABILITAT SOCIAL, ODS I ECONOMIA CIRCULAR (10 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Responsabilitat social corporativa. Objectius de desenvolupament sostenible. L'empresa global en el context local. Elements que justifiquen la proposta empresarial en el context local. Contribució del negoci a l'economia circular i col·laborativa de les Illes Balears.

Unitat de Programació 6: ÀREA D'OPERACIONS: APROVISIONAMENT I PRODUCCIÓ (16 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Pla d'aprovisionament: pla de compres i control d'estocs. La comanda, l'albarà i la factura. El full de càlcul com a mètode de control d'existències. Pla de fabricació. El prototip. Tècniques de prototipatge. El producte: béns i serveis. Tipus de processos productius. El llindar de rendibilitat i el llindar de producció.

Unitat de Programació 7: ÀREA COMERCIAL, MÀRQUETING I RECURSOS HUMANS (18 sessions) els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Pla comercial i de màrqueting. Tècniques i aplicació d'estudis de mercat. Comunicació comercial i atenció al client. Promoció. Responsabilitat en les accions publicitàries. Anàlisi d'anuncis publicitaris (pla de mitjans, publicitat en internet i xarxes socials). Estratègies de preus. Canals de distribució dels productes. Pla de recursos humans. Sistemes de selecció de personal, tipus de contractes, prevenció de riscs laborals, elaboració de nòmines, currículum europass, el videocurrículum, noves habilitats demandades per les empreses.

Unitat de Programació 8: ÀREA ECONÒMICA I FINANCERA. FISCALITAT I COMPTABILITAT (20 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Pla

econòmic-financer. Avaluació de les diferents inversions que es poden plantejar. Selecció de les fonts de finançament més apropiades. Finances sostenibles. Possibles inversions. • Elements bàsics dels imposts i llenguatge fiscal. Imposts relacionats amb les activitats empresarials. L'economia submergida i els seus efectes sobre l'economia espanyola i de les Illes Balears. Educació fiscal i responsabilitat ciutadana. Tramitació de les obligacions fiscals i comptables. Gestió de la comptabilitat en l'empresa. Principals documents i llibres comptables. El mètode comptable. El Pla General de Comptabilitat. Registre de les operacions bàsiques: compres, vendes, despeses de personal, tributs, liquidació d'IVA, amortitzacions, regularització, impost de societats. El cicle comptable. Balanç de comprovació; balanç de situació i compte de pèrdues i guanys.

Unitat de Programació 9: COMUNICACIÓ I PRESENTACIÓ DEL PROJECTE D'EMPRESA (16 sessions), els sabers bàsics que s'hi treballaran son: Habilitats bàsiques de comunicació escrita, verbal i no verbal. Xarxes socials com a mitjà de comunicació empresarial. La comunicació externa i interna. Disseny de la narrativa del projecte emprenedor. Narració d'històries aplicat a potenciar la imatge de marca. L'art de comunicar i seduir un equip de treball en remot amb tecnologia. Presentació del projecte empresarial utilitzant diferents eines de comunicació i exposició: discurs de l'ascensor, discursos didàctics, etc.

Criteris d'avaluació

- CA 1.1 Identificar les característiques del procés emprenedor i la importància d'innovar per al desenvolupament sostenible, tot valorant les capacitats necessàries del promotor del projecte.
- CA 1.2 Seleccionar una idea de negoci i valorar i argumentar de manera tècnica l'elecció.
- CA 1.3 Reconèixer quins són els elements que conformen un projecte d'empresa.
- CA 1.4 Analitzar la informació econòmica del sector d'activitat empresarial en el qual se situarà l'empresa.
- CA 2.1 Establir els objectius a aconseguir amb el projecte emprenedor i analitzar la viabilitat de la idea.
- CA 2.2 Escollir la forma jurídica òptima i reconèixer els tràmits necessaris per iniciar el negoci.
- CA 2.3 Decidir la ubicació i la dimensió ideal de l'empresa.

- CA 2.4 Concretar el nivell de responsabilitat social de les decisions i del projecte i reflexionar sobre l'aplicació d'estratègies d'economia circular i valorar la incorporació d'Objectius de Desenvolupament Sostenible.
- CA 3.1 Establir els objectius i les necessitats d'aprovisionament, identificant els documents relacionats amb els proveïdors.
- CA 3.2 Implementar diferents tècniques de prototipatge en el producte i/o servei a oferir en el projecte empresarial i triar el tipus de procés productiu.
- CA 3.3 Desenvolupar la comercialització dels productes o serveis de l'empresa i el màrqueting d'aquests, analitzant les polítiques de màrqueting aplicades i comparant els preus fixats amb els de la competència.
- CA 3.4 Planificar els recursos humans i gestionar la documentació que genera el procés de selecció de personal i contractació i reconèixer la importància del pla de prevenció de riscs laborals en el projecte empresarial.
- CA 3.5 Determinar les inversions necessàries i les necessitats financeres, identificant les alternatives possibles de finançament i comprovant-ne la viabilitat.
- CA 4.1 Conèixer i identificar els principals imposts en l'economia espanyola i en la de les Illes Balears, comprenent la seva importància per al progrés i benestar de la societat.
- CA 4.2 Registrar totes les operacions d'un cicle comptable complet mitjançant supòsits pràctics senzills i elaborar els comptes anuals.
- CA 5.1 Desenvolupar habilitats bàsiques de comunicació, identificant les parts del procés comunicatiu i posant-lo en pràctica en el propi projecte empresarial.
- CA 5.2 Conèixer i utilitzar eines innovadores per a l'elaboració i presentació del projecte empresarial, reconeixent-ne l'eficàcia i la repercussió que tenen en la projecció de l'empresa.
- CA 5.3 Realitzar presentacions orals efectives d'una idea de negoci utilitzant eines TIC i seguint l'esquema del discurs de l'ascensor.

Metodologia i estratègies didàctiques

Projecte Empresarial ha de contribuir a assolir les capacitats previstes per al batxillerat. Els objectius de l'etapa són els referents a l'hora de programar.
La metodologia més adient és una metodologia oberta i flexible: oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per

permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

La metodologia utilitzada per desenvolupar els continguts ha de considerar el context temporal, geogràfic i social en què es troba l'alumne, ha de fer referències constants a la realitat de les Illes Balears i ha de permetre fer una anàlisi crítica de la seva realitat.

Les **estratègies metodològiques** que es posaran en pràctica són:

Lliçó magistral participativa: En l'ús d'aquesta metodologia s'intenta que l'alumne també sigui partícip, mitjançant preguntes a l'alumne o participacions que l'alumne faci a classe, escapant de la completa tradicionalitat de la classe magistral en què els alumnes no participen i únicament escolten al professor donant la classe. Així, a l'inici de cada unitat, es fa un sondeig dels coneixements que els alumnes puguin tenir dels continguts que volem ensenyar. El professor també se pot ajudar d'esquemes o mapes conceptuals per a la seva exposició, així com també de videos de caire econòmic explicatius d'alguns conceptes.

Tècniques d'investigació: Els alumnes han d'aconseguir tenir certa autonomia per a ser capaços de poder cercar la informació necessària per poder realitzar diferents activitats en aquesta assignatura.

Aprenentatge per si sol: Es tracta que l'alumnat sigui capaç d'aprendre a aprendre, és a dir, que participi en tot moment del seu aprenentatge, atorgant-li un paper autònom i responsable del seu treball. L'alumne ha de fugir d'un aprenentatge memorístic en el que allò après s'incorpora a la memòria a curt termini ja que no se relaciona amb cap altre contingut que pugui ajudar a ser recordat, i fomentar l'aprenentatges significatiu en el que l'alumne és capaç d'explicar el que diu, relacionar-lo amb altres continguts, aplicar-lo a situacions concretes i exemplificar-ho. En aquest cas allò après se queda en la memòria de l'alumne a llarg termini.

Aprenentatge cooperatiu: El tradicional "treball en grup" ha evolucionat cap a un concepte que reforça un element important: l'aprenentatge. Allò important no és només el resultat, sinó la cooperació dels alumnes durant el procés. Per tot això, a totes les classes es fomenta el treball cooperatiu, amb equips esporàdics, en els quals el número d'alumnes varia en funció del tipus d'activitat que se dugui a terme. Així poden ser grups de dos, de tres o quatre alumnes. La heterogeneïtat del grup dependrà del tipus d'activitat, ja que encara que se fomenti sempre els grups heterogenis pel valor que implica que una alumne pugui ajudar als altres, hi

ha activitats com la resolució de problemes , en els que se poden fer grups més homogenis atenent al ritme d'aprenentatge dels alumnes.

Debat: Consisteix en la interacció entre els alumnes de diversos temes en els quals hauran de donar les seves opinions i defensar-les davant la classe. Per a l'ús d'aquesta metodologia primer es proporcionarà un text als alumnes, bé sigui una notícia, o un article d'opinió, i es faran una sèrie de preguntes sobre el text lliurat. Una vegada que s'hagi llegit i respost les preguntes es procedirà a la posada en comú i posterior debat. Es fomenta amb aquesta metodologia la participació de tots els membres, així com el respecte a les diferents opinions que es donin entre els companys.

Metodologia de l'aula invertida (coneguda com Flipped classroom). En aquest cas, els alumnes, assumeixen un rol més actiu en el seu procés d'aprenentatge. Consisteix en que l'alumne ha d'estudiar els conceptes teòrics per ell mateix a través de vídeos que han de veure a ca seva penjats al classroom de l'assignatura. El temps de classe s'aprofita per resoldre dubtes i realitzar les activitats.

Aprenentatge basat en problemes: És una metodologia centrada en l'aprenentatge, la investigació i reflexió que segueixen els alumnes per arribar a la solució d'una qüestió plantejada pel professor. Les activitats se realitzen per grups, fomentant també l'aprenentatge cooperatiu.

Aprenentatge basat en projectes: És una metodologia activa de disseny i programació d'un projecte d'investigació que pretén resoldre una pregunta i/o un problema, obtenint un producte final.

Estratègia motivadora: Un dels aspectes claus és captar l'atenció de l'alumne i despertar el seu interès per l'assignatura. Per tant s'intentarà dur a terme activitats motivadores, com la projecció de vídeos que resultin interessants per l'alumne.

Metodologia

Els recursos didàctics de la matèria juguen un paper fonamental segons les característiques de la seva metodologia. La metodologia activa i les propostes didàctiques basades en l'experiència i en entorns reals que la fan possible necessita recursos didàctics que superin definitivament les propostes tradicionals i possibilitin que el professor pugui fer un disseny didàctic a partir d'una anàlisi dels elements curriculars que ha de tenir en compte a l'hora de dissenyar les seves propostes.

Els **recursos didàctics** que es poden fer servir per desenvolupar totes les habilitats comentades anteriorment són: apunts de cada una de les unitats que estan a disposició de l'alumne en el classroom de l'assignatura, notícies de revistes especialitzades, notícies de premsa, recursos audiovisuals, recursos digitals com jocs de simulació, exercicis pràctics per resoldre problemes, etc

Instruments i processos d'avaluació, sistema de qualificació

Els instruments d'avaluació es defineixen com els documents o registres que utilitza el professorat per a l'observació sistemàtica i el seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat. D'aquesta manera l'avaluació s'ha de basar en la recollida d'informació. Es promourà l'ús generalitzat d'instruments d'avaluació variats, flexibles i adaptats a les diferents situacions d'aprenentatge que permetin la valoració objectiva de totes les persones en formació, i que garanteixin, així mateix, que les condicions de realització dels processos associats a l'avaluació s'adapten a les persones amb necessitat específica de suport. Per això és necessari que l'equip de professors determini les característiques essencials dels procediments d'avaluació; entre aquestes subratllem les següents:

- Han de ser molt variats, de manera que permetin avaluar els diferents tipus de capacitats i continguts curriculars i contrastar dades de l'avaluació dels mateixos aprenentatges obtinguts a través dels seus diferents instruments.
- Han de poder ser aplicats, alguns d'aquests, tant pel professor com pels alumnes en situacions d'autoavaluació i de coavaluació.
- S'ha de donar informació concreta del que es pretén avaluar, sense introduir-hi variables que distorsionin les dades que s'obtinguin amb la seva aplicació.
- Cal utilitzar diferents codis (verbals, siguin orals o escrits, gràfics, numèrics, audiovisuals, etc.) quan es tracti de proves dirigides a l'alumnat, de manera que s'adeqüin a les diferents aptituds i que el codi no mediatitzi el contingut que es pretén avaluar.
- Cal permetre avaluar la transferència dels aprenentatges a contextos diferents d'aquells en els quals s'han adquirit, i comprovar així la seva funcionalitat i l'adquisició de les competències específiques i sabers bàsics.

A continuació, enumerem alguns dels procediments i instruments que es poden emprar per avaluar el procés d'aprenentatge:

- Observació sistemàtica
- Observació directa del treball a l'aula o tallers.
- Registre anecdòtic personal per a cadascun dels alumnes.
- Analitzar les produccions dels alumnes
- Revisió dels quaderns o apunts.
- Resums.
- Activitats a l'aula.
- Reptes professionals proposats.
- Test d'avaluació.
- Activitats finals.
- Pla d'itinerari personal.
- Avaluar les exposicions orals dels alumnes
- Debats.

- Posades en comú.
- Resolució oral d'activitats a classe.
- Realitzar proves específiques Objectives
- Exposició d'un tema, en grup o individualment.
- Resolució d'exercicis.
- Anàlisi de casos pràctics.
- Autoavaluació.
- Coavaluació.

Els instruments d'avaluació estaran formats per les proves escrites, exposicions orals a classe i els treballs pràctics realitzats durant el curs, així com l'ús de rúbriques, en què s'inclouen els criteris d'avaluació, que podran conèixer els alumnes abans de fer l'activitat; són eines visuals molt potents, una única imatge aglutina diverses informacions.

Cada prova i treball s'avaluarà amb una nota de 0 a 10 punts, que serà la suma de les puntuacions obtingudes en cadascun dels apartats de la prova o treball. Per superar les proves o treballs pràctics, caldrà una nota superior a 4.

La qualificació de cada competència específica deriva de la integració ponderada dels aspectes següents:

Nota de curs = 60% Unitats + 40% Projecte final.

El 60% de les unitats es reparteix entre les 9 UP proporcionalment a les sessions.

Dins de cada UP, tres instruments: lliurable del projecte (50%), prova breu de teoria (25%) i exposició oral (25%).

El 40% del projecte final: memòria (40%), presentació oral (40%) i defensa + treball d'equip (20%), avaluat amb la rúbrica global.

La nota mínima per fer mitjana, en cas de fer més d'una prova objectiva, és d'un 4.

La ponderació de les activitats es tindran en compte només si la mitjana de les proves objectives és, com a mínim, d'un 4.

La qualificació de la primera i segona avaluació es calcula mitjançant una mitjana ponderada.

El procés d'avaluació contínua es valorarà amb qualificacions numèriques de l'1 al 10.La qualificació de l'avaluació ha de ser en números sencers, per la qual cosa s'arrodoneix l'excés al número sencer més proper a partir d'un 0,75 o superior. Aquest arrodoniment

no és automàtic, estarà sotmès al criteri del docent. Si és inferior a un 0,75, s'arrodoneix per defecte.

L'avaluació és contínua i integradora. Si un alumne no assoleix els criteris associats a un lliurament o prova, el professorat establirà mecanismes de millora i noves oportunitats de reavaluació dels criteris afectats.

Qualificació final de curs

La qualificació final serà la valoració global i progressiva de l'assoliment dels criteris d'avaluació al finalitzar el curs. Les qualificacions s'expressaran en nombres enters (1 a 10), aplicant el criteri d'arrodoniment abans esmentat.

Atenció a la diversitat

Les **mesures educatives i els suports** s'organitzen en universals, addicionals i intensius en funció de la intensitat dels ajustaments curriculars, organitzatius i metodològics que precisin els alumnes per donar una resposta educativa inclusiva als centres educatius. En aquest sentit, s'entén com a mesura i suport educatiu, qualsevol actuació, pla o programa que garanteixi i faciliten l'accés, la presència, la participació i l'aprenentatge de tot l'alumnat en els centres educatius.

Els tipus de mesures i suports poden ser:

a) **Mesures i suports universals**
Les mesures i suports universals proporcionen condicions i estratègies per afavorir l'accés a l'aprenentatge, la participació, la convivència i el benestar físic, social i emocional de *tot l'alumnat*, independentment de si tenen categoria NESE o no. Les mesures inclouen, entre d'altres: flexibilització dels contextos d'aprenentatge, Diversificació metodològica, accions de sensibilització i convivència, etc.

b) **Mesures i suports addicionals**
Les mesures i suports addicionals s'adrecen a l'alumnat que, en un moment o context determinat, requereix una resposta educativa més personalitzada i de caràcter temporal, i s'apliquen quan les mesures universals no resulten suficients per garantir el seu accés, participació i progrés educatiu. Aquestes mesures tenen un caràcter flexible i permeten ajustar la intervenció educativa en els àmbits que poden incidir negativament en el desenvolupament personal, social, emocional o acadèmic de l'alumnat. Les mesures les dissenya l'equip docent amb el suport de l'EOSA i es concreten als documents institucionals de centre, i si escau, al Pla Educatiu Personalitzat (PEP), l'elaboració del qual serà coordinada pel tutor. Les mesures addicionals inclouen: adaptacions d'accés al

currículum i adaptacions no significatives, espais d'escolarització específics, personalització de l'aprenentatge, etc.

c) **Mesures i suports intensius**
Les mesures intensives són actuacions adaptades a les capacitats i necessitats de l'alumnat que ajusten la resposta educativa de manera integral i global, amb una freqüència regular i, com a norma general, sense límit temporal. A més, es concreten en plans educatius personalitzats que incorporen recursos personals, metodològics i materials —incloent-hi els tecnològics—, així com recursos contextuals i comunitaris, i s'apliquen quan les mesures universals i addicionals no han estat suficients per garantir el desenvolupament educatiu de l'alumnat. Les mesures intensives inclouen, entre d'altres: participació de professionals especialitzats, utilització de recursos específics i tecnologia assistiva, adaptació dels espais i temps escolars, etc.

A més de l'aplicació dels principis del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA) a totes les situacions d'aprenentatge, hi ha alumnat que cursa aquesta matèria que, en determinats moments o contextos, requereix mesures i suports addicionals de caràcter temporal per garantir l'accés, la participació i el progrés educatiu. Aquestes mesures —com ara adaptacions d'accés, ajustos metodològics no significatius, personalització de tasques i evidències d'avaluació, espais i temps de suport, o coenseyament— són dissenyades per l'equip docent amb l'assessorament de l'EOSA i es concreten per a l'alumnat afectat al seu Pla Educatiu Personalitzat (PEP), on queden especificades les actuacions, responsables, temporització i seguiment, d'acord amb les Orientacions per a l'organització de la resposta educativa inclusiva: mesures i suports de la Conselleria d'Educació.

Elements transversals

- **Innovació, sostenibilitat i RSC**: disseny de models que integrin **ODS** (especialment 8, 9, 12, 13) i responsabilitat social; anàlisi d'impactes econòmics, socials i ambientals del model.

- **Competència digital i models de negoci digitals**: ús crític d'eines per a enquestes, dades i prototipat; estudi de patrons **freemium, app, multiplataforma** i riscos/privacitat.

- **Igualtat i inclusió**: revisió de biaixos en equips i comunicació; **paper de la dona en l'activitat empresarial** i inclusió com a valor de la innovació.

- **Entorn i identitat balear**: connexió del projecte amb el **teixit econòmic de les Illes Balears**, patrimoni i reptes (turisme, sostenibilitat, diversificació).

- **Llengua catalana com a llengua vehicular** i, si escau, ús de llengües estrangeres sense alterar els aspectes bàsics del currículum.

- **Orientació acadèmica i professional** integrada en el desenvolupament del projecte i en la presa de decisions posteriors.

Activitats complementàries

Es poden programar sortides i/o xerrades al centre d'institucions tals com la Cambra de Comerç, Palma Activa o el SOIB, la que versarà sobre els recursos que ofereixen les institucions balears per a joves emprenedors

Aquesta relació d'activitats no té caràcter exhaustiu. En cas que, al llarg del curs escolar sorgeixin oportunitats educatives que no hagin pogut ser previstes en el moment d'elaborar aquesta programació didàctica, el departament podrà incorporar activitats complementàries, extraescolars o sortides equivalents a les ja programades, sempre que mantenguin la mateixa tipologia, vagin adreçades a un alumnat de característiques similars, comptin amb una organització equivalent pel que fa al professorat responsable i responguin als mateixos objectius pedagògics, competències específiques o resultats d'aprenentatge. Aquestes activitats s'entendran incloses dins la planificació aprovada d'aquest departament, en tant que constitueixen actuacions equivalents a les previstes inicialment i es desenvolupen dins el mateix marc pedagògic i organitzatiu.

Pla de seguiment

- Els alumnes repetidors rebran un seguiment especial del seu professor/a amb les adaptacions que es considerin, a fi de facilitar l'assoliment dels objectius de les assignatures.

Pla de recuperació

Les recuperacions dels criteris d'avaluació, relacionats amb les seves corresponents unitats de programació suspeses, es realitzaran abans de les sessions de seguiment 1, 2 i final. Hi haurà una darrera recuperació just abans de la sessió final dels criteris d'avaluació no superats en les anteriors recuperacions.

S'hauran de recuperar els criteris d'avaluació amb nota inferior a un 5.

Els alumnes que han promocionat al curs següent amb l'assignatura pendent, realitzaran les tasques encomanades pel Cap del Departament que s'encarregarà del seu seguiment i avaluació.

Revisió i millora

Aquesta programació és oberta i flexible. Oberta en el sentit de permetre modificar la programació a mesura que es posa en pràctica i flexible per permetre adaptar l'ensenyament a les característiques i al ritme d'aprenentatge dels alumnes que componen l'aula (individualització), a fi d'incorporar-hi l'atenció a la diversitat.

Al final de cada avaluació es comprovarà el grau d'assoliment de la programació i es propossaran les mesures adients segons el motiu per el qual no s'ha pogut assolir.

Es pot realitzar una revisió de la programació amb finalitat de millora contínua, ajustada al nou decret i a un previst nou PEC del centre.

3. Coordinació del departament

3.1. Coordinació horitzontal (per cursos)

- **Objectiu:** garantir que els diferents docents que imparteixen una mateixa matèria o àmbit en un mateix curs comparteixin criteris, metodologies i avaluació.

- **Accions concretes:**
    - Reunions periòdiques per revisar la programació didàctica de cada curs.
    - Establiment de criteris comuns de qualificació i d'avaluació.
    - Disseny conjunt de proves i instruments d'avaluació quan sigui possible.
    - Compartició de materials i recursos didàctics.
    - Acords per a l'atenció a la diversitat i adaptacions individuals.

3.2. Coordinació vertical (entre cursos i etapes)

- **Objectiu:** assegurar la progressió i coherència dels aprenentatges des de 1r d'ESO fins a 2n de Batxillerat.
- **Accions concretes:**
    - Revisió anual de la seqüenciació dels sabers bàsics per evitar repeticions innecessàries o buits de contingut.
    - Ajustament dels criteris d'avaluació perquè siguin gradualment més exigents i coherents amb el nivell educatiu.
    - Coordinació entre els equips docents d'ESO i de Batxillerat per enllaçar competències i sabers clau.
    - Avaluació conjunta de resultats i detecció de dificultats recurrents per millorar la transició entre etapes.

3.3. Criteris comuns de departament

Tant la metodologia, com l'avaluació, atenció a la diversitat i els elements transversals s'han anat definint en els apartats anteriors.

3.4. Eines i canals de coordinació

- Reunions del departament.
- Actes de reunió i documents compartits (carpetes digitals).
- Coordinació amb la CCP i amb els tutors de curs.
- Comunicació fluida amb l'EOSA i altres departaments quan calen actuacions interdisciplinàries.

3.5. Seguiment i revisió de la coordinació

- Valoració anual del funcionament del departament.
- Propostes de millora recollides en una memòria de departament.
- Introducció de modificacions a la programació didàctica del curs següent en funció dels resultats i experiències.